

Верховний
Суд

ОГЛЯД КЛЮЧОВИХ ВИСНОВКІВ ВЕРХОВНОГО СУДУ У ВИРІШЕННІ КОРПОРАТИВНИХ СПОРІВ

35 РОКІВ

ГОСПОДАРСЬКА ЮСТИЦІЯ:
ДОСВІД, ДОВІРА, ДІЄВІСТЬ

Зміст

Вітальне слово Голови Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду Лариси Рогач	6
Вітальне слово секретаря судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду Олександра Баранця	8
Вступ	10
Аналіз статистичних даних про розгляд господарських справ у корпоративних спорах (2021–2025 роки)	17
Судова палата для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів: місія та професійна діяльність	21
1. Порушення корпоративних прав – основна підстава для задоволення позову у корпоративному спорі	30
2. Суперечлива поведінка позивача у корпоративних спорах	31
3. Способи захисту корпоративних прав	32
3.1. Витребування частки з незаконного володіння	33
3.2. Визначення розміру статутного капіталу товариства та розмірів часток учасників товариства	34
3.3. Розірвання договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі товариства	35
3.4. Визнання недійсним договору купівлі-продажу частки ТОВ, укладеного одним із подружжя	38
3.5. Визнання недійсними правочинів із купівлі-продажу акцій неплатоспроможного банку колишнім учасником такого банку	38
3.6. Переведення прав і обов'язків покупця частки ТОВ	39
3.7. Оскарження правочину, укладеного посадовою особою юридичної особи, за позовом учасника (акціонера)	40
3.8. Оскарження рішень органів управління юридичної особи	41
3.9. Визнання недійсним статуту юридичної особи	44
3.10. Зобов'язання вчинити дії	44
3.11. Ліквідація юридичної особи	45
3.12. Відміна державної реєстрації припинення юридичної особи	46

3.13. Визнання права на справедливу компенсацію за примусово вилучені акції у процедурі сквіз-ауту	47
3.14. Визначення розміру справедливої вартості акцій / визнання укладеним договором на запропонованих акціонером умовах у процедурі обов'язкового викупу акцій товариством	48
3.15. Визнання недійсною безвідкличної вимоги про придбання акцій	48
4. Позовна давність у корпоративних спорах	49
4.1. Щодо застосування позовної давності, передбаченої п. 8 ч. 2 ст. 258 ЦК України	49
4.2. Щодо застосування позовної давності, передбаченої ч. 1 ст. 50 Закону України «Про акціонерні товариства» (ч. 1 ст. 61 нового Закону України «Про акціонерні товариства»)	50
4.3. Встановлення поважності причин пропуску позовної давності корпоративному спору	51
4.4. Застосування позовної давності в окремих корпоративних спорах	51
5. Виникнення та підтвердження участі у юридичній особі	52
6. Спільна власність на частки (акції)	54
7. Оскарження рішень органів управління юридичної особи	56
7.1. Правова природа рішення загальних зборів	56
7.2. Суб'єктний склад у спору про визнання недійсними рішень загальних зборів юридичної особи	58
7.3. Порушення порядку скликання та проведення загальних зборів	61
7.4. Кворум загальних зборів	69
7.5. Ухвалення рішення у юридичній особі з розподілом участі 50/50	70
7.6. Баланс інтересів	70
8. Спори, пов'язані із захистом права учасника (акціонера) товариства на отримання частини прибутку товариства (дивідендів)	73
9. Захист права на отримання інформації про діяльність юридичної особи	74
10. Спори, пов'язані з проведенням аудиторської перевірки діяльності юридичної особи	75
11. Спори, що виникають під час реалізації процедури обов'язкового продажу акцій акціонерами на вимогу особи (осіб, що діють спільно), яка є власником домінуючого контрольного пакета акцій	77

12. Спори, що виникають з правочинів щодо акцій, часток, паїв, інших корпоративних прав в юридичній особі	78
13. Спори щодо правочинів юридичної особи	85
13.1. Значні правочини	86
13.2. Правочини із заінтересованістю	88
14. Оскарження окремих положень корпоративного договору	89
15. Спори про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі діями (бездіяльністю) її посадової особи	90
15.1. Позивач у справах про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі діями (бездіяльністю) її посадової особи	90
15.2. Відповідач у справах про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі діями (бездіяльністю) її посадової особи	91
15.3. Обов'язки посадових осіб юридичної особи	92
15.4. Протиправна поведінка посадової особи та обов'язок доказування	93
15.5 Спори, ініційовані Фондом гарантування вкладів фізичних осіб до пов'язаних з неплатоспроможними банками осіб про стягнення з відповідачів солідарно шкоди, заподіяної ними банку	94
15.6. Вимоги про відшкодування упущеної вигоди	96
16. Спори, пов'язані з припиненням повноважень керівника юридичної особи	96
17. Спори, пов'язані з формуванням та повноваженнями органів юридичних осіб	99
18. Спори, які виникають щодо статуту юридичної особи	101
19. Спори, які виникають щодо статутного капіталу	103
20. Спори, пов'язані з виходом (виключенням) учасника (члена) зі складу юридичної особи	107
21. Оскарження реєстраційних дій	110
22. Процесуальні особливості розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав	113
22.1. Питання юрисдикції	113
22.2. Забезпечення позову у корпоративному спорі	119
22.3. Судовий збір у корпоративних спорах	123
22.4. Окремі процесуальні аспекти, що виникають під час розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав	124

Перелік уживаних скорочень

АРМА	Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів
АТ	Акціонерне товариство
ВАТ	Відкрите акціонерне товариство
ВС	Верховний Суд
ВП ВС	Велика Палата Верховного Суду
ГПК України	Господарський процесуальний кодекс України
ГК України	Господарський кодекс України
ГО	Громадська організація
ЄДР	Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань
ЖБТ	Житлово-будівельне товариство
КГС ВС	Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду
КСУ	Конституційний Суд України
КЗпП	Кодекс законів про працю України
ОСББ	Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку
ПАТ	Публічне акціонерне товариство
ПрАТ	Приватне акціонерне товариство
ПК	Податковий кодекс України
ПП	Приватне підприємство
ТДВ	Товариство з додатковою відповідальністю
ТОВ	Товариство з обмеженою відповідальністю
ФДМУ	Фонд державного майна України
ФОНД	Фонд гарантування вкладів фізичних осіб
ЦК України	Цивільний кодекс України

Вітальне слово Голови Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду Лариси Рогач

Вельмишановні колеги, пані та панове!

Цього року господарські суди України відзначають своє 35-річчя. Це знакова подія для всієї судової системи та правничої спільноти, а також нагода осмислити шлях, який пройшла господарська юстиція від 1991 року до сьогодні. Протягом десятиліть господарські суди забезпечують правову визначеність та єдність судової практики, що є фундаментом для розвитку економіки нашої держави.

Особливе місце в господарському судочинстві посідають корпоративні спори, розгляд яких законодавчо сконцентровано у виключній юрисдикції господарських судів. Така спеціалізація дозволила усунути «конкуренцію судових рішень» та забезпечити високу якість правосуддя у найскладніших категоріях справ, що стосуються управління бізнесом, захисту прав акціонерів та інвесторів.

Сьогодні наш розвиток невід’ємно пов’язаний із євроінтеграційним курсом України. Європеїзація корпоративного права є ключовим елементом нашої інтеграції до європейського простору. Ми перебуваємо на етапі глибоких трансформацій, спрямованих на гармонізацію національного законодавства з Директивами ЄС та Принципами ОЕСР. Важливими віхами цього процесу стали прийняття нових законів про товариства з обмеженою відповідальністю, акціонерні товариства та реформа управління державною власністю.

Касаційний господарський суд активно долучається до цих процесів, не лише формуючи судову практику, а й виступаючи майданчиком для фахових дискусій. Протягом останніх років нами було проведено дві масштабні міжнародні науково-практичні конференції:

«Україна на шляху до євроінтеграції: ефективне управління державною власністю як інструмент відновлення економіки України. Місія та візія господарської юрисдикції» у травні 2024 року.

«Європеїзація українського корпоративного права» у травні 2025 року.

За результатами цих заходів було видано збірки матеріалів, що містять ґрунтовні наукові та прикладні дослідження євроінтеграційних процесів у корпоративній сфері.

Подальший євроінтеграційний розвиток України потребує постійного вдосконалення регулювання корпоративних відносин, зміцнення прозорості управління та впровадження ефективних механізмів підзвітності посадових осіб. Наш спільний пріоритет – розбудова сучасного, справедливого та передбачуваного правового середовища, яке сприятиме економічному відновленню та інвестиційній привабливості нашої держави.

Дякую кожному судді та працівнику апарату за професіоналізм, відданість справі та щоденну працю задля зміцнення верховенства права!

Вітальне слово секретаря судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду Олександра Баранця

Вельмишановні колеги, шановні судді, працівники апарату, представники правничої спільноти!

Цього року господарські суди України відзначають своє 35-річчя. Це знакова подія, яка дає нам можливість озирнутися на пройдений шлях і осмислити подальші перспективи розвитку господарської юстиції.

Судова палата для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів є невід'ємною частиною Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду. Саме тут розглядається значна кількість справ, пов'язаних з управлінням бізнесом, захистом прав учасників товариств, акціонерів та інвесторів, а також з обігом цінних паперів.

Сьогодні наш розвиток тісно пов'язаний з євроінтеграційним курсом України. Гармонізація національного корпоративного права з *acquis* ЄС, впровадження європейських стандартів управління товариствами, посилення прозорості та підзвітності посадових осіб – це ті завдання, над якими ми спільно працюємо. Прийняття нових законів про товариства з обмеженою відповідальністю та акціонерні товариства стало важливим кроком у цьому напрямку, і ми продовжуємо докладати зусиль для якісного застосування цих норм на практиці.

Особливо цінним є те, що судова палата для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів продовжує бути активним майданчиком для професійного діалогу між суддями, науковцями, адвокатами та представниками бізнесу. Саме завдяки таким відкритим дискусіям ми можемо спільно знаходити оптимальні рішення для складних правових ситуацій.

Хочу щиро подякувати суддям Судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів, а також працівникам апарату за ваш професіоналізм, відданість справі та щоденну копітку працю. Саме завдяки вашій експертності та сумлінності судова палата може ефективно виконувати покладені на неї завдання.

Нехай наступні роки стануть для нас періодом подальшого професійного зростання, успішної реалізації євроінтеграційних завдань і нових здобутків у зміцненні верховенства права в Україні!

Вступ

Здійснення правосуддя в економічній сфері є невід'ємною частиною державотворення України. Цьогоріч господарські суди відзначають знакову дату – 35-річчя від дня свого створення. Цей ювілей є важливою віхою для всієї правничої спільноти, адже він символізує шлях трансформації від системи державного арбітражу до повноцінної господарської юстиції, яка відповідає європейським стандартам правосуддя та принципам верховенства права.

Господарське судочинство завжди перебувало на вістрі економічних перетворень. Саме господарські суди стали гарантами правової визначеності для бізнесу, інвесторів та держави. Одним із найскладніших та водночас найдинамічніших напрямів діяльності господарських судів є розгляд корпоративних спорів. Розвиток цієї категорії справ відображає еволюцію національного ринку, перехід до приватної власності та поступову інтеграцію України до європейського правового простору.

Еволюція практики розгляду корпоративних спорів

Шлях становлення практики розгляду корпоративних спорів в Україні можна розділити на кілька ключових етапів. До кінця 2006 року в Україні існувала ситуація «дуалізму юрисдикцій», коли корпоративні спори, залежно від суб'єктного складу сторін, розглядалися або загальними, або господарськими судами. Це призводило до неоднакового застосування законодавства та виникнення «конкуренції судових рішень», що дестабілізувало бізнес-середовище.

Важливим кроком до стабілізації став Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення підсудності справ з питань приватизації та з корпоративних спорів» № 483-V від 15 грудня 2006 року, який зосередив розгляд корпоративних спорів у межах господарської юрисдикції. Наступним етапом стало розширення предметної підсудності у 2014 році, коли господарським судам було довірено розгляд справ не лише щодо господарських товариств, а й щодо всіх юридичних осіб, пов'язаних із їх створенням, діяльністю та управлінням.

Фундаментальна реформа 2017 року та початок роботи нового Верховного Суду 15 грудня 2017 року ознаменували перехід до сучасної моделі правосуддя. Створення в межах КГС ВС спеціалізованої судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів дозволило забезпечити високий рівень експертності та сформувати єдині, передбачувані правові підходи.

Трансформація законодавства: шлях до євроінтеграції

Сучасний стан корпоративного права України є результатом глибоких реформ, спрямованих на гармонізацію з *acquis communautaire* ЄС та Принципами корпоративного управління ОЕСР.

Ключовою віхою стало прийняття у 2018 році Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». Цей акт змінив філософію регулювання ТОВ, надавши учасникам значну диспозитивність та гнучкість у структуруванні управління. Закон впровадив інститут корпоративних договорів, скасував застарілі вимоги до кворуму загальних зборів, замінивши їх чіткими порогами голосів для прийняття рішень, та деталізував процедури відчуження часток.

Наступним стратегічним кроком стало прийняття у 2022 році нового Закону України «Про акціонерні товариства», який набрав чинності 1 січня 2023 року. Він імплементував європейські моделі управління, дозволивши обирати між однорівневою та дворівневою структурою (рада директорів або наглядова рада та виконавчий орган). Закон також осучаснив процедури проведення загальних зборів, запровадивши можливість дистанційного та електронного голосування, що є критично важливим у сучасних умовах.

Окремої уваги заслуговує реформа корпоративного управління в державному секторі (Закон № 3587-IX від 2024 року), яка посилює роль наглядових рад у державних компаніях та запроваджує сучасні механізми контролю, наближаючи їх до стандартів приватного сектору.

Синергія аналітики та суддівської експертизи

Сприяння формуванню єдиної судової практики у вирішенні корпоративних спорів сьогодні здійснюється також завдяки співпраці судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів і управління аналітичної та правової роботи КГС ВС.

Саме ця синергія професійного суддівського досвіду та глибокої юридичної аналітики дозволяє створювати огляди судової практики, що стають надійним орієнтиром для всієї правничої спільноти. Для забезпечення максимальної відкритості та зручності ці огляди розміщуються на офіційному вебсайті ВС.

Мета, структура та значення Огляду

З нагоди 35-річчя господарської юстиції управління аналітичної та правової роботи КГС ВС спільно із судовою палатою для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС

підготували цей Огляд ключових висновків ВС, що охоплює найбільш значущі позиції у вирішенні корпоративних спорів за період з 2018 до I кварталу 2026 року.

Основна мета Огляду – забезпечити правничу спільноту надійним орієнтиром у розумінні того, як ВС тлумачить та застосовує норми корпоративного законодавства. Суд у своїх рішеннях послідовно впроваджує доктрини фідучіарних обов'язків посадових осіб та підняття корпоративної вуалі, принципи добросовісності та розумності, а також захищає права міноритарних акціонерів (процедури squeeze-out та sell-out).

Структура Огляду побудована за тематичним принципом, що дозволяє легко орієнтуватися у різноманітні правових проблем, зокрема:

1. Порушення корпоративних прав та ефективність захисту. Суд акцентує, що захисту підлягає не просто незгода учасника, а реальне порушення його суб'єктивного права. Роз'яснюються підходи до вибору належної вимоги, яка здатна реально поновити право учасника.

2. Спори у процедурах squeeze-out. Огляд містить висновки щодо права міноритарних акціонерів на справедливу компенсацію за примусово вилучені акції. ВС наголошує, що ціною викупу має бути найбільша з існуючих на ринку оцінок. Для забезпечення справедливості виплат підлягає застосуванню доктрина «підняття корпоративної завіси» щодо афілійованих осіб покупця.

3. Спільна власність на корпоративні права. Важливим блоком є практика щодо спільної сумісної власності подружжя на частку в статутному капіталі. Суд визнав, що право на частку виникає у обох із подружжя одночасно, а відчуження такої частки без згоди іншого з подружжя може бути підставою для визнання договору недійсним. Водночас розмежовується «право на частку» (власність) та «право з частки» (корпоративні права).

4. Припинення повноважень керівника. Огляд деталізує розмежування корпоративних та трудових відносин. ВС підтвердив виключну юрисдикцію господарських судів у спорах щодо припинення повноважень посадових осіб, оскільки це є специфічною формою захисту прав власників. Наголошується, що «припинення повноважень» за статтею 99 ЦК України не є тотожним «звільненню» у розумінні КЗпП.

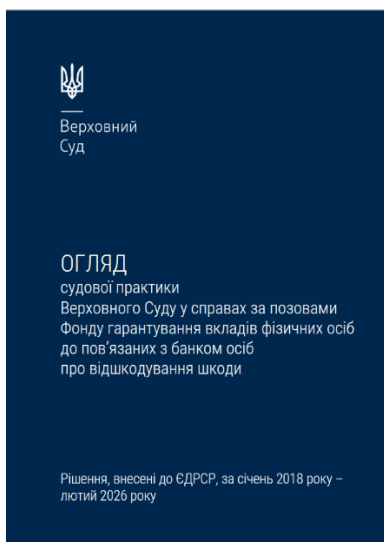
5. Оскарження рішень органів управління. Проаналізовано практику щодо кворуму, балансу інтересів учасників та процедурних порушень, які не завжди ведуть до недійсності рішень.

6. Правочини юридичної особи. Висвітлено критерії значності та заінтересованості, а також практику щодо фраздаторних правочинів (вчинених на шкоду кредиторам).

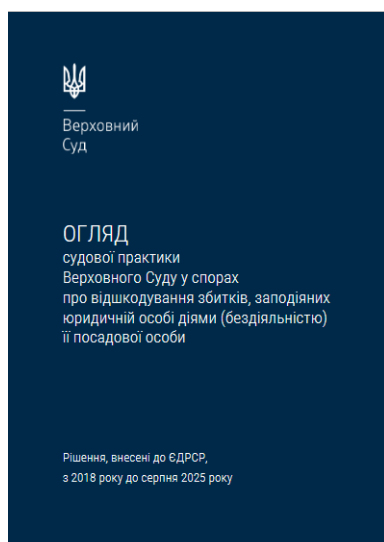
7. Відповідальність посадових осіб. Огляд розкриває умови стягнення збитків із керівництва, впроваджуючи «правило ділового рішення» (business judgment rule).

8. Процесуальні аспекти. Розглядаються питання виключної підвідомчості та підсудності, заходів забезпечення позову та сплати судового збору у корпоративних спорах.

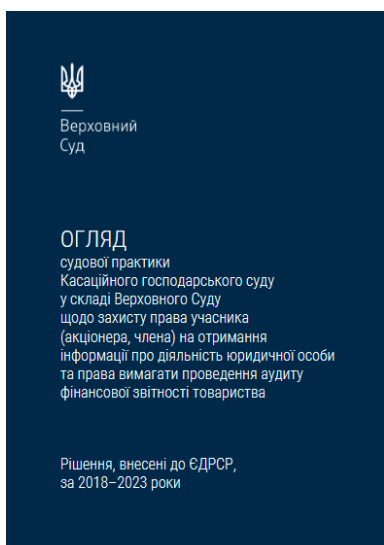
Це видання становить цінність для правничої спільноти, оскільки воно не лише фіксує результати багаторічної роботи Верховного Суду, а й формує стандарти добросовісної корпоративної поведінки. Огляд стане надійним аналітичним інструментом для суддів, адвокатів та бізнесу, допомагаючи кожному учаснику корпоративних відносин діяти у передбачуваному правовому полі. А також для наукової спільноти, ставши помічником у пошуку у доктринальній площині шляхів розвитку корпоративного права в Україні та відповідей на питання, які виникають у динамічних корпоративних відносинах. Наша спільна праця над розбудовою сучасного корпоративного права – це вагомий внесок у майбутнє членство України в Європейському Союзі.

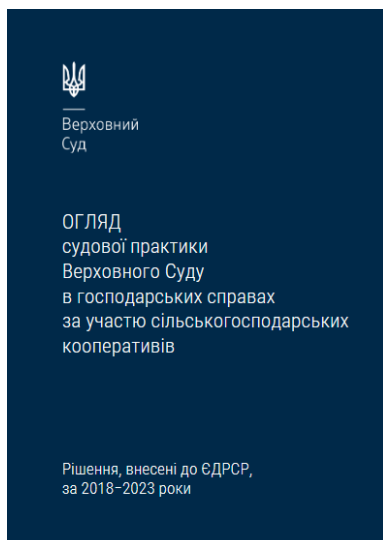
1. Огляд судової практики Верховного Суду у справах за позовами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб до пов'язаних з банком осіб про відшкодування шкоди. Рішення, внесені до ЄДРСР, за січень 2018 року – лютий 2026 року.

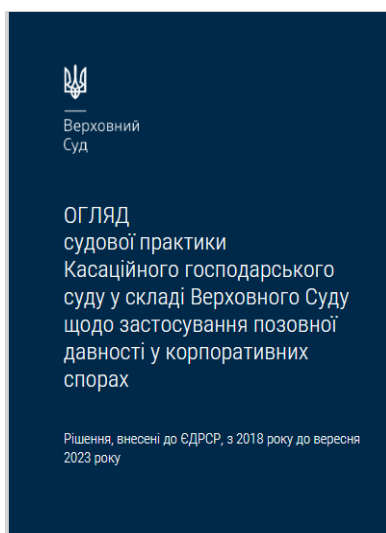
2. Огляд судової практики Верховного Суду у справах про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі діями (бездіяльністю) її посадової особи. Рішення, внесені до ЄДРСР, з 2018 року до серпня 2025 року.

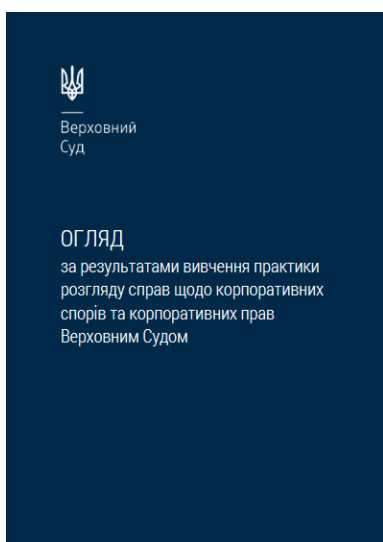
3. Огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду щодо захисту права учасника (акціонера, члена) на отримання інформації про діяльність юридичної особи та права вимагати проведення аудиту фінансової звітності товариства. Рішення, внесені до ЄДРСР, за 2018–2023 роки

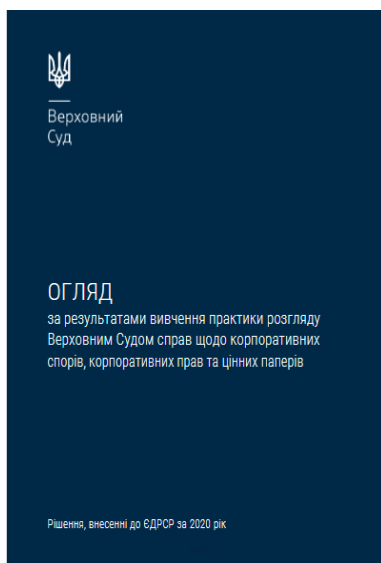
4. Огляд судової практики Верховного Суду в господарських справах за участю сільськогосподарських кооперативів. Рішення, внесені до ЄДРСР, за 2018–2023 роки.

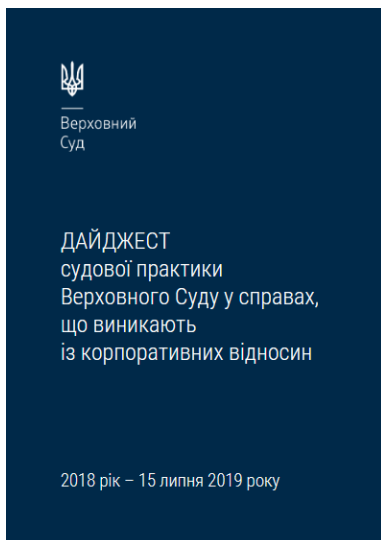
5. Огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду щодо застосування позовної давності у корпоративних спорах. Рішення, внесені до ЄДРСР, з 2018 року до вересня 2023 року.

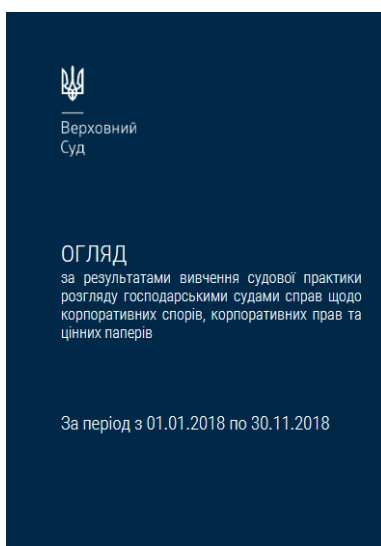
6. Огляд за результатами вивчення практики розгляду справ щодо корпоративних спорів та корпоративних прав Верховним Судом. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2021 по 31.12.2021.

7. Огляд за результатами вивчення практики розгляду Верховним Судом справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів. Рішення, внесені до ЄДРСР за 2020 рік.

8. Дайджест судової практики Верховного Суду у справах, що виникають із корпоративних відносин. Рішення, внесені до ЄДРСР за період 2018 рік – 15 липня 2019 року.

9. Огляд за результатами вивчення судової практики розгляду господарськими судами справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2018 по 30.11.2018.

Аналіз статистичних даних про розгляд господарських справ у корпоративних спорах (2021–2025 роки)

Цей аналіз висвітлює результати дослідження судової практики у спорах, що виникають із корпоративних відносин, за період 2021–2025 років. Вибір часового проміжку зумовлений потребою порівняння показників із репрезентативним для оцінки функціонування судової системи 2021 роком, а також необхідністю оцінити адаптацію судової системи до умов воєнного стану. Статистика свідчить про повне відновлення та, в окремих аспектах, перевищення довоєнних показників активності.

Місцеві господарські суди: ефективність та динаміка позовного провадження.

Упродовж 2021–2025 років до місцевих господарських судів надійшло близько 8,4 тис. позовних заяв у спорах, що виникають із корпоративних відносин, що становить 2,3 % від загальної кількості поданих позовів. Із них провадження було відкрито у 6,2 тис. справ, причому фактично всі вони розглянуті по суті, що свідчить про відносно високий рівень процесуальної ефективності на стадії першої інстанції.

За результатами розгляду:

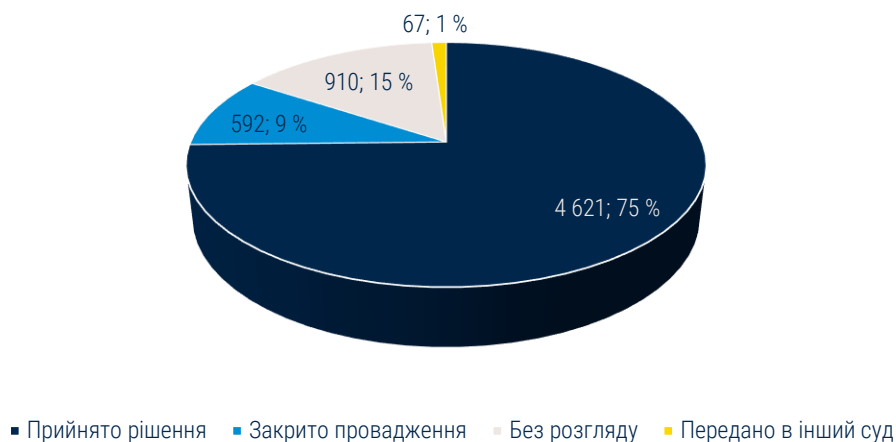
у 75 % справ (4,6 тис.) ухвалено рішення по суті спору;

у 9 % (0,6 тис. справ) провадження закрито;

у 15 % (0,9 тис. справ) позовні заяви залишено без розгляду;

1 % справ передано за підсудністю до інших судів.

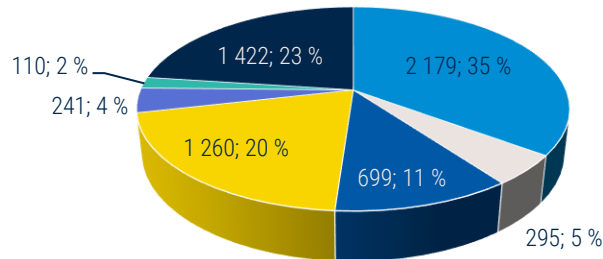
Результати розгляду справ МГС у 2021-2025 роках

Такий розподіл демонструє, що переважна більшість корпоративних спорів доходить до вирішення по суті, однак досить значною залишається частка процесуально «незавершених» справ (закриття провадження та залишення без

розгляду сумарно понад 24 %), що може свідчити про наявність процесуальних недоліків у підготовці позовів або зміну позиції сторін у процесі.

Розгляд справ з корпоративних спорів МГС за категоріями у 2021-2025 роках

- про оскарження рішень загальних зборів учасників товариств, органів управління
- про визнання недійсними установчих документів, внесення змін до них
- пов'язані з діяльністю органів управління товариства
- пов'язані з правами на акції, частку у статутному капіталі
- про визнання недійсними господарських договорів, пов'язаних з реалізацією корпоративних прав
- про інші внесення змін у реєстр акціонерів та оскарження дій реєстратора
- інші

Динаміка розгляду справ є нерівномірною: найбільше їх розглянуто у 2025 році (1,5 тис.), тоді як найменше – у 2022 році (0,8 тис.), що пов'язано з об'єктивними зовнішніми факторами та загальним зниженням судової активності у цей період.

Апеляційний перегляд: показники стабільності судових актів.

Упродовж 2021–2025 років апеляційні господарські суди розглянули майже 4,8 тис. скарг у корпоративних спорах, що становить 4,3 % від загальної кількості розглянутих скарг.

За результатами апеляційного перегляду:

у 78 % справ (3,7 тис.) рішення судів першої інстанції залишено без змін;

у 22 % випадків (1,1 тис. справ) рішення було змінено або скасовано.

Ці показники свідчать про відносно високий рівень стабільності рішень судів першої інстанції, хоча майже кожне п'яте рішення зазнає корекції, що вказує на наявність певних проблем у застосуванні норм матеріального чи процесуального права.

Результати перегляду судових рішень АГС у 2021-2025 роках

Пікове навантаження спостерігалось у 2024 році (1,1 тис. справ) та спад у 2022 році (0,7 тис.).

Розгляд справ у спорах з корпоративних відносин за категоріями АГС у 2021 - 2025 роках

КГС ВС: роль процесуальних фільтрів та єдність практики.

Упродовж 2021–2025 років КГС ВС розглянуто близько 3,3 тис. скарг із 3,4 тис. поданих (9,4 % від загального обсягу касаційних звернень).

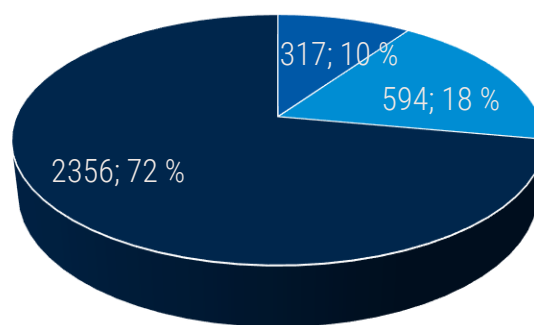
Структура касаційного провадження є такою:

72 % скарг (2,4 тис.) розглянуто по суті;

18 % – відмовлено у відкритті провадження;

10 % – повернуто скажникам.

Результати перегляду скарг КГС ВС у 2021-2025 роках

■ Повернуто ■ Відмовлено у відкритті ■ Розглянуто справ

За результатами перегляду судових рішень:

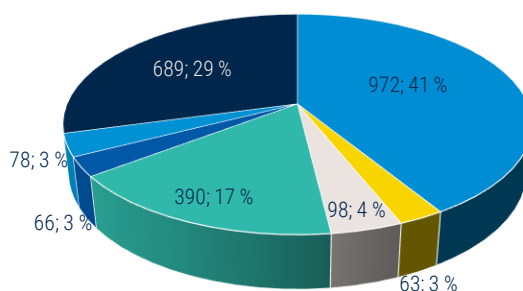
73 % залишено без змін;

27 % – змінено або скасовано.

Водночас значна частка відмов у відкритті провадження та повернення скарг (разом 28 %) вказує на процесуальні фільтри касаційного перегляду та підвищені вимоги до обґрунтування касаційних скарг.

Найбільше таких справ у касаційному порядку розглянуто у 2024 році (0,6 тис. справ), найменше у 2022 році (0,4 тис. справ).

Розгляд справ у спорах з корпоративних відносин КГС ВС за категоріями у 2021-2025 роках

- про оскарження рішень загальних зборів учасників товариств, органів управління
- про визнання недійсними установчих документів, внесення змін до них
- пов'язані з діяльністю органів управління товариства
- пов'язані з правами на акції, частку у статутному капіталі
- про визнання недійсними господарських договорів, пов'язаних з реалізацією корпоративних прав
- про внесення змін у реєстр акціонерів та оскарження дій реєстратора
- інші

Рівень розгляду справ по суті у першій інстанції є високим, однак значна частка процесуальних рішень (понад 24 %) вказує на проблеми з якістю процесуального оформлення позовів.

Судові рішення демонструють достатню стабільність:

78 % – в апеляції залишаються без змін;

73 % – у касації.

Касаційна інстанція виконує функцію «процесуального фільтра», що обмежує доступ до перегляду необґрунтованих скарг та формує практику розгляду корпоративних спорів.

Висновки

Підсумовуючи результати аналізу статистичних даних про розгляд господарських справ у корпоративних спорах за 2021–2025 роки, можна зробити такі узагальнення:

1. Стабільна динаміка: попри зовнішні виклики, корпоративні спори зберігають стійку позицію в структурі господарського судочинства.

2. Якість процесуальних документів: значна частка справ, що не доходять до рішення по суті в першій інстанції (понад 24 %), сигналізує про необхідність підвищення якості первинного оформлення позовів.

3. Висока валідність рішень: показники стабільності рішень на рівнях апеляції (78 %) та касації (73 %) демонструють прогнозованість судової практики.

4. Інституційна роль КГС ВС: касаційна інстанція ефективно виконує функцію «процесуального фільтра», відсіюючи необґрунтовані звернення та забезпечуючи єдність правозастосовчої практики у сфері корпоративного права.

Судова палата для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів: місія та професійна діяльність

Ефективність господарського судочинства у сфері корпоративних відносин нерозривно пов'язана з діяльністю спеціалізованої Судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС. Створена за результатами масштабної судової реформи та розпочавши свою роботу 15 грудня 2017 року, Судова палата стала інституційним осередком найвищої юридичної експертизи у сфері управління бізнесом та захисту прав інвесторів.

Важливою складовою діяльності Судової палати є надання системної методичної допомоги судам нижчих інстанцій задля забезпечення єдності та передбачуваності правосуддя. Відповідно до законодавчих завдань, судді Судової палати спільно з фахівцями управління забезпечення роботи судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів щоквартально готують ґрунтовні аналітичні довідки з питань правозастосування за результатами розгляду справ КГС ВС. Ці матеріали надсилаються до місцевих та апеляційних господарських судів для ознайомлення та врахування в роботі, що дозволяє оперативно доносити ключові правові позиції до кожного судді.

Місія Судової палати виходить за межі суто процесуального розгляду справ. Окрім щоденного здійснення правосуддя та формування сталої судової практики, судді палати беруть активну участь у створенні професійних майданчиків для широкого експертного обговорення. Саме тут забезпечується живий діалог між судовою владою, науковою спільнотою, адвокатурою та представниками бізнес-середовища. Такий підхід дозволяє не лише роз'яснювати правові позиції ВС, а й спільно шукати оптимальні шляхи вирішення складних правових колізій, які виникають у динамічному корпоративному середовищі.

Суттєвим аспектом діяльності Судової палати є її активна міжнародна позиція. Розуміючи важливість євроінтеграційного вектору, судді палати активно долучаються до спеціалізованих заходів як в Україні, так і за її межами. Знаковою подією стало приєднання КГС ВС до Постійного міжнародного форуму комерційних судів (SIFoCC), де Україна стала 58-ю юрисдикцією у світовій мережі. Це відкрило нові можливості для обміну досвідом із провідними комерційними судами світу та впровадження найкращих міжнародних практик у національне судочинство.

Судді палати також задіяні у британсько-українській програмі з посилення інституційної спроможності господарських судів, розробленій спільно з Британським інститутом міжнародного та порівняльного права (BIICL).

Науково-просвітницька діяльність палати охоплює тісну співпрацю з провідними закладами вищої освіти, зокрема з Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого та Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, що втілюється у підготовці ґрунтовних науково-практичних видань. Судді палати є постійними лекторами у Національній школі суддів України, де вони передають досвід колегам із першої та апеляційної інстанцій, сприяючи єдності правозастосування в масштабах усієї країни.

Проведення масштабних міжнародних конференцій, таких як «Україна на шляху до євроінтеграції: ефективне управління державною власністю як інструмент відновлення економіки України. Місія та візія господарської юрисдикції» (2024 р.) та «Європеїзація українського корпоративного права» (2025 р.), підтверджує роль Судової палати як центру стратегічної думки у сфері корпоративного права. Завдяки цій багатогранній діяльності Судова палата не просто вирішує спори, а виступає архітектором сучасного, передбачуваного та справедливого правового поля, що є запорукою інвестиційної привабливості та економічного процвітання України.

Господарське судочинство

3 квіт. 2025р. • 🌐

У межах візиту до Японії суддя
Верховного Суду у... [Показати більше](#)

1. Порушення корпоративних прав – основна підстава для задоволення позову у корпоративному спорі

1.1. Господарським судам під час вирішення спорів, що виникають з корпоративних відносин, слід враховувати приписи ГПК України та з'ясувати наявність у особи, яка звернулася з позовом, суб'єктивного права або законного інтересу у правовідносинах, на захист яких подано позов, а також питання про наявність чи відсутність факту їх порушення, невизнання або оспорювання.

Підставою для звернення особи до суду є наявність у неї порушеного права та / або законного інтересу. Таке звернення здійснюється особою, якій це право належить, і саме з метою його захисту.

Порушенням вважається такий стан суб'єктивного права, за якого воно зазнало протиправного впливу з боку правопорушника, внаслідок чого суб'єктивне право особи зменшилося або зникло як таке; порушення права пов'язано з позбавленням можливості здійснити, реалізувати своє право повністю або частково.

Оцінка предмета заявленого позову, а відтак наявності підстав для захисту порушеного права та / або інтересу позивача, про яке ним зазначається в позовній заяві, здійснюється судом, на розгляд якого передано спір, крізь призму оцінки спірних правовідносин та обставин (юридичних фактів), якими позивач обґрунтовує заявлені вимоги

З огляду на положення процесуального закону (зокрема, статті 236, 237, 267, 270, 282, 301, 315 ГПК України) суд зобов'язаний з'ясувати характер спірних правовідносин (предмет і підстави позову), наявність / відсутність порушеного права чи інтересу та можливість його поновлення / захисту в обраний спосіб.

При розгляді справи передусім підлягають встановленню (1) наявності порушення цивільного права або інтересу позивача, за захистом якого він звернувся до суду, (2) яке саме право (інтерес) порушене, (3) в чому полягає порушення.

Відсутність порушення прав та законних інтересів позивача є самостійною, достатньою підставою для відмови у позові.

Постанова ВП ВС від 28.09.2021 у справі № 761/45721/16-ц
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/101473371>.

Постанова об'єднаної палати КГС ВС від 02.09.2022 у справі № 916/144/17
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/106477438>.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 27.01.2025 у справі № 910/14503/23
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/124897505>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

22.09.2022 у справі № 924/1146/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106801152>;

06.10.2022 у справі №922/2013/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106827685>;

17.11.2022 у справі №904/7841/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107585892>;

20.05.2025 у справі № 917/2019/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/127645654>.

1.2. У корпоративному спорі за позовом акціонера (учасника, члена) суд зобов'язаний з'ясувати, яке саме корпоративне право чи охоронюваний законом інтерес позивача порушено на момент звернення з позовом та яким чином, а не обмежуватись лише посиланням на наявність суб'єктивного матеріального права. З'ясування порушеного корпоративного права є первісним по відношенню до перевірки дотримання відповідачем порядку вчинення оспорюваних дій, а за відсутності встановленого факту порушення права суд не має підстав для задоволення позову.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 15.06.2021 у справі № 910/3915/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97770791>; 20.05.2025 у справі № 917/2019/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/127645654>.

2. Суперечлива поведінка позивача у корпоративних спорах

2.1. Прагнення голови правління ОСББ визнати недійсними рішення засідань правління ОСББ, скасування реєстраційної дії та поновлення себе на посаді голови правління ОСББ, після складання ним повноважень та підписання наказу про звільнення, суперечить принципу добросовісності та свідчить про суперечливу поведінку.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 20.11.2025 у справі № 910/1562/25 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/132009277>.

2.2. Збіг позивача та директора відповідача в одній особі не є ознакою суперечливої поведінки та не свідчить про зловживання процесуальними правами, оскільки така особа виступає в судовому процесі у різних правових статусах: як фізична особа (позивач) та як представник юридичної особи (відповідач). Визнання позову є законним правом відповідача і саме по собі не може вважатися проявом недобросовісної поведінки сторін у справі.

Водночас збіг позивача та директора відповідача в одній особі, не спростовує можливості наявності між учасниками справи корпоративного спору щодо прийнятих відповідачем рішень в період, коли підписантом відповідача був не позивач, як керівник відповідача.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 12.05.2025 у справі № 910/4384/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/127286581>.

2.3. Голосування акціонера АТ на власний розсуд з будь-яких питань на загальних зборах АТ є його правом, передбаченим положеннями ч.1 ст.25, ст.40 Закону України «Про акціонерні товариства». Однак суперечлива поведінка акціонера полягає у тому, що він, блокуючи ухвалення загальними зборами акціонерів відповідних рішень щодо затвердження статуту та внутрішніх документів АТ, та приведення їх до вимог чинного законодавства, в подальшому оскаржує прийняті рішення саме з підстав невідповідності положень статуту, зокрема, вимогам ст. 53 Закону України «Про акціонерні товариства».

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

18.07.2024 у справі № 910/3777/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/120485296>;

13.09.2023 у справі № 910/6685/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/114954790>;

12.03.2024 у справі № 910/6682/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117820977>.

2.4. Дії позивачів, які відчужили частки у статутному капіталі товариства і гарантували покупцеві, що вони повністю оплатили внески до статутного капіталу, а потім звернулися з позовом про визнання договорів купівлі-продажу недійсними з огляду на невнесення ними своїх часток до статутного капіталу, є суперечливою та недобросовісною поведінкою. Несплата позивачами на момент відчуження часток у статутному капіталі жодним чином не порушує прав самих позивачів.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

21.02.2024 у справі № 925/185/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117820975>;

13.06.2024 у справі № 924/9/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119806335>.

3. Способи захисту корпоративних прав

Застосування конкретного способу захисту цивільного права залежить як від змісту суб'єктивного права, за захистом якого звернулася особа, так і від характеру його порушення, невизнання або оспорення. Такі право чи інтерес мають бути захищені судом у спосіб, який є ефективним, тобто таким, що відповідає змісту відповідного права чи інтересу, характеру його порушення, невизнання або оспорення та спричиненим цими діями наслідкам.

Обрання особою неналежного способу захисту порушеного права у судовому порядку, який не відповідає як змісту суб'єктивного права, за захистом якого звернулася особа, так і характеру його порушення, а також не призводить до поновлення порушеного права цієї особи є підставою для відмови у задоволенні позовних вимог, що виключає необхідність дослідження судом інших обставин справи.

Ефективність обраного позивачем способу захисту його порушених корпоративних прав визначається з урахуванням можливості у разі задоволення позову поновити такі права.

Постанови ВП ВС від 02.02.2021 у справі № 925/642/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95439652>; 06.04.2021 у справі № 910/10011/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96695006>.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 27.01.2025 у справі № 910/14503/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/124897505>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

11.03.2021 у справі № 925/510/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95567124>;
18.03.2021 у справі № 909/783/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95642679>;
15.04.2021 у справі № 922/3284/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96569925>;
21.04.2021 у справі № 910/7435/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96668817>;
07.07.2021 у справі № 911/1053/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98361076>;
14.09.2021 у справі № 910/4571/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99647893>;
16.11.2021 у справі № 924/1304/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101401576>;
19.10.2023 у справі № 914/1370/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114619431>;
19.03.2025 у справі № 910/14752/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126429753>;
05.03.2026 у справі № 903/968/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134801766>.

3.1. Витребування частки з незаконного володіння

Витребування (переведення прав) частки не є єдино можливим способом захисту прав позивача у спорі з учасниками, які вступили до товариства. Навпаки такі способи захисту застосовуються у чітко визначених законом випадках, зокрема: якщо відповідач незаконно заволодів часткою позивача (належним способом захисту є витребування частки у особи, що незаконно заволоділа без відповідної правової підстави відповідно до ст. 387 ЦК України); якщо порушено переважне право учасником на придбання частки (належним способом захисту є переведення прав покупця); якщо частка була набута безвідплатно в особи, яка не мала права його відчужувати (належним способом захисту є витребування від добросовісного набувача у всіх випадках відповідно до ч. 2 ст. 388 ЦК України); якщо частка була набута оплатно в особи, яка не мала права його відчужувати (належним способом є витребування від добросовісного набувача у випадках, передбачених у ч.1 ст. 388 ЦК України).

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 11.12.2023 у справі № 907/922/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/115859002>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

21.02.2024 у справі № 910/17223/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/117241206>;
13.03.2024 у справі № 902/1055/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/117847944>;
22.07.2025 у справі № 910/16868/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129244590>.

3.2. Визначення розміру статутного капіталу товариства та розмірів часток учасників товариства

3.2.1. Вичерпний перелік способів захисту особи, яка вважає, що її право чи законний інтерес порушені змінами у складі чи розподілі часток учасників ТОВ або ТДВ, міститься у ст. 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань», норми якого є спеціальними для зазначених товариств. У разі, якщо позивач прагне відновити склад учасників товариства, який існував до стверджуваного порушення його прав або інтересів, і таке відновлення не може бути здійснене шляхом стягнення (витребування з володіння) з відповідача частки (частини частки) у статутному капіталі товариства (підп. «е» п. 3 ч. 5 ст. 17 цього Закону), то належним способом захисту в цьому разі є позов про визначення розміру статутного капіталу товариства та розмірів часток учасників товариства (підп. «д» п. 3 ч. 5 ст. 17 цього Закону).

Саме такий спосіб захисту є належним, оскільки судові рішення, що набрало законної сили, про задоволення такої вимоги є підставою для внесення відповідних змін до ЄДР.

Відповідачами за таким позовом є не тільки господарське товариство, але й особи – учасники товариства, які внаслідок задоволення позову можуть бути позбавлені своїх часток у статутному капіталі або їх частин у грошовому або відсотковому виразі.

Належність та ефективність цього способу захисту порушених прав обумовлюється також балансом інтересів усіх учасників і самого товариства. Тобто, ухвалюючи рішення про задоволення такого позову одного із учасників товариства, суди мають враховувати, що інтереси товариства можуть не збігатися з інтересами окремих його учасників, а інтереси учасників товариства, включаючи колишніх учасників, також не збігаються.

Зазначені висновки мають загальний характер та мають враховуватись при вирішенні питання щодо належності обраного позивачем способу захисту в усіх справах, що стосуються зміни розміру часток та відновлення складу учасників товариства, який існував до стверджуваного порушення його прав або інтересів.

Постанови ВП ВС від:

22.10.2019 у справі № 923/876/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85614604>;

17.12.2019 у справі № 927/97/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86654703>;

18.03.2020 у справі № 466/6221/16-a <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89083012>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

28.07.2021 у справі № 917/315/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98788970>; від:

18.08.2021 у справах № 910/15221/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99202197>;

16.11.2021 у справі № 924/1304/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101401576>;

05.03.2026 у справі № 903/968/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134801766>.

3.2.2. Позов про визначення розміру статутного капіталу та часток учасників товариства є належним способом захисту прав учасника, якого виключено зі складу учасників товариства і який вимагає повернення йому статусу учасника.

У такому разі учасника ТОВ не має іншого ефективного способу захисту порушеного права, як звернення до суду з вимогою про встановлення розміру статутного капіталу товариства та часток учасників товариства. Суд встановлює та перевіряє обставини, пов'язані із законністю виключення учасника та надає оцінку добросовісності поведінки інших учасників, які в разі задоволення позовних вимог будуть позбавлені своїх часток або їх частин у грошовому або відсотковому виразі.

Ухвалення судом рішення про визначення розміру статутного капіталу та часток учасників ТОВ не є втручанням у виключну компетенцію загальних зборів учасників товариства. У такому разі господарський суд не підміняє собою загальні збори учасників товариства і не вирішує питання про виключення учасника з товариства, а розглядає спір між колишнім та теперішніми учасниками щодо законності виключення позивача та вступу у товариство нових учасників, тобто захищає права та інтереси фізичних і юридичних осіб (учасників товариства) у визначений законом спосіб, що є основним завданням господарського судочинства, яке превалює над будь-якими іншими міркуваннями в судовому процесі (ч. 2 ст. 2 ГПК України). За результатом розгляду такого спору суд може ухвалити рішення про припинення права на участь у товаристві шляхом задоволення позову про визначення розміру статутного капіталу та часток учасників товариства, що узгоджується з такими способами захисту, як визнання права; припинення дії, яка порушує право; відновлення становища, яке існувало до порушення (пункти 1, 3 та 4 ч. 2 ст. 16 ЦК України).

Постанова ВП ВС від 22.10.2019 у справі № 923/876/16 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85614604>.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 11.12.2023 року у справі № 907/922/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/115859002>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

21.02.2024 у справі № 903/359/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/117176551>;

19.09.2024 у справі № 910/9219/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121846533>;

05.11.2025 у справі № 927/735/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/131690337>.

3.3. Розірвання договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі товариства

3.3.1. Такий спосіб захисту, як розірвання договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі товариства, що вже виконаний продавцем, який передав товар (частку), і частково виконаний покупцем, який прийняв товар (частку), здійснив її часткову оплату (основну частину) і надалі відчужив її третім особам, не направлений на відновлення порушеного майнового права продавця, оскільки

повернення товару відповідно до правил ч. 4 ст. 694 ЦК України є неможливим у зв'язку з відсутністю товару (частки) у власності покупця та, відповідно, є неналежним способом захисту.

Способу захисту, який належним чином захистить право продавця на отримання коштів, відповідає позовна вимога про стягнення недоотриманих коштів

Постанова ВП ВС від 08.09.2020 у справі № 916/667/18
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/92284198>.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 06.06.2022 у справі № 902/66/20
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/105069579>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 30.10.2023 у справі № 910/16754/21
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/114723486>; 26.03.2025 у справі № 907/375/24
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/126500938>.

3.3.2. Такий спосіб захисту як розірвання договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі товариства, що вже виконаний продавцем, який передав товар (частку), і частково виконаний покупцем, який прийняв товар (частку), не спрямований на відновлення порушеного майнового права продавця, якщо повернення товару відповідно до ч. 4 ст. 694 ЦК України є неможливим у зв'язку з накладенням у межах кримінального провадження арешту на товар, та, відповідно, вважається неналежним способом захисту.

У цьому разі способом захисту, може бути позовна вимога про стягнення неотриманих коштів, тобто застосування встановленого ч. 3 ст. 692 ЦК України способу захисту, який поновить порушене право продавця за договором.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 14.05.2024 у справі № 914/460/23
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/119099501>.

3.3.3. Такий спосіб захисту, як розірвання договору, що вже частково виконаний з боку продавця, який передав товар, і покупця, який прийняв товар, не відповідає суті порушення договору, що полягає в несплаті грошових коштів. Така несплата (повна або часткова) може бути наслідком не навмисного порушення договору з боку покупця (який бажає збагатитися за рахунок затримки оплати), а добросовісної помилки покупця, наприклад, через існування розбіжностей між сторонами щодо суми, належної до сплати, щодо взаємних розрахунків між сторонами.

Крім того, такий спосіб захисту може бути використаний продавцем не з метою відновлення його права на одержання грошових коштів, а з метою невиправданого збагачення, якщо, наприклад, ринкова ціна на продане майно збільшилася, в тому

числі завдяки його поліпшенню покупцем. Такі несправедливі наслідки можуть настати через невідповідність зазначеного способу захисту суті порушення права.

Виконання судового рішення про стягнення з покупця майна, одержаного ним за договором, розірваним судом, може бути складнішим, ніж виконання судового рішення про стягнення коштів. Зокрема, майно може бути вже відчуженим добросовісній третій особі, щодо якої рішення суду про повернення майна від покупця не матиме значення і від якої це майно не можна буде витребувати в іншому судовому процесі. Натомість застосування способу захисту, встановленого ч. 3 ст. 692 ЦК України, призводить до повного поновлення порушеного права продавця. Відповідно до ч. 3 ст. 692 ЦК України продавець має право вимагати не тільки оплати товару (тобто стягнення грошових коштів у розмірі покупної ціни проданого майна), а й сплати процентів за користування чужими грошовими коштами.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 06.04.2021 у справі № 910/14092/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96172717>; 01.06.2021 у справі № 911/796/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97350229>.

3.3.4. Якщо договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі товариства передбачає відстрочення або розстрочення платежу, то такий договір є договором купівлі-продажу товару (частки) в кредит і до спірних правовідносин підлягають застосуванню положення ст. 651 та 694 ЦК України.

Продавець частки у статутному капіталі товариства, яка була продана в кредит та не була оплачена покупцем, має право вимагати розірвання договору та повернення частки. З урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», у такому разі позивач має заявляти позовні вимоги про розірвання договору купівлі-продажу, повернення частки та визначення розміру статутного капіталу і часток учасників або витребування частки, а не про визнання недійсним рішення загальних зборів товариства та скасування реєстраційних дій (записів).

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 07.10.2021 у справі № 925/1382/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100214121>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
01.11.2023 у справі № 915/1031/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100214121>;
22.05.2024 у справі № 915/1031/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119486379>.

3.4. Визнання недійсним договору купівлі-продажу частки ТОВ, укладеного одним із подружжя

Пред'явлення позовних вимог про визнання недійсним договору купівлі-продажу частки ТОВ, одним з подружжя, який разом з іншим подружжям є власниками спільного сумісного майна – частки у статутному капіталі ТОВ, є належним та ефективним способом захисту порушеного права у разі, якщо такий позов заявлений з метою повернення одному з подружжя, частки в спільному майні подружжя. Правовим наслідком недійсності договору купівлі-продажу буде відновлення права спільної сумісної власності подружжя.

Покупець, діючи добросовісно і розумно, повинен був не лише перевірити інформацію з ЄДР (стосовно учасників юридичної особи), а і оцінити й інші обставини, зокрема перевірити особу, як контрагента за договором, з'ясувати перебування контрагента у шлюбі на момент вчинення правочину для встановлення обставин необхідності надання письмової згоди одного з подружжя на відчуження спільного сумісного майна, або встановлення обставин поділу, виділу в натурі частки з майна, що перебуває в спільній сумісній власності.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

16.01.2025 у справі № 922/405/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124560620>;

12.06.2025 у справі № 756/59/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/128132860>.

3.5. Визнання недійсними правочинів із купівлі-продажу акцій неплатоспроможного банку колишнім учасником такого банку

Позовні вимоги про недійсність правочинів із придбання акціонером неплатоспроможного банку, якого визнано пов'язаною з банком особою, акцій додаткової емісії неплатоспроможного банку та про відчуження на користь держави належної йому частки у складі 100 % акцій неплатоспроможного банку не здатні поновити його права як колишнього учасника (акціонера) банку, оскільки відновлення становища, яке існувало до вчинення оспорюваних правочинів у процедурі виведення неплатоспроможного банку з ринку як наслідок недійсності правочинів, не є можливим незалежно від встановлення / невстановлення судом певних порушень при вчиненні таких правочинів. Єдиним ефективним способом захисту прав такого акціонера може бути відшкодування йому в грошовій формі завданої шкоди.

Постанова ВП ВС від 15.02.2023 у справі № 910/18214/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110231843>.

3.6. Переведення прав і обов'язків покупця частки ТОВ

3.6.1. Продаж учасником ТОВ частки з порушенням переважного права іншого учасника не зумовлює недійсність договору купівлі-продажу. Наслідком такого порушення є право учасника вимагати в судовому порядку переведення на нього прав та обов'язків покупця частки, що є спеціальним способом судового захисту, який найкраще відповідає змісту порушеного переважного права та забезпечує його реалізацію.

У разі одночасної реалізації переважного права кількома учасниками спірна частка розподіляється між ними пропорційно до розміру їх часток у статутному капіталі товариства.

Позов про переведення прав та обов'язків покупця за договором за своєю суттю відповідає такому способу захисту прав та інтересів, як зміна правовідношення (п. 6 ч. 2 ст. 16 ЦК України), та найкраще відповідає змісту порушеного переважного права, способу (характеру) його порушення, наслідкам, які спричинило порушення, а також є найпростішим шляхом, який забезпечує для учасника відновлення та реалізацію відповідного переважного права.

Постанова ВП ВС 01.06.2021 у справі № 910/2388/20 <https://reestr.court.gov.ua/Review/97967345>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

24.11.2021 у справі № 925/1130/20 <http://reestr.court.gov.ua/Review/101673452>;

02.11.2023 у справі № 910/6287/22 <http://reestr.court.gov.ua/Review/114860272>;

19.12.2024 у справі № 910/5625/23 <https://reestr.court.gov.ua/Review/123928280>;

від 02.10.2025 у справі № 910/5625/23 <http://reestr.court.gov.ua/Review/130881134>.

3.6.2. За загальним правилом належний спосіб захисту в разі порушення переважного права купівлі майна – це переведення прав і обов'язків покупця на привілейовану особу. Водночас таке переведення можна здійснити лише якщо майно залишилось у володінні первісного покупця. Якщо ж останній уже передав належну йому частку іншій особі, то переведення прав не можливе, оскільки такий спосіб не захистить (не відновить) порушеного переважного права учасника на придбання частки, не забезпечить йому можливості придбати у власність частку, відчужену з порушенням його переважного права на її придбання. Таке рішення не буде підставою для припинення права власності на частку в статутному капіталі ТОВ останнього покупця (власників частки). Захист переважного права на придбання частки ТОВ у такому разі може бути реалізовано шляхом переведення прав за останнім договором купівлі-продажу, оскільки позивачі залишаються учасниками товариства кожного.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

14.06.2022 у справі № 904/4790/20 <https://reestr.court.gov.ua/Review/104747629>;

02.10.2025 у справі № 910/5625/23 <http://reestr.court.gov.ua/Review/130881134>;

16.10.2025 у справі № 918/124/23 <https://reestr.court.gov.ua/Review/131067041>.

3.6.3. Саме по собі визнання судом за учасником переважного права на придбання частки іншого учасника не призведе до захисту цього порушеного права (у разі, якщо будуть встановлені обставини наявності такого права та його порушення), оскільки фактично таке визнання буде декларативним, що не тягне за собою значущих наслідків у вигляді набуття права на частки інших учасників товариства.

Якщо позовні вимоги обґрунтовані посиланням на порушення переважного права учасника на придбання частки у праві спільної часткової власності, належним способом захисту порушених прав позивача, який фактично прагне придбати таку відчужену частку іншого учасника, є позов про переведення на нього прав і обов'язків покупця частки (частини частки).

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 15.07.2021 у справі № 909/863/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98391269>.

3.7. Оскарження правочину, укладеного посадовою особою юридичної особи, за позовом учасника (акціонера)

Підписання директором товариства договору без передбаченого статутом попереднього погодження учасниками товариства може порушувати права та інтереси товариства, а не корпоративні права учасника (акціонера).

Учасник (акціонер) товариства, який вважає свої корпоративні права порушеними внаслідок укладення директором товариства договору, має право (разом з іншими учасниками, акціонерами) ініціювати питання щодо скликання загальних зборів учасників (акціонерів) товариства для вирішення питання про звернення товариства з відповідним позовом до суду. Належним способом захисту корпоративних прав учасника (акціонера) товариства також може бути подання ним (зокрема, разом з іншими учасниками, яким належить 5 і більше відсотків статутного капіталу товариства) позову в інтересах юридичної особи до її посадової особи про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі діями (бездіяльністю) такої посадової особи. Якщо частки такого учасника недостатньо для цього з огляду на вимоги ч. 1 ст. 54 ГПК України, то такий учасник вправі вийти з товариства і вимагати виплати йому вартості частки, а також подати позов до самого товариства та/або його учасників, якщо він вважає, що рішенням загальних зборів учасників товариства щодо відчуження майна йому було завдано збитки.

Постанови ВП ВС від:

08.10.2019 у справі № 916/2084/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84911545>;

15.10.2019 у справі № 905/2559/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85412931>;

03.12.2019 у справі № 904/10956/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86333853>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

13.11.2020 у справі № 904/920/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/93037838>;

12.01.2021 у справі № 910/15804/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94151173>;

25.11.2021 у справі № 911/1726/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101519210>.

3.8. Оскарження рішень органів управління юридичної особи

3.8.1. Справедливість, добросовісність, розумність належать до загальних засад цивільного законодавства, передбачених ст. 3 ЦК України, які обмежують свободу договору, встановлюючи певну межу поведінки учасників цивільно-правових відносин. Ці загальні засади втілюються у нормах права та умовах договорів, регулюючи конкретні правовідносини так, що кожен із учасників відносин зобов'язаний сумлінно здійснювати свої цивільні права та виконувати цивільні обов'язки, захищати власні права та інтереси, дбаючи водночас про права та інтереси інших учасників, зокрема, передбачаючи можливість завдання своїми діями (бездіяльністю) шкоди правам і інтересам інших учасників.

Застосування такого юридичного наслідку, як визнання недійсними рішень зборів, саме через порушення порядку їх проведення, відповідає означеним засадам цивільного законодавства, адже спрямоване на захист прав осіб, які набули право на частку у статутному капіталі підприємства внаслідок її спадкування.

Обираючи варіант реалізації розсуду суду, зокрема у контексті застосування приписів ст. 61 Конституції України та ст. 3 ЦК України, слід керуватися визначеним ч. 1 ст. 2 ГПК України завданням господарського судочинства, яким є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, та розгляд інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, держави.

Реалізація повноважень із суддівського розсуду має спрямовуватися на вибір оптимального варіанту розв'язання спірного правового питання, пошук необхідної правової норми, її розуміння та інтерпретацію, справедливе вирішення спору відповідно до встановлених судами обставин кожної конкретної справи.

Ефективність позовної вимоги про визнання рішень зборів недійсними необхідно оцінювати, виходячи з обставин справи, залежно від того, чи призведе задоволення такої вимоги до дійсного захисту інтересу позивача без необхідності повторного звернення до суду (принцип процесуальної економії).

Постанова ВП ВС від 02.11.2021 у справі № 917/1338/18
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829986>.

3.8.2. Учасники товариства (акціонери), а також інші особи, права та законні інтереси яких порушено рішенням наглядової ради чи виконавчого органу товариства, вправі оскаржити до суду відповідні рішення як акти, оскільки наглядова рада та виконавчий орган товариства є його органами управління, що приймають обов'язкові для виконання рішення. Це відповідає також нормі ст. 55 Конституції України.

Рішення наглядової ради товариства може бути оскаржено в судовому порядку акціонером (учасником) товариства шляхом пред'явлення позову

про визнання його недійсним, якщо таке рішення не відповідає вимогам законодавства та порушує права чи законні інтереси учасника (акціонера) товариства. Відповідачем за таким позовом є товариство.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

22.08.2018 у справі № 925/715/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76057599>;

25.02.2020 у справі № 922/819/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87891204>;

11.02.2021 у справі № 924/344/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94931973>;

18.05.2022 у справі № 922/2339/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104443003>;

12.07.2023 у справі № 924/641/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112343959>.

3.8.3. Акціонер, якому відмовлено в реалізації права на обов'язковий викуп акцій внаслідок порушення акціонерним товариством порядку підготовки та проведення загальних зборів, зокрема неналежного повідомлення про ринкову вартість акцій до моменту голосування, вправі захищати свої порушені права шляхом оскарження рішення загальних зборів, якщо цей спосіб захисту є ефективним та не порушує права інших акціонерів. Ефективність способу захисту визначається його відповідністю змісту порушеного права, характеру його порушення та можливістю відновлення прав акціонера. Визнання недійсним рішення загальних зборів про зміну типу товариства є ефективним способом захисту прав акціонера, коли товариство порушило встановлений законом порядок підготовки до зборів і цей порядок унеможливив реалізацію акціонером права на обов'язковий викуп.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 29.11.2021 у справі № 927/478/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101634149>.

3.8.4. Визнання недійсним рішення загальних зборів членів кооперативу від конкретного ряду гаражних боксів щодо делегування уповноваженого не є ефективним способом захисту прав члена кооперативу, якщо таке визнання не призведе до поновлення порушених прав позивача, зокрема коли позивач не є членом кооперативу від того ряду, рішення якого оспорується, або коли скасування реєстраційних дій щодо органів управління кооперативу унеможливило досягнення мети позову.

Обрання позивачем неналежного або неефективного способу захисту своїх прав є самостійною та достатньою підставою для відмови у позові, що виключає необхідність дослідження судом обставин правомірності скликання та проведення загальних зборів.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 27.01.2025 у справі № 910/14503/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/124897505>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

27.02.2025 у справі № 910/11564/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/125589287>;

11.03.2025 у справі № 906/370/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/125875983>;

19.03.2025 у справі № 910/14752/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126429753>.

3.8.5. Чинне законодавство не передбачає одночасного визнання недійсним та скасування рішення загальних зборів товариства.

За своєю правовою суттю «визнання рішення недійсним» та «скасування рішення» є альтернативними, оскільки мають різні правові наслідки, зокрема, через різницю в часі дії такого акта (рішення).

Наслідки скасування рішення не тотожні правовим наслідкам його недійсності. Визнання недійсним означає, що воно не створює правових наслідків з моменту його прийняття.

Скасування означає втрату чинності на майбутнє. Скасування рішення означає, що воно скасовується з дати прийняття рішення про скасування

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

17.07.2018 у справі № 916/2386/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75399194>;

22.08.2018 у справі № 925/715/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76057599>;

14.09.2022 у справі № 909/298/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106774315>;

12.07.2023 у справі № 924/641/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112343959>;

06.11.2025 у справі № 922/5162/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131648465>.

3.8.6. Такого способу захисту як скасування та/або визнання недійсним протоколу загальних зборів суб'єкта господарювання ні цивільне, ні господарське законодавство не передбачає.

У судовому порядку недійсним може бути визнане саме рішення загальних зборів учасників (акціонерів, членів, засновників) юридичної особи, а не протокол загальних зборів, оскільки протокол є документом, який фіксує лише факт прийняття рішення загальними зборами.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

17.06.2021 у справі № 910/2478/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97806439>;

15.09.2021 у справі № 904/2944/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100033952>;

06.09.2023 у справі № 910/1942/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113292812>;

30.10.2024 у справі № 910/10551/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122922771>.

3.8.7. Визнання Конституційним Судом України норми закону неконституційною не є підставою для визнання недійсним рішення загальних зборів АТ, прийнятого на підставі цієї норми до дня ухвалення відповідного рішення КСУ. Належним способом захисту права акціонера у такому випадку є відшкодування державою матеріальної шкоди відповідно до ч. 3 ст. 150 Конституції України, а не визнання недійсним рішення загальних зборів.

Постанова колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 13.11.2021 у справі № 910/12317/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100775675>.

3.9. Визнання недійсним статуту юридичної особи

3.9.1. При оскарженні реєстрації статуту релігійної організації в новій редакції, прийнятій неуповноваженими на те особами, належним способом захисту інтересу релігійної організації та її членів у правовій визначеності є позовна вимога про визнання недійсним статуту в новій редакції, а не вимога про визнання протиправним і скасування розпорядження про реєстрацію. Судове рішення про визнання недійсним статуту є підставою для приведення державним реєстратором відомостей про релігійну організацію у відповідність до попередньої редакції статуту без необхідності повторного звернення до суду.

Постанова ВП ВС від 06.04.2021 у справі № 910/10011/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96695006>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

04.09.2024 у справі № 910/4517/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121403253>;

09.04.2025 у справі № 910/9304/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126500977>;

04.06.2025 у справі № 910/9305/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/127899639>.

3.9.2. Положення статуту юридичної особи, які не відповідають вимогам законодавства та порушують права учасника (акціонера, члена), можуть бути визнані недійсними шляхом подання позову щодо недійсності статуту (його окремих пунктів), а не шляхом скасування рішення загальних зборів, на яких такі положення були затверджені. При визнанні недійсними окремих положень установчих документів суд повинен зазначити, яким саме приписам закону вони суперечать та які права позивача ними порушуються.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

25.09.2019 у справі № 910/10932/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84525190>;

02.08.2022 у справі № 926/365/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105600566>;

26.06.2024 у справі № 914/1833/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119994383>;

07.10.2025 у справі № 914/1852/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/131000485>.

3.10. Зобов'язання вчинити дії

3.10.1. Визнання протиправною бездіяльністю виконавчого органу товариства щодо нескликання річних загальних зборів є неефективним способом захисту, оскільки жодним чином не поновлює правомочностей учасника товариства та не призводить до відновлення його порушеного права. Натомість позовна вимога в частині зобов'язання виконавчого органу товариства скликати,

організувати та провести загальні збори учасників товариства є ефективним способом захисту порушеного права учасника товариства та відповідає положенням ст. 15, 16 ЦК України.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 30.09.2021 у справі № 910/16496/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100704124>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 03.07.2018 у справі № 926/2301/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/751353333>; 23.08.2023 у справі № 910/14585/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113269478>.

3.10.2. Способом захисту права учасника (акціонера, члена) юридичної особи на отримання інформації про діяльність юридичної особи є спонукання в судовому порядку до виконання товариством дій – надання певної інформації.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 25.11.2020 у справі № 910/8802/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93149485>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

28.04.2021 у справі № 908/522/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/9666885>;

07.07.2021 у справі № 911/1053/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98361076>;

30.11.2021 у справі № 908/2690/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101873105>;

01.11.2023 у справі № 915/1552/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114723487>.

3.10.3. Акціонер, який разом з афілійованими особами набув контрольний пакет акцій приватного акціонерного товариства без дотримання вимог статей 65 Закону України «Про акціонерні товариства» щодо повідомлення про набуття контрольного пакета та подання інформації про найвищу ціну придбання, зобов'язаний запропонувати всім акціонерам придбати у них акції за ціною, визначеною наглядовою радою товариства, у порядку публічної безвідкличної пропозиції. Невиконання цього обов'язку унеможливорює реалізацію міноритарними акціонерами їх права на продаж акцій за гарантованою законом ціною, тому зобов'язання вчинити такі дії є належним способом захисту їх порушених прав.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 23.09.2021 у справі № 902/104/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100033858>.

3.11. Ліквідація юридичної особи

3.11.1. Позовна вимога про скасування державної реєстрації ОСББ, яке створено у відповідному порядку та здійснює діяльність тривалий час, набувши прав і обов'язків, не є ефективним способом захисту права на участь в управлінні спільним майном, оскільки скасування державної реєстрації

не тотожне ліквідації юридичної особи та не призводить до припинення об'єднання, а свідчить про недопустиме втручання суду в діяльність об'єднання та порушення інтересів інших його членів. Належним способом захисту в разі порушень при створенні об'єднання є позов про ліквідацію юридичної особи через допущені при її створенні порушення, які не можна усунути.

Постанов ВП ВС від 29.06.2021 у справі № 916/964/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98524291>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

11.08.2021 у справі 920/1245/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98987587>;

17.08.2021 у справі № 925/687/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99146723>;

09.09.2025 у справі № 914/1027/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/130193466>.

3.11.2. Визнання недійсним рішення установчих зборів про створення ОСББ та визнання недійсним статуту юридичної особи, яка існує тривалий час і за період свого існування набула відповідних прав і обов'язків, не призведе до поновлення прав і законних інтересів співвласника ОСББ, який звертається з таким позовом, втім свідчить про втручання суду в діяльність ОСББ, яке втрачає юридичну підставу створення та статутний документ, який визначає обсяг правил, що регулюють правовий стан юридичної особи, відносини, пов'язані з внутрішнім управлінням, стосунки з іншими організаціями чи громадянами, що свідчить про порушення інтересів як ОСББ, так і інших його співвласників, що є недопустимим.

Визнання недійсним рішення установчих зборів про створення ОСББ та визнання недійсним статуту юридичної особи за рішенням суду не тягне за собою ліквідацію юридичної особи та не призводить до припинення ОСББ.

Належним способом захисту у разі допущені при створенні юридичної особи порушення, які не можна усунути, є позов учасника юридичної особи або органу державної влади про ліквідацію юридичної особи.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

06.07.2022 у справі № 910/2396/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105189992>;

23.02.2023 у справі № 910/19030/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109239583>;

13.12.2023 у справі № 925/430/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115770434>.

3.12. Відміна державної реєстрації припинення юридичної особи

Позовна вимога про відміну державної реєстрації припинення юридичної особи є належним способом захисту прав та інтересів особи, коли процедура ліквідації здійснена з порушенням встановленого порядку, зокрема якщо рішення про припинення прийнято особами без повноважень, на підставі сфальшованих документів або з інших незаконних підстав. При розгляді такого спору суд

не обмежується перевіркою формального дотримання державним реєстратором процедури реєстрації, а зобов'язаний дослідити законність самих підстав для вчинення реєстраційного запису та його вплив на права позивача.

Наявність запису про припинення юридичної особи не виключає право кредитора на судовий захист шляхом відміни такої реєстрації з метою заявлення своїх вимог у встановленому законом порядку.

Постанова ВП ВС від 16.11.2022 у справі № 911/3135/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834207>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

23.10.2024 у справі № 910/11854/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122543453>;

16.01.2025 у справі № 914/1817/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124591438>.

3.13. Визнання права на справедливу компенсацію за примусово вилучені акції у процедурі сквіз-ауту

Визнання права міноритарного акціонера на справедливу компенсацію за примусово вилучені акції у процедурі сквіз-ауту є належним способом захисту, передбаченим статтями 16 ЦК України та 20 ГК України, спрямованим на встановлення правової визначеності щодо розміру компенсації та забезпечення балансу інтересів акціонерів.

Колишній міноритарний акціонер, який буде розуміти, що під час проведення процедури примусового викупу акцій наглядовою радою не була визначена справедлива компенсація за викуплені в нього акції, у подальшому має вибір – звернутися до товариства та / або мажоритарного акціонера з позовом про стягнення збитків або про стягнення набутого без достатньої правової підстави (безпідставне збагачення за рахунок недоплати міноритарному акціонеру) за ст.1212 ЦК.

Визнання недійсним рішення наглядової ради про затвердження ринкової вартості акцій є належним, але неефективним способом захисту у випадку, коли процедура сквіз-ауту вже завершена, акціонер втратив право власності на акції, а захист його майнових прав має здійснюватися компенсаційними способами без оскарження рішення наглядової ради.

Постанови судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

15.06.2022 у справі № 905/671/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104987465>;

03.02.2025 у справі № 910/8714/18 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/125060495>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

11.01.2024 у справі № 904/1147/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116416183>;

03.06.2024 у справі № 917/542/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119806296>;

29.08.2024 у справі № 905/830/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/121660487>.

3.14. Визначення розміру справедливої вартості акцій / визнання укладеним договором на запропонованих акціонером умовах у процедурі обов'язкового викупу акцій товариством

3.14.1. Оскарження рішень загальних зборів акціонерного товариства, які стали підставою для виникнення права на обов'язковий викуп акцій, не є ефективним способом захисту права акціонера на отримання справедливої компенсації вартості акцій, оскільки скасування таких рішень унеможлиблює саму процедуру викупу. Належним способом захисту в такій ситуації є вимога про визначення розміру справедливої вартості акцій або визнання укладеним договором на запропонованих акціонером умовах.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

11.01.2024 у справі № 904/1147/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/116416183>;

02.04.2025 у справі № 916/2608/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126358651>;

04.03.2026 у справі № 924/998/25 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/134540272>.

3.14.2. Визнання судом права акціонера на справедливу компенсацію за примусово вилучені акції та встановлення її розміру є належним способом захисту, спрямованим на встановлення стану правової визначеності у відносинах між міноритарним акціонером, товариством і покупцем (мажоритарним акціонером).

Рішення суду про визначення розміру компенсації (ринкової/справедливої вартості акцій) спрямоване на забезпечення балансу інтересів акціонерів товариства; воно дозволить обом сторонам правочину вирішити спір щодо вартості акцій (яку товариство та мажоритарний акціонер вважають справедливою, а міноритарний акціонер – заниженою) і, враховуючи це, визначити свою подальшу поведінку (судову та позасудову).

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 15.06.2022 у справі № 905/671/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104987465>.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 05.11.2025 у справі № 910/7294/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/131648443>.

3.15. Визнання недійсною безвідкличної вимоги про придбання акцій

У разі, коли особа не оспорує законність процедури викупу акцій відповідно до ст. 65-2 Закону України «Про акціонерні товариства», а лише вказує на несправедливість сум отриманої нею компенсації, така особа не має вимагати визнання недійсним правочину публічної безвідкличної вимоги, права і обов'язки з якого (правочину) виникли у всіх міноритарних акціонерів, в тому числі й тих, які ціну викупу акцій несправедливою не вважали, адже у такому разі реалізація способу

захисту, визначеного п. 2 ч. 2 ст. 16 ЦК України, може порушити права останніх, зокрема, внаслідок стягнення отриманої компенсації за продані акції у результаті застосування наслідків недійсності правочину. Належним способом захисту особи на отримання справедливої, на її думку, ціни акцій, який не буде вступати у протиріччя з правами інших осіб, буде позов про стягнення недоотриманої суми компенсації, до предмету доказування у якому входить правомірність/справедливість ціни викупу акцій.

У разі оспорювання одним (а не усіма) міноритарним акціонером окремого правочину з примусового викупу у нього акцій, з підстав його (правочину) вчинення з порушенням вимог законодавства, це не повинно мати наслідком оспорення/визнання недійсною публічної безвідкличної вимоги, адже в такому випадку може бути дестабілізований цивільний оборот, порушено права інших міноритарних акціонерів, які або погодились з отриманою компенсацією та не вважають процедуру примусового викупу акцій неправомірною, або лише оспорюють справедливість визначення ціни акцій, вимагаючи виплати належної компенсації, але, крім того, не заперечуючи правомірність викупу. Визнання недійсною публічної безвідкличної вимоги за позовом не всіх міноритарних акціонерів може завдати шкоди і мажоритарному акціонеру, який здійснює викуп акцій, через порушення принципу юридичної визначеності.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

14.12.2021 у справі № 905/2291/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102220320>;

05.07.2022 у справі № 914/1804/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105389857>;

09.08.2023 у справі № 910/2795/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112845545>.

4. Позовна давність у корпоративних спорах

4.1. Щодо застосування позовної давності, передбаченої п. 8 ч. 2 ст. 258 ЦК України

4.1.1. З огляду на встановлення спеціальної позовної давності до вимог про визнання недійсним рішення загальних зборів товариства у главі VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», а також змістовне формулювання п. 8 ч. 2 ст. 258 ЦК України, яке не містить тлумачення терміна «товариство», логічним є висновок щодо застосування спеціальної позовної давності в один рік саме щодо оскарження рішень загальних зборів ТОВ/ТДВ, а не юридичних осіб інших організаційно-правових форм та громадських об'єднань.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 14.09.2022 у справі № 909/298/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106774315>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

18.03.2020 у справі № 904/686/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88494827>;

10.11.2022 у справі № 916/1294/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107461071>;

09.11.2023 у справі № 910/18846/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/114860299>.

4.1.2. Ураховуючи, що позивач звернувся до суду з позовом у січні 2019 року, позовні вимоги про визнання недійсним рішення загальних зборів учасників ТОВ від 01.07.2016 заявлені з дотриманням позовної давності, оскільки на момент прийняття спірного рішення позовна давність для вимог про визнання недійсним рішення загальних зборів ТОВ була визначена законодавством тривалістю у три роки. Частина 2 ст. 258 ЦК України була доповнена п. 8 згідно із Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», який набрав чинності 17.06.2018, тобто після прийняття спірного рішення загальних зборів учасників ТОВ, а тому суди правильно зазначили про відсутність підстав для її застосування до правовідносин, які виникли 01.07.2016.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
04.08.2021 у справі № 918/36/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98911271>;
20.06.2023 у справі № 924/588/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111801255>.

4.2. Щодо застосування позовної давності, передбаченої ч. 1 ст. 50 Закону України «Про акціонерні товариства» (ч. 1 ст. 61 нового Закону України «Про акціонерні товариства»)

4.2.1. За своєю правовою суттю рішення, прийняте особою, яка на час його ухвалення не була акціонером АТ, не є рішенням акціонера, і до визнання його недійсним не застосовується встановлений ч. 1 ст. 50 Закону України «Про акціонерні товариства» строк звернення до суду. До зазначених вимог застосовується загальна позовна давність у три роки.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
19.12.2018 у справі № 910/23629/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78750093>;
16.11.2021 у справі № 910/23633/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101240328>.

4.2.2. Визначений ст. 50 Закону України «Про акціонерні товариства» тримісячний строк для оскарження акціонером рішення загальних зборів або порядку прийняття такого рішення є за своєю правовою природою спеціальною (скороченою) позовною давністю.

Водночас ч. 1 ст. 50 зазначеного Закону передбачено інший початок перебігу позовної давності, ніж загальний порядок, встановлений ч. 1 ст. 261 ЦК України, а саме: перебіг позовної давності починається з дати прийняття рішення загальних зборів, яке оскаржується.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
09.06.2020 у справі № 921/500/16-г/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89767956>;
25.06.2020 у справі № 921/566/16-г/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90083611>.

4.3. Встановлення поважності причин пропуску позовної давності корпоративному спорі

4.3.1. Пропущення позивачем як акціонером позовної давності за вимогами про стягнення дивідендів вважається поважним у разі встановлення судом відсутності в матеріалах справи належних, допустимих, достовірних та вірогідних доказів належного повідомлення позивача як акціонера АТ згідно з вимогами Закону України «Про акціонерні товариства» у відповідній редакції про проведення загальних зборів АТ, їх порядок денний, про результати прийнятих на них рішень, в тому числі щодо порядку, розміру та строків виплати дивідендів.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

19.12.2018 у справі № 910/3350/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78750094>;
28.11.2019 у справі № 910/4040/19 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86034194>;
11.08.2020 у справі № 910/13193/19 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90936140>;
18.11.2020 у справі № 910/15324/19 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93005975>;
25.05.2022 у справі № 910/7126/20 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104582194>;
21.12.2022 у справі № 910/14930/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108058808>.

4.3.2. Зазначені прокурором обставини пропуску строку не є такими, які об'єктивно унеможлилювали або істотно утруднювали своєчасне подання позову, оскільки у зверненні до суду та заявленні під час відповідного провадження клопотання про зупинення провадження через існування справи № 640/24774/19 перешкод не було. Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 23.09.2020 у справі № 640/24774/19 набрала законної сили з дати її прийняття, в той час як звернення прокурора до суду з позовом відбулося лише у червні 2022 року.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 11.07.2023 у справі № 910/4079/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112202437>.

4.4. Застосування позовної давності в окремих корпоративних спорах

4.4.1. Чинне законодавство не встановлює спеціальної позовної давності щодо вимог про стягнення несплачених дивідендів. До спорів про стягнення несплачених дивідендів застосовується загальна позовна давність у три роки.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

25.05.2022 у справі № 910/7126/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104582194>;
18.07.2018 у справі № 908/1846/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75429602>.

4.4.2. До спадкоємця акцій переходять всі права та обов'язки, які мав акціонер на час відкриття спадщини. Тож початок перебігу позовної давності має рахуватися з того моменту, коли він почався для спадкодавця-акціонера.

До позивачки перейшли корпоративні права, що впливають з успадкованих нею акцій ПАТ, у тому числі на отримання дивідендів товариства відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 116 ЦК України та п. 2 ч. 1 ст. 25 Закону України «Про акціонерні товариства». Також спадкоємиця у разі невиплати їй відповідних дивідендів або наявності невиконаних АТ зобов'язань щодо сплати дивідендів за акціями має право звернутися до суду з вимогою про виконання такого зобов'язання. У такому разі скарги обмежена позовною давністю відповідно до ст. 256, ч. 5 ст. 261 ЦК України.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

25.05.2022 у справі № 910/7126/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104582194>;

18.07.2018 у справі № 908/1846/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75429602>.

5. Виникнення та підтвердження участі у юридичній особі

5.1. Укладення правочину з відчуження частки в статутному капіталі є правовою підставою набуття права на частку (права власності на частку), а тому момент набуття права на частку може визначатися умовами такого правочину.

Водночас моментом переходу корпоративних прав із частки в статутному капіталі, яка була передана іншій особі, є юридичний факт реєстрації в державному реєстрі зміни складу учасників за актом приймання-передачі, наданим однією із сторін.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

23.09.2025 у справі № 903/769/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/131000461>.

Постанова ВП ВС від 08.06.2021 у справі № 906/1336/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98235822>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

05.08.2021 у справі № 906/461/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98911220>;

17.11.2022 у справі № 916/546/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107461088>;

18.12.2024 у справі № 907/780/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123916235>.

5.2. Відповідно до вимог спеціального закону, що визначає порядок реєстрації та підтвердження прав на емісійні цінні папери та прав за ними, належним та допустимим доказом на підтвердження наявності на певний момент часу прав на цінні папери та прав за цінними паперами у особи покупця таких акцій є виписка з рахунка в цінних паперах такої особи, яка видається її депозитарною установою.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

20.05.2021 у справі № 917/136/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97034442>;

15.06.2021 у справі № 917/140/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97868563>;

01.12.2021 у справі № 917/139/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97868563>.

5.3. Особа набуває статусу члена кооперативу згідно зі ст. 11 Закону України «Про кооперацію» з моменту затвердження загальними зборами членів кооперативу рішення правління чи голови кооперативу про прийняття до кооперативу.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
08.06.2021 у справі № 910/2442/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97597828>;
13.09.2023 у справі № 916/147/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/115061513>;
31.01.2024 у справі № 914/2148/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/116919720>;
05.11.2025 у справі № 904/1501/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/131882926>.

5.4. За відсутності звернення із заявою про вступ до ТОВ, відсутності рішення зборів учасників товариства про прийняття до товариства, спадкоємиця учасника ТОВ, корпоративних прав учасника товариства не набуває і залишається лише власницею частки.

Свідоцтво про право на спадщину – частку у статутному капіталі товариства, не є доказом вступу до товариства та, відповідно, виникнення у спадкоємця учасника, який помер, корпоративних прав учасника товариства.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
06.04.2021 у справі № 906/262/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96377058>;
18.12.2024 у справі № 917/1072/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123916229>.

5.5. Відсутність у спадкоємиці свідоцтва про право на спадщину не спростовує обставини прийняття спадщини після смерті її чоловіка та набуття нею статусу правонаступника у матеріальних правовідносинах, оскільки право на спадкування виникає у день відкриття спадщини, спадщина належить спадкоємцеві з часу відкриття спадщини незалежно від часу прийняття спадщини, а відсутність свідоцтва про право на спадщину не позбавляє спадкоємця права на спадщину. Водночас заявлення позову про витребування частки ТОВ презюмує відсутність частки в якості об'єкту спадщини, на який може бути видано свідоцтво про спадщину.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 19.05.2023 у справі № 915/1031/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111035935>.

5.6. Для вирішення питання про набуття спадкоємцями мажоритарного учасника права участі у товаристві значення має саме воля спадкоємців щодо такої участі, а не рішення товариства про прийняття спадкоємців до складу учасників, адже відповідне рішення може бути прийнято більш як 50 % загальної кількості голосів учасників товариства включно з голосами, які припадають

на частку учасника, який помер, якщо спадкоємці не висловили намір про виплату їм розміру успадкованої частки.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 11.09.2024 у справі № 907/922/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/121688558>.

5.7. Правові наслідки невнесення відповідних відомостей щодо змін у складі учасників товариства до ЄДР, що визначені ст. 10 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», стосуються правовідносин у спорі юридичної особи з третіми особами. Натомість у ч. 5 ст. 89 ЦК України передбачено, що юридичні особи та їх учасники не мають права посилалися на відсутність державної реєстрації таких змін у відносинах із третіми особами, які діяли з урахуванням цих змін.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 24.02.2021 у справі № 911/1149/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95305157>.

Постанова ВП ВС від 08.06.2021 у справі № 906/1336/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98235822>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
03.02.2022 у справі № 926/894/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102999078>;
15.08.2024 у справі № 910/3339/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121104338>;
16.04.2025 у справі № 917/759/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126682957>.

6. Спільна власність на частки (акції)

6.1. Право спільної сумісної власності на майно виникає у обох із подружжя одночасно. Наявність у ЄДР відомостей про належність частки у статутному капіталі юридичної особи лише одному з подружжя не позбавляє іншого з подружжя доводити наявність права спільної сумісної власності на частку. Поділ спільного майна подружжя означає припинення права спільної сумісної власності подружжя на це майно і виникнення на її основі приватної (роздільної) власності або спільної часткової власності подружжя.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
08.11.2022 у справі № 910/5214/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107921169>.

Постанова ВП ВС від 29.06.2021 у справі № 916/2813/18 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98531899>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
16.03.2023 у справі № 911/2780/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109673256>;
17.02.2026 у справі № 918/173/25 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/134540193>.

6.2. У разі внесення одним із подружжя як вкладу в статутний капітал ТОВ коштів, які є спільною сумісною власністю, вказане товариство стає їх власником. Натомість особа, яка внесла вклад у статутний капітал ТОВ, набуває право на частку учасника цього товариства.

Інший з подружжя, який був співвласником коштів, унесених у статутний капітал товариства, з метою захисту свого права при поділі спільного сумісного майна подружжя набуває право вимагати виплату половини вартості частки члена подружжя у статутному капіталі.

Постанова ВП ВС від 10.04.2024 у справі № 760/20948/16-ц <http://reyestr.court.gov.ua/Review/118520073>.

6.3. Акція товариства може перебувати у спільній власності декількох осіб, кожна із яких визнається співвласником такого майна. Реалізація корпоративних прав, що посвідчуються такою акцією, може здійснюватися лише за згодою співвласників, зокрема, шляхом укладення відповідного договору. Співвласник не має право реалізовувати корпоративні права одноосібно та визнається співвласником, а не окремим власником акцій.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 04.03.2021 у справі № 910/14855/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95382171>.

6.4. Правочин щодо розпорядження спільним майном подружжя (акціями), вчинений одним із подружжя без згоди іншого, може бути визнаний недійсним за позовом іншого з подружжя. Відсутність такої згоди свідчить про відсутність повноважень в одного з подружжя на відчуження подружнього майна, що є підставою для визнання правочину недійсним. Презумпція розпорядження спільним майном одним з подружжя за згодою другого встановлена на користь добросовісного набувача, але правочин може бути визнаний недійсним, якщо третя особа (контрагент) знала чи не могла не знати про те, що майно належить подружжю на праві спільної сумісної власності і другий з подружжя не надав згоди на відчуження.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 12.06.2025 року у справі № 756/59/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/128132860>.

Постанова ВП ВС від 29.06.2021 у справі № 916/2813/18 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98531899>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

23.05.2024 у справі № 904/2132/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/119331504>;

16.01.2025 у справі № 922/405/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/124560620>.

7. Оскарження рішень органів управління юридичної особи

Акціонер не може оскаржити будь-яке рішення будь-яких зборів чи наглядової ради тільки через наявність у нього статусу акціонера без обґрунтування, чим саме оспорюване ним рішення органу управління АТ порушує його права та/або законні інтереси.

Проте посилання позивача (акціонера) для обґрунтування позовних вимог про визнання недійсними рішень наглядової ради та/або загальних зборів акціонерів на порушення його корпоративних прав на участь в управлінні товариством свідчить про загальний, абстрактний характер таких порушень. Такі посилання позивача є недостатніми для висновку про доведеність факту порушення його прав та/або інтересів спірними рішеннями.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

10.11.2021 у справі № 924/881/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101472929>;

15.06.2022 у справі № 910/6685/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104987463>;

17.05.2023 у справі № 908/3213/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111035929>.

З метою отримання судового захисту шляхом визнання недійсними саме рішень наглядової ради та/або рішень загальних зборів акціонер не може абстрактно та загально посилатися на порушення свого права на участь в управлінні, а має обґрунтувати конкретне несправедливе обмеження (порушення) його безпосередніх прав чи інтересів прийнятими рішеннями, що оскаржуються, а також співмірність обраного способу захисту (відновлення становища, яке існувало до прийняття оскаржуваного рішення) зі стверджуваним порушенням.

Оскаржувані рішення органів управління АТ можуть бути визнані недійсними лише у разі, якщо вони прямо (а не опосередковано чи потенційно) впливають на права чи законні інтереси акціонера та порушують їх та за умови, що буде дотримано справедливий баланс між індивідуальними та загальними інтересами, що залежить від всіх обставин у кожному окремому випадку. Також позивач повинен довести, що існує безпосередній зв'язок між стверджуваним порушенням та прийнятими оскаржуваними ним рішеннями органів управління АТ.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 10.11.2021 у справі № 924/881/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101472929>.

7.1. Правова природа рішення загальних зборів

7.1.1. Загальні збори учасників товариства не є суб'єктом цивільних правовідносин і не наділені цивільною дієздатністю, тому не можуть вчиняти правочини. Учасником правочину виступає саме юридична особа, а загальні збори як орган товариства формують внутрішню волю юридичної особи на вчинення правочину. Рішення загальних зборів приймаються органом у межах його компетенції за визначеною процедурою, їх дія обмежена товариством, його учасниками та посадовими особами. На відміну від правочинів, для прийняття рішення

не вимагається волевиявлення всіх суб'єктів, а інтереси учасників можуть не збігатися. Такі рішення забезпечують корпоративне управління, породжують права та обов'язки обмеженого кола осіб і вичерпують дію фактом виконання. Рішення загальних зборів учасників товариства мають розглядатися як акти ненормативного характеру (індивідуальні акти).

Постанова ВП ВС від 18.12.2024 у справі № 916/379/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124809039>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

22.07.2025 у справі № 906/1324/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129056075>;

29.07.2025 у справі № 911/3977/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129244610>.

7.1.2. Рішення загальних зборів учасників господарського товариства є актом органу управління юридичної особи, а не одностороннім правочином, оскільки приймається загальними зборами учасників, які не є ні суб'єктом права, ні органом, який здійснює представництво товариства. Не є рішення загальних зборів учасників господарського товариства і договором, тому що приймається не за домовленістю всіх учасників товариства, а більшістю їх голосів.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 12.04.2018 у справі № 922/2688/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73441777>.

7.1.3. Рішення загальних зборів учасників (акціонерів, членів) та інших органів юридичної особи не є правочинами у розумінні ст. 202 ЦК України. До цих рішень не можуть застосовуватися положення статей 203 та 215 ЦК України, які визначають підстави недійсності правочину, і, відповідно, правові наслідки недійсності правочину за ст. 216 ЦК України.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

10.05.2018 у справі № 909/597/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73938738>;

17.07.2018 у справі № 916/2386/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75399194>;

30.04.2020 у справі № 924/497/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89008550>;

11.03.2021 у справі № 925/510/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95567124>;

12.07.2023 у справі № 924/641/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112343959>;

19.10.2023 у справі № 914/1370/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114619431>;

02.11.2023 у справі № 918/919/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114860268>;

29.07.2025 у справі № 911/3977/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129244610>.

7.1.4. Із правової природи рішень органів управління юридичної особи, зокрема рішень загальних зборів учасників (акціонерів), як актів індивідуальної дії (ненормативних актів) впливає презумпція їх легітимності. Такі рішення породжують юридичні наслідки для юридичної особи та її учасників і вважаються такими, що відповідають вимогам закону, доки інше не встановлено судом.

Відповідно, рішення органу управління юридичної особи не може вважатися недійсним автоматично або ставитися під сумнів поза встановленою законом

процедурою. До моменту визнання такого рішення недійсним у судовому порядку воно зберігає свою юридичну силу та є обов'язковим для виконання.

Зазначена презумпція легітимності спрямована на забезпечення стабільності корпоративних відносин та правової визначеності у діяльності юридичної особи. Її існування унеможлиблює довільне і безперешкодне ігнорування або скасування рішень органів управління, що могло б призвести до дестабілізації діяльності юридичної особи та фактичного блокування її функціонування.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

06.02.2020 у справі № 912/712/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87478644>;

03.09.2022 у справі № 916/451/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106202084>;

03.08.2023 у справі № 916/3610/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112634771>.

7.2. Суб'єктний склад у спорі про визнання недійсними рішень загальних зборів юридичної особи

7.2.1. Порушення порядку скликання та проведення загальних зборів можуть бути підставою для визнання рішень загальних зборів недійсними лише за позовами учасників товариства, а не третіх осіб, адже у таких випадках йдеться про порушення права на управління товариством, яким треті особи – не учасники товариства не наділені.

Недотримання вимог закону та установчих документів юридичної особи під час скликання і проведення загальних зборів не може визнаватися порушенням прав тих осіб, які не є учасниками (акціонерами, членами) цієї юридичної особи.

Саме з наявністю у особи права брати участь в управлінні юридичною особою пов'язується можливість оскарження нею рішень загальних зборів юридичної особи в порядку господарського судочинства.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

18.04.2018 у справі № 910/7847/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73600777>;

16.10.2018 у справі № 910/15792/14 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77247997>;

22.05.2019 у справі № 904/7274/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81880189>;

09.12.2020 у справі № 914/2259/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93437528>;

21.07.2020 у справі № 914/1971/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90540453>;

27.07.2023 у справі № 914/1971/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112516224>;

05.11.2024 у справі № 910/1930/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123012257>;

20.11.2024 у справі № 924/1174/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123226250>;

06.02.2025 у справі № 917/2138/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125495803>.

7.2.2. Рішення загальних зборів товариства (як акт юридичної особи) може оскаржувати не тільки його учасник, але й третя особа, якщо таким рішенням порушуються її права або законні інтереси.

Відповідно до абз.2 ч.2 ст.20 ГК України кожен суб'єкт господарювання має право на захист своїх прав і законних інтересів. Права та законні інтереси суб'єктів господарювання захищаються шляхом, зокрема, визнання повністю або частково недійсними актів органів державної влади та органів місцевого самоврядування, актів інших суб'єктів, що суперечать законодавству, утискають права та законні інтереси суб'єкта господарювання.

Водночас позивач має довести порушення оскаржуваним рішенням своїх прав та/або законних інтересів.

Водночас, у такому разі, між третьою особою та юридичною особою не виникають жодні корпоративні відносини, пов'язані з діяльністю й управлінням цією юридичною особою, тобто, відсутній корпоративний спір пов'язаний з діяльністю й управлінням цією юридичною особою.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

28.07.2021 у справі № 918/456/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99474150>;

14.08.2024 у справі № 925/1016/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121047377>.

7.2.3. Рішення органів юридичної особи, прийняті до вступу осіб до складу її учасників (до набуття корпоративних прав щодо такої юридичної особи), не можуть бути визнані такими, що порушують їх корпоративні права, оскільки корпоративні права виникають у їх носія із права на частку у статутному капіталі.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 18.12.2024 у справі № 907/780/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123916235>.

7.2.4. Учасник, який вибув зі складу юридичної особи і не оспорує правомірність припинення корпоративних прав, не може вимагати визнання недійсними рішень загальних зборів щодо зміни директора товариства, оскільки такі рішення не порушують його права. Колишній учасник товариства, який втратив корпоративні права, не має правового інтересу в тому, хто є директором такого товариства, а тому визнання недійсними рішень про зміну керівника не призведе до відновлення будь-яких його прав.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 20.05.2025 у справі № 917/2019/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/127645654>.

7.2.5. Учасник, який вибув зі складу юридичної особи, може бути стороною корпоративного спору про визнання недійсними рішень юридичної особи, якщо ці рішення прийняті в період до виходу (виключення) учасника, а відповідні

вимоги обґрунтовуються порушенням його корпоративних прав на момент прийняття такого рішення.

Постанови ВП ВС від:

18.12.2018 у справі № 911/1437/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78977509>;

30.01.2019 у справі № 456/2-6/11 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79834965>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

28.03.2018 у справі № 908/2027/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73194288>;

18.04.2018 у справі № 908/1571/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73631064>;

27.08.2019 у справі № 904/24/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83908382>;

05.03.2020 у справі № 918/703/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88149877>;

01.12.2021 у справі № 822/1736/18 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101812214>;

07.07.2022 у справі № 909/50/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105189977>;

07.09.2022 у справі № 909/902/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106254773>.

7.2.6. Відповідачем у спорах, пов'язаних з визнанням недійсними рішень керівних органів юридичної особи, є саме юридична особа, рішення якої оскаржується, а не її учасники (члени, акціонери) як учасники загальних зборів. Учасники юридичної особи не є належними відповідачами у справах про визнання недійсним рішення загальних зборів, оскільки відповідне рішення – це результат волевиявлення не окремого учасника, а загальних зборів учасників як органу юридичної особи.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

13.02.2020 у справі № 916/524/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87735378>;

16.03.2021 у справі № 925/1266/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95642649>;

16.09.2021 у справі № 910/19000/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99647865>;

30.11.2021 у справі № 909/869/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101634194>;

19.04.2023 у справі № 916/4097/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110339135>.

7.2.7. У разі передачі арештованих акцій, в управління АРМА за ухвалою суду та за розпорядженням Кабінету Міністрів України в порядку особливої процедури (ст. 21-1 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів»), управитель реалізує корпоративні права, що виникають з акцій, на власний розсуд без погодження з власником, а власник арештованих акцій не може посилаючись на порушення свого права на управління товариством, оскаржуючи рішення загальних зборів, прийняті управителем до моменту зняття арешту.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

19.03.2025 у справі № 910/7738/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126020078>;

08.04.2025 у справі № 927/1595/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126501057>;

06.05.2025 у справі № 908/3531/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127393796>;

27.05.2025 у справі № 906/1549/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/127743224>.

7.3. Порушення порядку скликання та проведення загальних зборів

7.3.1. Підставами для визнання недійсними рішень загальних зборів учасників (акціонерів, членів) юридичної особи можуть бути: невідповідність рішень загальних зборів нормам законодавства; порушення вимог закону та/або установчих документів під час скликання та проведення загальних зборів; позбавлення учасника (акціонера, члена) юридичної особи можливості взяти участь у загальних зборах.

Постанови ВП ВС від 03.12.2019 у справі № 904/10956/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86333853>; 04.02.2020 у справі № 915/540/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87454071>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

27.03.2018 у справі № 904/9431/15 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73097954>;
24.04.2019 у справі № 914/921/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81435030>;
08.12.2020 у справі № 922/1633/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93466408>;
19.10.2023 у справі № 914/1370/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114619431>;
02.11.2023 у справі № 918/919/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114860268>;
07.11.2024 у справі № 925/1442/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122957200>;
18.12.2024 у справі № 907/780/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123916235>;
06.02.2025 у справі № 917/2138/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125495803>;
19.02.2025 у справі № 910/15438/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125291824>;
16.04.2025 у справі № 916/203/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126682990>;
06.05.2025 у справі № 904/1891/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127356008>;
03.03.2026 у справі № 917/1243/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134801810>.

7.3.2. Не всі порушення законодавства, допущені під час скликання та проведення загальних зборів юридичної особи, є підставами для визнання недійсними прийнятих ними рішень. Визнаватися недійсними мають лише ті рішення оспорюваних загальних зборів, якими порушено корпоративні права учасника (акціонера, члена) юридичної особи, як це ним самим визначено.

Постанова ВП ВС від 03.12.2019 у справі № 904/10956/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86333853>.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 27.01.2025 у справі № 910/14503/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124897505>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

17.04.2018 у справі № 922/1671/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73730364>;
12.03.2019 у справі № 904/9495/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80548273>;
02.11.2023 у справі № 902/45/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114860265>;
17.07.2024 у справі № 914/452/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121317161>;
04.03.2026 у справі № 924/998/25 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134540272>.

7.3.3. Безумовними підставами для визнання недійсними рішень загальних зборів у зв'язку з прямою вказівкою закону є: прийняття загальними зборами рішення за відсутності кворуму для проведення загальних зборів чи прийняття рішення; прийняття загальними зборами рішень з питань, не включених до порядку денного загальних зборів товариства; прийняття загальними зборами рішення про зміну статутного капіталу товариства, якщо не дотримано процедури надання акціонерам (учасникам) відповідної інформації.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

07.09.2021 у справі № 916/2506/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99602586>;
05.07.2022 у справі № 911/2269/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105208755>;
15.11.2023 у справі № 917/1891/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114954807>;
12.02.2025 у справі № 521/16579/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125158649>;
06.03.2025 у справі № 916/596/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125946718>.

7.3.4. Своєчасне і належне повідомлення учасника товариства про скликання загальних зборів є важливим для формування волі при прийнятті рішень загальними зборами, аби кожен з учасників міг належним чином підготуватися і сформулювати своє бачення щодо питань, які розглядаються на зборах, та повноцінно взяти участь у їх обговоренні. Для визнання недійсним рішення загальних зборів товариства необхідно встановити факт порушення цим рішенням прав та законних інтересів учасника товариства та з'ясувати дотримання порядку скликання загальних зборів, зокрема щодо належного повідомлення позивача про такі збори, а також щодо відповідності питань порядку денного зборів питанням порядку денного, які перелічені в отриманому учасником запрошенні на загальні збори учасників товариства. Якщо учасник (або його представник) узяв участь у загальних зборах і голосував на них, то ця обставина сама собою не обов'язково свідчить про те, що учасник був належним чином повідомлений про збори і мав змогу підготуватися до розгляду питань порядку денного, зокрема вирішити, чи може він довірити участь у таких зборах своєму представнику з огляду на конкретні питання, які виносяться на розгляд зборів, чи визнати доцільним узяти участь у зборах особисто.

Постанова ВП ВС від 22.10.2019 у справі № 923/876/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85614604>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

06.02.2020 у справі № 906/307/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87478002>;
25.08.2021 у справі № 914/1560/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99225416>;
11.11.2021 у справі № 904/2354/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100992794>.

7.3.5. Неповідомлення учасника про загальні збори не є беззаперечною підставою для визнання рішень, ухвалених на таких зборах, недійсними.

У кожній справі суд оцінює сукупність всіх встановлених обставин, зокрема зміст ухвалених на зборах рішень (наскільки вони порушують права або законні інтереси учасника), наявність кворуму, баланс інтересів позивача та інших учасників, які голосували за прийняття оскаржуваних рішень тощо.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

07.09.2021 у справі № 916/2506/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99602586>;
15.06.2022 у справі № 910/6685/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104987463>;
27.03.2023 у справі № 906/908/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109898004>;
28.03.2023 у справі № 916/213/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110394397>;
30.05.2023 у справі № 916/212/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111249353>;
07.06.2023 у справі № 916/211/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111972412>;
01.09.2023 у справі № 909/1154/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113335884>;
13.09.2023 у справі № 910/1255/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114187022>;
30.11.2023 року у справі № 362/666/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115487715>;
02.05.2024 у справі № 916/970/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118866624>;
05.11.2025 у справі № 904/1501/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131882926>;
14.01.2026 у справі № 925/1351/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133382023>.

7.3.6. Неповідомлення учасника господарського товариства про скликання загальних зборів у разі оскарження учасником товариства рішень загальних зборів сама по собі не є самостійною підставою для визнання недійсними рішень загальних зборів господарського товариства, однак з урахуванням конкретних обставин справи може бути достатньою підставою для визнання їх недійсними.

Ця обставина може бути підставою для визнання недійсними рішень загальних зборів у разі, якщо учасник товариства, який звертається до суду з позовом про визнання недійсним рішення загальних зборів, довів не лише факт його неповідомлення, а також довів належними та допустимими доказами, зокрема, але не виключно:

- існування інших підстав для визнання недійсним рішення загальних зборів; та /або
- факт того, що він не брав участі у таких зборах, не мав можливості взяти участь у цих зборах, а прийняті на таких зборах рішення суперечать вимогам законодавства та / або статуту господарського товариства, прийняті з порушенням порядку голосування, стосуються безпосередньо його прав та інтересів та порушують їх.

Крім того, у кожному конкретному випадку судам слід досліджувати дійсні підстави та мотиви звернення до суду учасника товариства з позовом про визнання недійсними рішень загальних зборів учасників, зокрема і у випадку,

якщо учасник товариства звернувся до суду з таким позовом через тривалий час після стверджуваного порушення його прав.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 01.09.2023 у справі № 909/1154/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113335884>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
07.11.2024 у справі № 925/1442/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122957200>;
16.04.2025 у справі № 916/203/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126682990>;
03.07.2025 у справі № 910/9196/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128653711>;
24.09.2025 у справі № 910/7635/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130552221>.

7.3.7. Для визнання недійсним рішення загальних зборів, з підстав порушення порядку скликання зборів щодо повідомлення учасника товариства про скликання зборів, позивач має довести, а суд встановити наявність порушених прав та / або інтересів учасника товариства оспорюваним рішенням загальних зборів. Тобто, при вирішенні корпоративного спору про визнання недійсним рішення загальних зборів учасників товариства, господарський суд повинен встановити наявність в особи, яка звернулася з позовом, суб'єктивного матеріального права або законного інтересу, на захист якого подано позов, а також з'ясувати питання про наявність чи відсутність факту їх порушення або оспорювання, з'ясувати, які саме права та / або інтереси позивача порушені кожним окремим оспорюваним рішенням загальних зборів.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 01.09.2023 року у справі № 909/1154/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113335884>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
08.10.2020 у справі № 911/1888/18 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/92172802>;
20.01.2021 у справі № 927/59/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94417452>;
18.04.2024 у справі № 924/560/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118555128>.

7.3.8. Особа, яка скликає загальні збори, повинна вжити всіх розумних заходів для повідомлення учасників про проведення цих зборів. Обраний особою, що скликає загальні збори учасників, спосіб повідомлення про їх проведення повинен забезпечити реальне повідомлення учасника і не бути лише формальним направленням такого повідомлення.

Відтак, повідомлення про проведення загальних зборів повинне містити достатньо інформації для того, щоб учасник товариства, який має намір реалізувати своє право взяти участь у таких загальних зборах, мав інформацію щодо питань порядку денного зборів, місця проведення загальних зборів учасників та, відповідно, мати змогу вчасно туди дістатись.

Водночас інформація, що міститься в повідомленні, має бути зрозумілою, відповідати принципу достовірності і повноти. Відомості у повідомленні мають бути конкретними, докладними, вичерпними та точними для надання можливості особі, яка отримує ці відомості, зрозуміти їх правильно та однозначно. Адже необізнаність учасника товариства про скликання зборів, про конкретні дату, час, місце проведення загальних зборів учасників товариства та про порядок денний зборів або неоднозначність відомостей у повідомленні може перешкодити учаснику товариства реалізувати його права на участь в управлінні товариством шляхом участі у відповідних загальних зборах, голосування з питань порядку денного, підписання протоколу загальних зборів тощо.

У випадку заперечення учасником факту повідомлення його про проведення загальних зборів, обов'язок доказування обставин повідомлення про проведення загальних зборів покладається на юридичну особу, як особу, рішення органу управління якої оспорується.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

11.12.2019 у справі № 916/2584/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86438101>;
10.02.2021 у справі № 923/226/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94802500>;
28.07.2022 у справі № 916/877/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105493744>;
05.09.2023 у справі № 916/2660/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113357346>;
20.06.2024 у справі № 910/15128/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119959714>;
03.12.2024 у справі № 910/10683/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123779666>;
28.05.2025 у справі № 904/1357/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127735984>;
19.02.2026 у справі № 917/1244/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134383889>;
03.03.2026 у справі № 917/1243/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134801810>.

7.3.9. Організатор проведення загальних зборів має вжити всіх існуючих заходів щодо належного повідомлення усіх акціонерів товариства про зміщення часу проведення зборів. Водночас неможливість належного повідомлення (від незалежних на те причин) осіб, що не з'явилися на першочергову реєстрацію проведення загальних зборів (але також були належним чином повідомлені про обставини проведення зборів), не може автоматично слугувати підставою для визнання таких загальних зборів незаконними, а всіх прийнятих на їх зборах рішень – недійсними.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 11.03.2024 у справі № 911/231/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118036504>.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 12.06.2024 у справі № 911/172/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119741007>.

7.3.10. Незважаючи на те, що Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» прямо не передбачає можливості оголошення перерви або відкладення загальних зборів, така процесуальна дія не є забороненою та може застосовуватися з урахуванням характеру та стадії проведення зборів.

Оголошення перерви у загальних зборах є допустимим за умови, що такі збори були розпочаті у визначений день, час і місце, а учасники пройшли реєстрацію. Перерва означає тимчасове призупинення вже розпочатого засідання з подальшим продовженням розгляду питань того самого порядку денного та не є тотожною відкладенню загальних зборів.

На відміну від перерви, відкладення зборів має місце у випадку, коли їх проведення фактично не розпочалося, а отже, потребує повторного визначення дати, часу і місця їх проведення з відповідним повідомленням усіх учасників товариства.

Розмежування перерви та відкладення має істотне значення для визначення обсягу обов'язку щодо повідомлення учасників: у разі оголошення перерви відсутня необхідність повторного завчасного повідомлення всіх учасників товариства за правилами, встановленими для скликання загальних зборів, оскільки йдеться про продовження вже розпочатого засідання з тим самим порядком денним, про який учасники були належним чином повідомлені.

Водночас у кожному конкретному випадку судам належить з'ясувати правову природу відповідної процесуальної дії (перерва чи відкладення), оскільки саме від цього залежить оцінка дотримання порядку скликання та проведення загальних зборів, а також правомірність прийнятих на них рішень.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

13.10.2021 у справі № 908/1767/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100579149>;

19.06.2024 у справі № 908/1767/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119928954>.

7.3.11. При вирішенні питання про недійсність рішення загальних зборів у зв'язку з порушеннями, допущеними під час їх скликання та проведення, суд оцінює як ці порушення вплинули на прийяття загальними зборами відповідного рішення.

Акціонеру (учаснику, члену) юридичної особи не може бути відмовлено у задоволенні вимог про визнання недійсними рішень загальних зборів тільки з мотивів недостатності його голосів для зміни результатів голосування з прийнятих загальними зборами, оскільки вплив учасника (акціонера, члена) на прийяття загальними зборами рішень не вичерпується лише голосуванням.

Суд має оцінити порушення прав акціонера (учасника, члена), а не його можливість змінити результати голосування.

Участь акціонера (учасника, члена) юридичної особи у загальних зборах не обмежується виключно голосуванням, адже голосуванню передують обговорення усіма присутніми учасниками питань порядку денного, внесення обґрунтованих пропозицій та виступи учасників, що, за певних обставин, може істотно вплинути

на загальний хід голосування та змінити його результати в порівнянні з тими результатами, які мали місце внаслідок незаконного позбавлення позивача можливості взяти участь у загальних зборах.

Постанови ВП ВС від:

28.01.2020 у справі № 924/641/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87902764>;

02.11.2021 у справі № 917/1338/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829986>;

01.02.2022 у справі № 750/3192/14 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105248996>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

06.03.2018 у справі № 907/167/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72645204>;

20.02.2019 у справі № 910/4476/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80149741>;

10.10.2019 у справі № 916/1807/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84916136>;

04.07.2023 у справі № 910/1748/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112058122>.

7.3.12. Права учасника (акціонера, члена, власника) юридичної особи не можуть бути визнані порушеними внаслідок недотримання вимог закону про скликання і проведення загальних зборів, якщо він був повідомлений про час та місце загальних зборів, але не скористався своїм правом на участь через особисті причини, які не пов'язані з недотриманням вимог законодавства або статуту під час скликання загальних зборів.

Чинне законодавство не передбачає обов'язку відкладати проведення загальних зборів у разі, якщо учасник (акціонер, член) просить про це через те, що не може бути присутній. Натомість у такому разі він має можливість брати участь у загальних зборах через своїх представників. Особиста участь у таких зборах є правом, а не обов'язковою умовою для визнання загальних зборів учасників (акціонерів, членів) правомочними.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

13.11.2019 у справі № 904/242/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85871787>;

13.10.2021 у справі № 908/1767/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100579149>;

19.06.2024 у справі № 908/1767/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119928954>.

7.3.13. Проведення загальних зборів не за місцезнаходженням товариства, як встановлено ч. 7 ст. 33 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», про що усі учасники були повідомлені належним чином, саме по собі не може бути безумовною підставою для визнання недійсними рішень, прийнятих на таких загальних зборах.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

13.04.2021 у справі № 914/1078/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96406487>;

13.10.2021 у справі № 908/1767/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100579149>;

19.06.2024 у справі № 908/1767/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119928954>;

16.07.2025 у справі № 906/304/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128997435>.

7.3.14. ОСББ є неприбутковою організацією, яка на відміну від господарських товариств при проведенні зборів, в тому числі і шляхом письмового опитування, як правило не користується кваліфікованою правовою допомогою, через що можливими є незначні процедурні помилки в організації та проведенні зборів, які не повинні слугувати підставою для скасування рішень ОСББ з питань спільного управління майном. Крім того, на відміну від господарських товариств з невеликою кількістю учасників в ОСББ є певна, і часто доволі значна частина співвласників, які не прагнуть брати активну участь у вирішенні питань управління об'єднанням, вони не приходять на збори, не беруть участь у письмових опитуваннях. Тому проведення кожних зборів вимагає значних зусиль від органів управління або ініціативної групи по скликанню зборів, інформуванню співвласників, вручення та отримання заповнених бюлетенів.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

16.08.2023 у справі № 904/1711/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113269468>;

05.02.2025 у справі № 924/1270/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125000583>;

12.02.2026 у справі № 922/1552/25 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134123629>.

7.3.15. Володіння товариством часткою у своєму статутному капіталі є обмеженим як тимчасовістю (один рік з моменту придбання з обов'язком її відчуження), так і порядком корпоративного управління (неможливість голосування на загальних зборах цього товариства). Отже, голоси, які припадають на частку, яка належить самому товариству, не враховуються при визначенні результатів голосування на загальних зборах учасників з будь-яких питань.

Не можна ототожнювати частку учасника в статутному капіталі товариства із часткою, яка належить самому товариству у цьому товаристві. Частка, яка належить товариству, не наділяє його корпоративними правами (ст. 167 ГК України) - участю в управлінні та іншими правомочностями, передбаченими законом і статутними документами щодо самого себе, перебуває у власності товариства тимчасово (протягом року).

Учасником товариства не може бути саме товариство, навіть якщо воно придбало частку учасника, оскільки це суперечить сутності корпоративних правовідносин.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

22.05.2019 у справі № 905/691/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81910790>;

28.07.2021 у справі № 904/1112/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98812421>.

7.4. Кворум загальних зборів

7.4.1. Безумовною підставою для визнання недійсними рішень загальних зборів акціонерів (учасників, членів) юридичної особи у зв'язку з прямою вказівкою закону є прийняття загальними зборами рішення за відсутності кворуму для проведення загальних зборів чи прийняття рішення або у разі неможливості встановлення наявності кворуму.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

21.10.2021 у справі № 910/15071/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100523249>;

08.02.2022 у справі № 918/964/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103486980>;

03.05.2025 у справі № 910/9196/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128653711>;

28.05.2025 у справі № 904/1357/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127735984>;

05.11.2025 у справі № 904/1501/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131882926>.

7.4.2. Рішення загальних зборів учасник не може бути визнано недійсним з підстав відсутності кворуму, передбаченого статутом, оскільки після 17.06.2019 пріоритет статуту над Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» автоматично припиняється і положення статутів, які не відповідають вказаному Закону, не застосовуються.

Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» яким визначається правовий статус ТОВ та ТДВ, порядок їх створення, діяльності та припинення, права та обов'язки їх учасників, не передбачає вимог щодо встановлення кворуму зборів учасників товариства – найменшої кількості учасників зборів, необхідної для визнання таких зборів правомочними приймати рішення з питань порядку денного.

Законодавець встановлює кількість голосів, необхідних для прийняття рішень з питань порядку денного загальних зборів учасників, і такий законодавчий підхід наділяє більшими гарантіями реалізації корпоративних прав учасників в управлінні товариством та прийняття ними рішень.

Положеннями ч. 5 ст. 34 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» передбачено, що статутом товариства може встановлюватися інша кількість голосів учасників товариства (але не менше, ніж більшість голосів), необхідна для прийняття рішень з питань порядку денного загальних зборів учасників, крім рішень, які відповідно до цього Закону приймаються одностайно.

Кворум та загальна кількість голосів не є тотожними поняттями, тому відсутність кворуму не може бути підставою для визнання недійсними загальних зборів учасників товариства, якщо рішення прийнято необхідною кількістю голосів.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

11.09.2019 у справі № 922/3010/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84320490>;
10.06.2020 у справі № 922/2200/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89849059>;
24.06.2021 у справі № 910/10275/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97903187>;
17.11.2022 у справі № 917/1523/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107585889>;
13.12.2023 у справі № 916/107/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115746173>;
02.10.2025 у справі № 910/5717/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135000485>.

7.5. Ухвалення рішення у юридичній особі з розподілом участі 50/50

Розподіл часток 50/50 свідчить про рівноправну участь учасників у безпосередньому управлінні діяльністю товариства та можливість прийняття рішень лише за їх спільною згодою

Прийняття рішення загальних зборів учасників товариства з розподілом їх часток 50/50 в такий спосіб, коли згідно зі ст. 98 ЦК України один учасник не має права голосу, свідчить про намір іншого учасника прийняти рішення, яке за інших обставин не могло б бути прийнятим, що, в свою чергу, порушує корпоративні права іншого учасника товариства.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 21.12.2021 у справі № 902/1256/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102220051>.

7.6. Баланс інтересів

7.6.1. Суди мають враховувати баланс інтересів усіх учасників і самого товариства, уникати зайвого втручання в питання діяльності товариства, які вирішуються виключно рішенням загальних зборів учасників товариства, надавати оцінку добросовісності інших учасників, права яких у разі задоволення позовних вимог можуть бути порушені.

Постанови ВП ВС від:

08.10.2019 у справі № 916/2084/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84911545>;
22.10.2019 у справі № 923/876/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85614604>;
03.12.2019 у справі № 904/10956/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86333853>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

27.05.2020 у справі № 927/813/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89518272>;
19.12.2024 у справі № 755/18590/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124069520>;
24.09.2025 у справі № 910/7635/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130552221>.

7.6.2. Розглядаючи справи у спорах, що виникли між господарським товариством та одним із його учасників, суди мають враховувати, що інтереси товариства можуть не збігатися з інтересами окремих його учасників, а інтереси учасників товариства також не завжди збігаються.

Постанова ВП ВС від 22.10.2019 у справі № 923/876/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85614604>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

15.09.2022 у справі № 906/461/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106303991>;

13.09.2023 у справі № 910/6685/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114954790>;

18.12.2024 у справі № 917/254/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123928138>;

02.07.2025 у справі № 924/638/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128594521>.

7.6.3. Визнання судом недійсними рішень загальних зборів повністю, захищаючи порушені корпоративні права одного учасника товариства, може зачіпати корпоративні права інших учасників, відповідно порушується баланс інтересів учасників товариства, що має наслідком непропорційність втручання у правовідносини сторін та фактично є втручанням суду у господарську діяльність товариства.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

17.04.2018 у справі № 922/1671/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73730364>;

12.03.2019 у справі № 904/9495/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80548273>;

27.03.2023 у справі № 906/908/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109898004>;

13.09.2023 у справі № 910/6685/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114954790>;

23.01.2024 у справі № 908/174/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116606070>;

15.07.2025 у справі № 914/653/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128965560>;

24.09.2025 у справі № 910/7635/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130552221>.

7.6.4. Вирішуючи питання про захист порушеного права, суд має враховувати інтереси і самого товариства і його інших учасників, тобто дотримуватися балансу інтересів учасників товариства і самого товариства. Тому важливо встановити не абстрактне, а конкретне порушене право чи інтерес учасника для його співставлення з інтересами інших учасників та товариства, які можуть бути порушені визнанням недійсним ухваленого рішення.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 15.06.2022 у справі № 910/6685/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104987463>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

07.09.2021 у справі № 916/2506/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99602586>;

27.03.2023 у справі № 906/908/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109898004>;

18.07.2024 у справі № 910/3777/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120485296>;

27.01.2025 у справі № 910/14503/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/124897505>;

06.03.2025 у справі № 916/596/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125946718>;

11.03.2025 у справі № 906/370/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/125875983>;

28.10.2025 у справі № 910/13305/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131579233>.

7.6.5. Суд має встановити факт порушення прав співвласника, враховуючи баланс інтересів усіх співвласників. Також суду слід утримуватися від зайвого втручання в питання діяльності ОСББ, у тому числі і шляхом скасування рішень, у разі, якщо вони поза жодним сумнівом підтримані більшістю співвласників і за своїм змістом не мають ознак дискримінації або іншого порушення прав чи законних інтересів конкретного співвласника, який оскаржує такі рішення в судовому порядку.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

20.04.2023 у справі № 914/2547/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110514935>;

16.08.2023 у справі № 904/1711/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113269468>;

04.11.2024 у справі № 916/4114/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122848768>;

14.01.2026 у справі № 925/1351/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/133382023>.

7.6.6. Учасник (член, акціонер) зобов'язаний довести чим саме оспорювані рішення (їх зміст) порушують його права та/або законні інтереси, яким чином скасування рішень загальних зборів призведе до відновлення прав та/або інтересів позивача, зазначити яке його право та у який спосіб може бути відновлено внаслідок задоволення цього позову, та обґрунтувати співмірність балансу своїх прав, законних інтересів та прав і законних інтересів інших учасників(членів, акціонерів). Інтереси окремого учасника (члена, акціонера) можуть не збігатися з інтересами інших учасників.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

02.05.2018 у справі № 910/20357/16 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73761482>;

18.10.2023 у справі № 924/1225/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115746159>;

24.09.2024 у справі № 907/878/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122319196>;

18.12.2025 у справі № 910/11927/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/132745964>;

7.6.7. Суд не може припинити юридичну особу за позовом одного учасника (члена), якщо не доведено порушення його конкретних прав. Задоволення такого позову порушує баланс інтересів усіх учасників (членів) та принцип пропорційності.

Позовна вимога про припинення юридичної особи, яка створена у відповідному порядку на захист прав і інтересів співвласників, існує та здійснює свою діяльність, за період свого існування набувши відповідних прав і обов'язків, не призведе до поновлення будь-яких прав і законних інтересів учасника (члена) асоціації.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

08.12.2021 у справі № 906/148/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102267073>;

06.06.2022 у справі № 925/944/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104710967>;

12.01.2023 справі № 917/559/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108515710>;

11.12.2025 у справі № 904/6505/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132647752>.

8. Спори, пов'язані із захистом права учасника (акціонера) товариства на отримання частини прибутку товариства (дивідендів)

8.1. Господарські суди вправі приймати рішення щодо виплати учаснику частки прибутку (дивідендів) лише у разі невиконання господарським товариством дивідендів на підставі рішення загальних зборів або їх виплати в меншому розмірі, ніж передбачено відповідним рішенням. Якщо загальні збори прийняли рішення не розподіляти прибуток товариства та/або не виплачувати дивіденди, суд не може підмінити вищий орган управління товариства і втручатися у господарську діяльність товариства, в тому числі шляхом визнання недійсним такого рішення в судовому порядку за позовом акціонера – власника простих акцій. Судовому захисту підлягає лише одне суб'єктивне право, що входить до складу права на отримання дивідендів, а саме: право на їх виплату.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

13.10.2021 року у справі № 910/12317/18 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100775675>;

02.02.2023 у справі № 910/10164/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108765785>;

30.08.2023 у справі № 910/9326/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113233364>;

19.03.2024 у справі № 910/5357/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/117847859>;

16.04.2025 у справі № 916/4059/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126682953>.

8.2. Голосування учасників товариства на загальних зборах про розподіл дивідендів лише одному з учасників не може анулювати невід'ємне право учасників на їх пропорційний розподіл.

Участь усіх учасників товариства в загальних зборах цього товариства під час вирішення питання про розподіл дивідендів та їх голосування за визначений розподіл не може анулювати невід'ємне право всіх учасників на пропорційний розподіл чистого прибутку як дивідендів.

Виплата одному учаснику товариства дивідендів, про що було прийнято рішення загальними зборами товариства, надає іншому учаснику «законне очікування», що йому такі дивіденди також будуть виплачені. Невиплата товариством таких дивідендів учаснику прирівнюється до порушення права останнього на мирне володіння майном.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

16.04.2025 у справі № 916/4059/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126682953>;

17.01.2018 у справі № 910/11316/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71659611>;

11.08.2020 у справі № 910/13193/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90936140>;

01.06.2022 у справі № 922/1011/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104727764>.

8.3. Контроль за своєчасністю нарахування та сплати до бюджету грошового зобов'язання із частини чистого прибутку (доходу), що припадає на державну частку, господарськими товариствами, зазначеними у пп. 19-1.1.52 п. 19-1.1 ст. 19-1 ПК України, здійснюють з 23.05.2020 лише податкові органи, і саме вони мають установлювати факт несвоєчасної сплати дивідендів до Державного бюджету України, період затримки і, як наслідок, нараховувати пеню та вчиняти дії щодо її стягнення.

Мінекономіки та ФДМУ не є органами, уповноваженими державою на захист її інтересів у спірних правовідносинах, тобто вони вважаються неналежними позивачами.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 14.10.2024 у справі № 911/1768/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122378339>.

9. Захист права на отримання інформації про діяльність юридичної особи

9.1. Одержання учасником господарського товариства інформації про діяльність товариства у порядку, встановленому установчим документом та законом, є необхідним для реалізації ним своїх корпоративних прав, зокрема правомочностей на участь в управлінні господарською організацією.

Унаслідок невиконання господарським товариством свого обов'язку з надання на вимогу його учасника інформації про діяльність товариства у порядку, встановленому установчим документом та законом, можуть бути визнані порушеними право учасника товариства на інформацію та його корпоративні права.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

21.01.2020 у справі № 906/157/19 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87056246>;

04.09.2019 у справі № 921/213/18 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84063787>;

12.11.2019 у справі № 921/560/18 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85617586>;

24.12.2020 у справі № 911/73/20 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93783768>;

30.11.2021 у справі № 908/2690/20 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101873105>;

08.11.2023 у справі № 918/142/23 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115710601>.

9.2. Для задоволення позову про зобов'язання товариства надати учаснику документи, які воно зобов'язане надати, суд має встановити наявність відмови товариства у наданні документів та врахувати здійснення або нездійснення самим учасником товариства конкретних дій для отримання запитуваних документів.

З аналізу положень ч. 5 ст. 43 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» вбачається обов'язок товариства (виконавчого органу) протягом 10 днів з дня надходження письмової вимоги учасника товариства надати такому учаснику копії відповідних документів. Зазначений обов'язок не залежить від згоди чи незгоди учасника отримати такі документи у запропонований товариством спосіб.

Відсутність визначеного способу надання інформації не може бути достатньою підставою для відмови товариства надати його учаснику інформацію про свою діяльність у спосіб, в який просить учасник.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

03.12.2020 у справі № 910/13808/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93373105>;

26.06.2018 у справі № 904/3679/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75024622>;

21.05.2025 у справі № 922/3416/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/127535839>;

16.12.2025 у справі № 922/3416/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/132691785>.

9.3. Персональні дані, отримані об'єднанням співвласників багатоквартирного будинку в процесі його діяльності, є конфіденційною інформацією з відповідним правовим режимом. Персональні дані співвласників та інших фізичних осіб не підлягають наданню ОСББ для ознайомлення співвласнику як конфіденційна інформація, згода на поширення якої не надавалась у встановленому законом порядку.

ОСББ має надати співвласнику для ознайомлення документи та інформацію, визначені законами України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» та «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку», а також статутом ОСББ, з вилученням із них персональних даних співвласників багатоквартирного будинку та інших фізичних осіб як конфіденційної інформації.

Постанова ВП ВС від 09.04.2024 у справі № 925/1440/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118465133>.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 06.06.2024 у справі № 908/2462/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119618095>.

10. Спори, пов'язані з проведенням аудиторської перевірки діяльності юридичної особи

10.1. Право учасника товариства звернутися з вимогою про проведення аудиторської перевірки річної фінансової звітності товариства не залежить ні від бажання самого товариства (його посадових осіб) проводити чи не проводити перевірку, ні від доцільності чи відсутності доцільності проведення такої перевірки, наявності вже проведених перевірок, натомість обов'язок товариства забезпечити аудитору можливість проведення перевірки виникає за безпосередньою вказівкою закону.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

28.04.2021 у справі № 908/522/20 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96668851>;

29.04.2020 у справі № 922/1859/19 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89008496>;

07.10.2021 у справі № 910/9339/20 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100424276>;

17.08.2022 у справі № 910/12126/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105793174>;

30.08.2023 у справі № 904/2335/22 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113526868>.

10.2. Аналіз положень ст. 41 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» свідчить, що для ініціації аудиту фінансової звітності товариства необхідна сукупність таких умов: 1) наявність в учасника ініціатора 10 і більше відсотків статутного капіталу товариства ; 2) укладення таким учасником з незалежним аудитором (аудиторською фірмою) договору про проведення аудиту фінансової звітності товариства ; 3) зазначення в такому договорі обсягу аудиторських послуг .

Окрім того, ч. 4 цієї статті містить додаткові вимоги для реалізації суб'єктивного права на проведення перевірки аудиту фінансової звітності товариства, невиконання яких за наявності трьох зазначених умов протягом 10 днів з боку виконавчого органу товариства дає змогу встановити наявність факту порушення права учасника: отримання товариством запиту учасника про такий аудит; отримання товариством оригіналу договору про проведення аудиту фінансової звітності товариства з окресленим у ньому обсягом аудиторських послуг, що визначає момент відліку 10денного строку.

Водночас відповідно до ст. 7 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» документи надаються не замовнику аудиту, а аудитору.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 29.11.2021 у справі № 922/3873/20 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101592193>.

10.3. Неправильне викладення назви аудиторської послуги) у договорі про надання аудиторських послуг не може бути підставою для ігнорування товариством (його виконавчим органом) вимог його учасника та запитів аудитора про надання необхідних для проведення аудиторської перевірки документів, що, у свою чергу, є порушенням права учасника ТОВ, гарантованого йому ст. 41 Закону «Про товариства з обмеженою і додатковою відповідальністю».

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 28.04.2021 у справі № 908/522/20 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96668851>.

10.4. Ураховуючи, що база 1С: Бухгалтерія та база управління відносинами з клієнтами (CRM системи) ТОВ є електронними базами даних, тобто програмними продуктами для ведення бухгалтерського, податкового та управлінського обліку в комерційних організаціях, а не документами, надання їх копій не охоплюється змістом ч. 4 ст. 41 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». Аудитор може мати доступ до цих баз в порядку виконання товариством обов'язку забезпечити аудитору можливість провести аудит, про що має бути заявлена відповідна вимога. Проте це не може бути підставою для зобов'язання ТОВ надавати копію бази даних, оскільки згідно із ч. 2

ст. 14 ЦК України особа не може бути примушена до дій, вчинення яких не є обов'язковим для неї.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 01.08.2023 у справі № 911/2646/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112634803>.

11. Спори, що виникають під час реалізації процедури обов'язкового продажу акцій акціонерами на вимогу особи (осіб, що діють спільно), яка є власником домінуючого контрольного пакета акцій

11.1. Забезпечення можливості примусового викупу акцій може відповідати інтересам суспільства. Проте ця процедура, як і будь-який інший спосіб примусового відчуження об'єктів права власності, має застосовуватись у виключних випадках задля досягнення легітимної мети та з дотриманням балансу інтересів усіх акціонерів, у тому числі щодо виплати власником домінуючого контрольного пакета акцій компенсацій міноритарним акціонерам у розмірі справедливої вартості належних їм акцій.

Власник домінуючого контрольного пакета акцій при прийнятті рішення про примусовий викуп акцій та надісланні відповідної вимоги про придбання акцій повинен мати легітимну мету позбавлення міноритарних акціонерів права власності на належні їм акції, яка підлягає перевірці судом у разі виникнення відповідного спору.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 12.01.2021 у справі № 914/1804/18 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94125279>.

Постанова ВП ВС від 24.11.2020 у справі № 908/137/18 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/93336732>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

15.02.2024 у справі № 910/4777/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/117621950>;

02.04.2025 у справі № 910/7294/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126394410>.

11.2. Міноритарний акціонер може звертатися з позовом про стягнення справедливої компенсації за примусово вилучені акції як до покупця, так і до його афілійованих осіб, кінцевого бенефіціарного власника та емітента. У таких правовідносинах підлягає застосуванню доктрина «підняття корпоративної завіси», оскільки відповідачі фактично становлять єдину економічну групу, їхні інтереси збігаються, а вигодонабувачем є кінцевий бенефіціарний власник. Застосування доктрини є виправданим для досягнення справедливого результату та полегшення виконання судового рішення.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 03.02.2025 у справі № 910/8714/18 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/125060495>.

11.3. Поняття «справедлива вартість» означає не конкретну грошову суму (величину), а дотримання емітентом (наглядовою радою) передбаченого законом порядку визначення ринкової вартості акцій, який передбачає необхідність обрання найбільшої вартості, якщо ринкова вартість може бути розрахована за різними підходами та методами, та за відсутності вирішального впливу мажоритарного акціонера на рішення наглядової ради, яка обирає суб'єкта оціночної діяльності та затверджує ринкову вартість акцій, визначену таким суб'єктом. Наглядова рада може вважатися такою, що не знаходиться під впливом мажоритарного акціонера у випадку наявності у її складі незалежних директорів, які становлять більшість від такого складу на момент ухвалення рішення про затвердження ринкової вартості акцій.

При сквіз-ауті ціною викупу має бути не середня ринкова (біржова) ціна, а найбільша з існуючих на ринку та визначених експертом за допомогою різних методів, і саме така ціна має вважатися справедливою.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 15.06.2022 у справі № 905/671/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104987465>.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 03.06.2024 у справі № 917/542/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119806296>.

12. Спори, що виникають з правочинів щодо акцій, часток, паїв, інших корпоративних прав в юридичній особі

12.1. Учасники ТОВ користуються переважним правом купівлі частки в іншого учасника товариства за наявності у нього наміру здійснити відчуження такої частки саме шляхом укладення договору купівлі – продажу. У разі відступлення учасником товариства своєї частки іншим чином, ніж продаж, зокрема шляхом дарування, переважне право на її придбання в інших учасників товариства не виникає.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

15.10.2020 у справі № 916/2303/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92252443>;

07.09.2021 у справі № 911/106/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99543987>;

22.12.2021 у справі № 918/548/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102267109>;

17.11.2022 у справі № 916/546/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107461088>;

14.03.2023 у справі № 904/1774/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109673258>.

12.2. Переважне право придбання частки, передбачене ст. 20 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», поширюється лише на випадки продажу частки третім особам, які не є учасниками товариства з обмеженою/ додатковою відповідальністю. Отже, якщо частка (її частина)

продається іншим учасникам цього самого товариства, то право обрання покупця серед учасників належить учаснику-продавцю; жодних переважних прав інші учасники відповідно до положень Закону України «Про товариство з обмеженою та додатковою відповідальністю» не мають.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 14.03.2023 у справі № 904/1774/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109673258>.

12.3. Закон прямо та буквально передбачає переважне право на придбання частки (частини частки) іншого учасника товариства, тобто переважне право купівлі, що виникає лише в разі продажу такої частки за договором купівлі-продажу.

Договір про передачу майна (майнових прав) від боржника стягувачу в рахунок погашення боргу, укладений відповідно до ч. 8 ст. 26 Закону України «Про виконавче провадження», за своєю природою не є безоплатним, оскільки стягувач за згодою сторін набуває майно за ціною, що підлягає стягненню за виконавчим провадженням із боржника. Оплатність такого договору не є підставою для висновку, що він за своєю природою є договором купівлі-продажу, до якого застосовуються правила ст. 20 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». Укладання такого договору передбачено Законом України «Про виконавче провадження». Особливістю вказаного договору є те, що він укладається під час виконавчого провадження з метою виконання судового рішення і захисту прав стягувача, без застосування процедури примусової реалізації частки.

Такий договір не є договором купівлі-продажу, але до нього й до порядку його укладання застосовуються аналогічні правила з огляду на законодавство, оскільки відповідно до відсильної норми ч. 5 ст. 22 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» виконавець пропонує іншим учасникам товариства (крім тих, які письмово відмовилися від свого переважного права щодо частки) придбати частку згідно зі ст. 20 цього Закону.

Отже, учасники товариства мають переважне право на придбання частки не лише при укладенні договору купівлі-продажу, а й при зверненні стягнення на частку учасника товариства.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

14.06.2022 у справі № 904/4790/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104747629>;

02.10.2025 у справі № 910/5625/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/130881134>;

16.10.2025 у справі № 918/124/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131067041>.

12.4. Голосування учасника товариства на загальних зборах за включення нового учасника - покупця частки - до складу товариства та підписання

відповідного протоколу і статуту є волевиявленням про відмову від переважного права на придбання частки, яке може бути зроблене і після укладення договору купівлі-продажу частки третій особі. Учасник, який у такий спосіб відмовився від переважного права, позбавлений права вимагати переведення на себе прав та обов'язків покупця за цим договором.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 31.03.2021 у справі № 923/875/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96145751>; від 16.03.2023 у справі № 915/1172/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109645652>.

12.5. Частка у статутному капіталі ТОВ є неспоживаною річчю та може бути об'єктом права власності. Підставою для переходу права власності на частку в статутному капіталі до третьої особи та, відповідно, припинення права власності учасника на таку частку з набуттям його третьою особою, є спрямований на відчуження частки договір, вчинений учасником товариства та іншою особою оплатно або безоплатно.

Відступлення (відчуження) частки не є самостійним непоіменованим видом договору, оскільки воно відбувається шляхом укладання договору купівлі-продажу, міни, дарування тощо. Такий договір може укладатися в усній або письмовій формі залежно від вимог чинного законодавства України та статуту товариства. Недодержання сторонами письмової форми правочину, яка встановлена законом, не має наслідком його недійсність, крім випадків, встановлених законом.

Закон передбачає обов'язкову письмову форму договору дарування майнового права. Відповідно до чинного законодавства договір дарування частки (корпоративних прав) у статутному капіталі товариства має вчинятися у письмовій формі. У разі недодержання письмової форми цей договір є нікчемним. Письмова форма договору дарування частки може вважатися дотриманою, зокрема, якщо волевиявлення сторін викладено у заяві учасника на ім'я товариства та протоколі загальних зборів учасників товариства за умови, що у цих документах зазначено про безоплатність передачі частки і протокол містить підписи обох сторін правочину (дарувальника і обдаровуваного).

Постанова ВП ВС від 22.10.2019 у справі № 923/876/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85614604>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
16.09.2021 у справі № 923/404/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99747790>;
18.01.2024 у справі № 922/2487/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/116416266>.

12.6. Заява члена кооперативу про його вихід зі складу засновників (членів) кооперативу не може бути самостійною правовою підставою для переходу права

власності на частку. Водночас письмова форма договору дарування частки може вважатися дотриманою, зокрема, якщо волевиявлення сторін викладено в заяві учасника на ім'я кооперативу та протоколі загальних зборів учасників за умови, що в цих документах зазначено про безоплатність передачі частки, і протокол містить підписи обох сторін правочину (дарувальника і обдарованого).

Постанова ВП ВС від 01.10.2019 у справі № 909/1294/15 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84814533>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

01.12.2020 у справі № 912/2849/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/93296138>;

08.06.2022 у справі № 912/574/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104871554>.

12.7. Договір дарування частки ТОВ може бути укладеним за будь - яких мотивів дарувальника, які можуть обґрунтовуватись не тільки економічними, а будь - якими іншими інтересами, у тому числі з власних етичних міркувань, пов'язаних із багаторічними відносинами із співзасновником товариства.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 18.01.2024 у справі № 922/2487/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/116416266>.

12.8. Розглядаючи питання удаваності правочину, суд має встановити мотиви передачі в дар майна, зокрема, у випадках коли дарувальник та обдарований не перебувають у родинних відносинах.

Якщо законодавством передбачено переважне право інших осіб на купівлю певного майна, то власник майна, який вчинив правочин дарування, повинен довести розумні мотиви такого правочину. За відсутності таких мотивів (зокрема, у випадку дарування майна, яке має значну вартість, сторонній особі) правочин може бути визнаний судом удаваним.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

13.10.2021 у справі № 912/3747/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100523254>;

29.09.2025 у справі № 910/13912/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130922580>.

12.9. При кваліфікації оспорюваного правочину як фіктивного необхідно встановлення факту його вчинення для годиться (про людське око) обома сторонами, позаяк якщо одна зі сторін діяла лише для годиться, а інша намагалася досягти правового результату - такий правочин не можна визнати фіктивним.

Для визнання правочину фіктивним суди повинні встановити наявність умислу в усіх сторін правочину. Водночас необхідно враховувати, що саме собою невиконання правочину сторонами не означає, що укладено фіктивний правочин.

Якщо сторонами не вчинено будь-яких дій на виконання такого правочину, суд ухвалює рішення про визнання договору недійсним без застосування будь-яких наслідків. Якщо на виконання правочину було передано майно або майнові права, такий правочин не може розцінюватися як фіктивний.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 09.10.2025 у справі № 916/2554/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/130922628>;

Постанова ВП ВС від 07.09.2022 у справі № 910/16579/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140913>.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 22.03.2023 у справі № 916/1932/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110106901>.

12.10. Якщо сторонами договору купівлі-продажу частки в статутному капіталі ТОВ вчинено дії щодо його виконання, зокрема набуття права власності покупцем на частку в статутному капіталі, здійснення державної реєстрації змін відомостей у ЄДР, оспорюваний правочин не може бути кваліфікований як фіктивний.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 08.08.2018 у справі № 920/1144/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75957693>.

12.11. Довіреність відтворює повноваження повіреного, визначене умовами договору доручення. Договір доручення і довіреність є документами, які оформляються для належного виконання повіреним вказівок довірителя.

Укладення договору дарування акцій за відсутності в довіреності повноважень повіреного на укладення такого договору є підставою для визнання такого правочину недійсним на підставі приписів статей 203, 215 ЦК України.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 06.08.2024 у справі № 921/430/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120925723>.

12.12. До договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ застосовуються загальні положення про купівлю-продаж. Норма ч. 1 ст. 692 ЦК України містить загальне правило про оплату товару після його прийняття, і із змісту та характеру корпоративних прав не впливає неможливість застосування цієї норми до договору купівлі-продажу частки.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

15.12.2021 у справі № 922/3274/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102267070>;

22.05.2024 у справі № 915/1031/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119486379>.

12.13. Якщо покупець уклав договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ без отримання актуальної інформації щодо фінансового становища

товариства, технічного стану його матеріальних активів, з'ясування реальної ринкової вартості частки, що придбавається за спірним договором, то це може свідчити про відсутність розумної обачливості у діях сторони договору та нереалістичних очікувань від правочину або про те, що такою інформацією позивач все ж таки володів, але приховує цей факт від суду або він мав іншу мету та інші мотиви при укладанні спірного правочину, аніж ті, про які заявив у позові до відповідача, і на момент укладення спірного договору купівлі-продажу частки його взагалі не цікавив стан активів, якими володіло ТОВ.

Не має правового значення помилка щодо розрахунку одержання користі від вчиненого правочину, а помилка внаслідок власного недбальства, незнання закону чи неправильного його тлумачення однією зі сторін не є підставою для визнання правочину недійсним.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

09.05.2024 у справі № 915/563/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118960970>;

07.07.2022 у справі № 914/1967/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105301089>;

14.06.2023 у справі № 910/13250/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112087695>.

12.14. Правочин може бути визнаний вчиненим під впливом обману у випадку навмисного цілеспрямованого введення іншої сторони в оману щодо фактів, які впливають на укладення правочину. Ознакою обману, на відміну від помилки, є умисел: особа знає про наявність чи відсутність певних обставин і про те, що друга сторона, якби вона володіла цією інформацією, не вступила б у правовідносини, не вигідні для неї. Обман також має місце, якщо сторона заперечує наявність обставин, які можуть перешкодити вчиненню правочину, або якщо вона замовчує їх існування.

Тобто обман має місце тоді, коли задля вчинення правочину або надається невірна інформація, або вона замовчується. Причому це робиться навмисно, з метою аби правочин було вчинено. Усі ці обставини повинна довести особа, яка діяла під впливом обману.

Правочин, здійснений під впливом обману, на підставі ст.230 ЦК України може бути визнаний судом недійсним.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

27.01.2021 у справі № 910/17876/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94643002>;

21.08.2024 у справі № 910/10905/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/121221890>;

21.08.2024 у справі № 916/4453/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121317193>.

12.15. Відчуження майна ПАТ, в тому числі акцій товариства, на користь Держави Україна, можливість здійснювати управління цим товариством в інтересах обороноздатності, стратегічної безпеки та, як наслідок, забезпечення

належної життєдіяльності країни та її населення призведе до досягнення стратегічної мети – певної стабільності на ринку нафти та нафтопродуктів, комплексного розв'язання існуючих проблем щодо забезпечення нафтопродуктами як Збройних Сил України, так і населення країни.

Корпоративні права, посвідчені акціями ПАТ, є індивідуально визначеним майном (майновими правами). Крім того, п.1 ст.1 Закону України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану» передбачає позбавлення власника права власності на індивідуально визначене майно, що перебуває, зокрема, у приватній власності, в межах процедури примусового відчуження.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 24.07.2024 у справі № 910/14243/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120626000>.

12.16. Щодо визнання недійсним договору купівлі-продажу частки в статутному капіталі за відсутності підтвердження повноважень представника в умовах воєнного стану

При нотаріальному засвідченні справжності підпису на акті приймання-передачі частки в статутному капіталі товариства, який підписується від імені фізичної особи на підставі довіреності, виданої більше ніж за місяць до вчинення дії, обов'язковим є подання нотаріально посвідченої заяви довірителя про підтвердження дії такої довіреності відповідно до п.18 Постанови Конституційного Суду України «Про деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану» від 28.02.2022 № 164. Відсутність такого підтвердження свідчить про відсутність волевиявлення довірителя на вчинення правочину є підставою для визнання недійсним договору купівлі-продажу частки, укладеного представником.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 24.07.2025 у справі № 906/815/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129088416>.

12.17. Щодо відсутності підстав для визнання недійсним укладеного у 2014 році договору купівлі-продажу частки в статутному капіталі ТОВ у зв'язку з окупацією РФ окремих територій України в разі недоведення настання внаслідок цього тяжкої для позивача обставини, що призвела до укладення ним спірного правочину

Ситуація, пов'язана з окупацією РФ в квітні 2014 року частини територій Луганської та Донецької областей України, є загальнодержавною проблемою і посилення на неї не свідчить про настання тяжких для позивача обставин, які вона спричинила та внаслідок яких він змушений був укласти спірний договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ.

Водночас встановлення того, що відповідно до відомостей з ЄДР місцезнаходженням цього ТОВ є м. Київ, в якому ні до моменту укладення спірного договору, ні на момент його укладення воєнних дій не велося, та відсутність доказів здійснення ТОВ своєї господарської діяльності виключно на територіях Донецької, Луганської, Запорізької, Дніпропетровської та Харківської областей дають підстави для висновку про недоведеність наявності у позивача тяжкої обставини, внаслідок виникнення якої він змушений був укласти спірний правочин та яку він міг усунути, уклавши його.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 07.09.2023 у справі № 910/20709/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113335932>.

13. Спори щодо правочинів юридичної особи

Щодо правочину з передачі багатоквартирного житлового будинку з балансу ОСББ на баланс ТОВ за відсутності відповідного рішення загальних зборів членів ОСББ

Правочин з передачі багатоквартирного житлового будинку з балансу ОСББ на баланс ТОВ, який оформлений актом приймання – передачі (повернення) житлового будинку або його частини, за відсутності доказів підтвердження того, що зазначений акт приймання – передачі (повернення) житлового будинку складався на підставі рішення загальних зборів членів ОСББ про передачу житлового комплексу або його частини на баланс іншої юридичної особи, є незаконним.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 11.01.2023 у справі № 924/88/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108516400>.

Щодо правочину, що укладений посадовою особою з перевищенням повноважень

Обмеження повноважень щодо представництва юридичної особи набуває юридичної сили для третьої особи в тому випадку, якщо саме вона, ця третя особа, вступаючи у відносини з юридичною особою та укладаючи договір, діяла недобросовісно або нерозумно, зокрема, достеменно знала про відсутність

у виконавчого органу товариства необхідного обсягу повноважень або повинна була, проявивши принаймні розумну обачність, знати про це.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 30.09.2021 у справі № 910/11388/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100305932>.

Постанова ВП ВС від 03.12.2025 у справі № 914/768/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/133212583>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

21.06.2023 у справі № 910/506/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112058101>;

17.03.2026 у справі № 910/5673/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/135044135>.

Щодо правових наслідків перевищення органом управління юридичної особи своїх повноважень при укладанні правочину та підстав визнання таких правочинів недійсними

Посилання в договорі на те, що особа діє на підставі статуту, не можна беззастережно ототожнювати з тим, що третя особа – контрагент ознайомила з статутом. Питання про те, чи слід вважати особу такою, що знала чи мала знати про перешкоди законному укладенню договору, має вирішувати суд у конкретній справі залежно від її обставин та природи договору;

Добросовісний контрагент відповідної юридичної особи має право розраховувати та покладатися на правдивість відомостей, внесених до ЄДР, в тому числі щодо обсягу повноважень керівника юридичної особи.

Ознайомлення контрагента юридичної особи з інформацією з ЄДР, зокрема стосовно обсягу повноважень директора, можна вважати проявом розумної обачності в контексті з'ясування повноважень керівника юридичної особи на представництво її інтересів. Негативні наслідки, спричинені неповідомленням / неповним повідомленням державного реєстратора про наявні обмеження повноважень посадових осіб (органів управління) заявника, а також відображенням у ЄДР недостовірних (неповних) відомостей про юридичну особу, покладаються на юридичну особу та не можуть покладатися на її контрагента.

Постанова ВП ВС від 03.12.2025 у справі № 914/768/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/133212583>.

13.1. Значні правочини

Щодо значного правочину укладеного АТ

13.1.1. Відповідно до приписів ст. 70 Закону України «Про акціонерні товариства» значність правочину пов'язується лише з відсотковим співвідношенням ринкової вартості майна або послуг, що є його предметом,

до вартості активів акціонерного товариства за даними останньої річної фінансової звітності.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 21.02.2023 у справі № 908/2182/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109239581>.

13.1.2. З метою дотримання порядку, встановленому для прийняття рішення про надання згоди на вчинення значного правочину (його схвалення), слід виходити із даних останньої оприлюдненої фінансової звітності станом на момент вчинення такого правочину, а не з тієї, яка буде оприлюднена в майбутньому, хоч і в установлені для цього строки.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 09.09.2020 у справі № 925/1224/18 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91466069>.

13.1.3. Зміна умов значного правочину повинна відбуватися в такому самому порядку, як це передбачено статутом товариства для укладення значних правочинів.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
06.06.2018 у справі № 908/1029/16 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74691763>;
18.06.2025 у справі № 917/2108/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/128382600>.

13.1.4. Схвалити значний правочин, вчинений генеральним директором АТ може лише наглядова рада цього товариства, адже відповідно до статуту товариства до виключної компетенції наглядової ради належить прийняття рішення про надання згоди на вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна або послуг, що є його предметом, становить від 10 до 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності товариства.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
09.06.2021 у справі № 911/3039/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97926318>;
30.08.2022 у справі № 903/812/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106051635>;
21.02.2023 у справі № 908/2182/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109239581>;
від 26.06.2024 у справі № 910/268/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/119994354>.

13.1.5. Прийняття загальними зборами акціонерів рішення про попереднє схвалення значних правочинів, які можуть ним вчинятися протягом року, означає лише згоду на можливість вчинення значних правочинів у майбутньому. І це не має наслідком реального настання юридичного факту, з яким закон пов'язує виникнення в акціонерного товариства обов'язку здійснити викуп акцій акціонера.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

30.08.2022 у справі № 903/812/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106051635>;

11.04.2018 у справі № 914/940/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73533070>;

21.02.2023 у справі № 908/2182/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109239581>.

Щодо значного правочину укладеного ТОВ

13.1.6. Для визначення того, чи є правочин значним, має братися до уваги саме ринкова вартість майна, робіт або послуг за таким правочином, що узгоджується з нормою ст. 44 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», положення якої не унормовують визначення поняття «вартість майна» що є предметом відповідного правочину, однак містять посилання на можливість встановлення критеріїв визначення значних правочинів у статуті товариства.

Обставини вчинення значного правочину підлягають доведенню через вартість чистих активів товариства, так і ринкової вартості майна за оспорюваним контрактом.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

05.04.2023 у справі № 910/19794/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110306232>;

11.09.2025 у справі № 922/4425/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/130158124>.

13.1.7. Схвалення правочину, вчиненого представником ТОВ з перевищенням повноважень Схвалення спірного правочину продавцем має відбуватися у належній формі, яка встановлена статутом ТОВ, тобто загальними зборами цього товариства. Не може бути схвалений правочин особою, яка його вчинила з перевищенням повноважень, без надання їй відповідного права загальними зборами. У матеріалах справи відсутні докази схвалення ТОВ, зокрема загальними зборами учасників цього товариства, спірного правочину. Натомість ТОВ визнає цей договір недійсним в судовому прядку у цій справі.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

30.04.2020 у справі № 925/1147/18 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89008536>;

11.09.2025 у справі № 922/4425/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/130158124>.

13.2. Правочини із заінтересованістю

13.2.1. Стаття 72 Закону України «Про акціонерні товариства» визначає можливість схвалення акціонерним товариством правочину, щодо якого

є заінтересованість, вчиненого з порушенням порядку прийняття рішення про його вчинення.

Однак це позбавляє акціонера права звернутись до суду з відповідним позовом про визнання недійсним правочину з заінтересованістю, вчиненого на умовах, які за висновком залученої особи (незалежного аудитора, суб'єкта

оціночної діяльності або іншої особи, яка має відповідну кваліфікацію) є для товариства гіршими за звичайні ринкові умови.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

12.09.2024 у справі № 924/1080/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121688551>;

30.06.2021 у справі № 916/1914/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98391286>.

13.2.2. Вчинення правочину із заінтересованою особою підлягає схваленню компетентним органом товариства.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

28.02.2018 у справі № 910/2822/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72550812>;

16.05.2018 у справі № 916/2872/16 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74203805>.

13.2.3. Правочини із заінтересованістю (укладені за наявності конфлікту інтересів) не заборонені чинним законодавством.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

18.06.2025 у справі № 917/2108/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/128382600>;

19.01.2022 у справі № 911/841/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102891978>;

06.07.2022 у справі № 909/276/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105301090>.

14. Оскарження окремих положень корпоративного договору

14.1. Нікчемним може бути корпоративний договір, який не відповідає вимогам ч. 1 ст. 7 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», щодо безвідплатності та вчинення його у письмовій формі, а не стосовно сторін, які уклали такий договір, зокрема з огляду на те, що ця норма прямо не визначає, що сторонами корпоративного договору можуть бути лише учасники товариства, що, в свою чергу, могло б свідчити про нікчемність такого правочину (недійсність якого встановлена законом).

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

10.07.2024 у справі № 906/739/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/120341706>;

16.12.2021 у справі № 916/2796/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102220275>.

14.2. Переважне право учасника товариства не застосовується у разі, якщо це передбачено корпоративним договором, стороною якого є такий учасник.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

01.07.2021 у справі № 917/549/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98083116>;

02.11.2023 у справі № 910/6287/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/114860272>.

15. Спори про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі діями (бездіяльністю) її посадової особи

15.1. Позивач у справах про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі діями (бездіяльністю) її посадової особи

15.1.1. Правове регулювання ст. 54 ГПК України поширюється на випадки подання позову про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі її посадовою особою. Тобто на підставі наведеної процесуальної норми власник (учасник, акціонер) може звернутися до суду в інтересах юридичної особи саме із зазначеним позовом. З іншими позовами в інтересах юридичної особи власник (учасник, акціонер) може звернутися лише в разі наявності підстав, прямо передбачених відповідними законодавчими нормами.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

28.02.2019 у справі № 904/4669/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80181036>;

22.05.2020 у справі № 910/17602/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89402215>;

08.09.2020 у справі № 910/17599/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91436803>.

15.1.2. Якщо одна особа одночасно є й учасником товариства, і його керівником, та подає позов про стягнення безпідставно набутих коштів з попереднього керівника, зазначаючи свій статус директора, такий позов вважається поданим від імені власника юридичної особи, навіть якщо формально підписаний особою як директором. Крім цього, з позовом про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі її посадовою особою, може звернутися як власник / учасник, якому належить 5 і більше відсотків статутного капіталу, так і сама юридична особа.

Надмірний формалізм у вирішенні питання про прийняття позовної заяви та суворе трактування процесуальних правил позбавляють заявника права на звернення до суду, що є порушенням права на справедливий суд.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

05.12.2023 у справі № 917/178/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115820663>;

04.06.2024 у справі № 906/1361/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119649559>;

23.10.2024 у справі № 910/2301/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/122569176>.

15.1.3. Учасник має право на звернення до суду в інтересах ТОВ з позовом до колишнього директора про відшкодування збитків, завданих цьому товариству, незалежно від того чи ухвалювалося загальними зборами ТОВ рішення про притягнення директора до відповідальності.

Наявність чи відсутність такого рішення не має значення й у вирішенні судом питання про доведеність складу деліктного порушення. Інше (зворотне) тлумачення суперечило би змісту ст. 54 ГПК України і фактично позбавляло учасника з часткою у статутному капіталі, яка не надає більшості голосів в голосуванні на зборах, права на звернення до суду з відповідною позовною вимогою.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

24.02.2021 у справі № 904/982/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95240657>;

21.09.2021 № 910/1895/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100033955>.

15.2. Відповідач у справах про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі діями (бездіяльністю) її посадової особи

15.2.1. Правовий статус членів виконавчого органу юридичної особи, посадових осіб, у тому числі директора, які здійснюють управління діяльністю юридичної особи, значно відрізняється від статусу інших працівників, що обумовлено специфікою його трудової діяльності, яка полягає у виконанні ним функцій з управління юридичною особою. Той факт, що члени виконавчого органу юридичної особи перебувають у трудових відносинах з юридичною особою, не встановлює пріоритету трудового регулювання над цивільним.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС у справі від 17.08.2023 у справі № 902/183/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113035699>.

15.2.2. До спадкоємців переходить обов'язок відшкодувати майнову шкоду (збитки), яка була завдана спадкодавцем, який був посадовою особою товариства, в межах вартості спадкового майна та пропорційно до частки кожного із спадкоємців. Зобов'язання з відшкодування збитків не є таким, що нерозривно пов'язане з особою померлого, спірні правовідносини допускають правонаступництво. Спадкування обов'язку відшкодувати майнову шкоду не залежить від того, чи була присуджена така шкода судом зі спадкодавця за його життя.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 15.05.2025 № 910/4707/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/127498831>.

15.3. Обов'язки посадових осіб юридичної особи

15.3.1. Згідно з вимогами ст. 92 ЦК України особи, які виступають від імені юридичної особи, зобов'язані діяти не лише в межах своїх повноважень, але й добросовісно і розумно. З огляду на положення наведеної правової норми та довірчий характер відносин між господарським товариством та його посадовою особою (зокрема, директором чи генеральним директором) протиправна поведінка посадової особи може виражатись не лише в невиконанні нею обов'язків, прямо встановлених установчими документами товариства, чи перевищенні повноважень при вчиненні певних дій від імені товариства, а й у неналежному та недобросовісному виконанні таких дій без дотримання меж нормального господарського ризику, з особистою заінтересованістю чи за зловживання своїм розсудом, прийнятті очевидно необачних чи марнотратних рішень.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

04.12.2018 у справі № 910/21493/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78412710>;

07.05.2020 у справі № 910/5100/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89109031>;

16.02.2022 у справі № 905/1575/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103922222>;

12.03.2024 у справі № 922/5102/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117847869>.

15.3.2. Директор товариства має фідучіарні обов'язки дбайливого ставлення та лояльності, що передбачають добросовісне управління в інтересах товариства. У вирішенні питання відповідальності посадової особи перед юридичною особою діє презумпція, що така особа діяла в найкращих інтересах товариства, її рішення були незалежними й обґрунтованими, а фідучіарні обов'язки виконані належним чином. Однак при спростуванні учасником юридичної особи цієї презумпції за одним із критеріїв тягар доведення добросовісності своїх дій переходить до посадової особи. Застосування ст. 92 ЦК України передбачає оцінку не лише формального дотримання посадовою особою вимог законодавства та установчих документів, але й добросовісності, розумності та відповідності її дій інтересам товариства.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 16.02.2022 у справі № 905/1575/20, з текстом можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103922222>.

15.3.3. Обов'язок керівника проявляти належне піклування про справи компанії означає, що керівник компанії повинен проявляти розумне піклування про її справи, використовувати необхідні професійні навички і здійснювати свої повноваження з необхідною ретельністю.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 24.06.2020 у справі № 922/2187/16 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90057586>.

15.4. Протиправна поведінка посадової особи та обов'язок доказування

15.4.1. Протиправна поведінка посадової особи може виражатись не лише в невиконанні нею обов'язків, прямо встановлених установчими документами товариства, чи перевищенні повноважень при вчиненні певних дій від імені товариства, а й у неналежному та недобросовісному виконанні таких дій без дотримання меж нормального господарського ризику, з особистою заінтересованістю чи при зловживанні своїм розсудом, прийнятті очевидно необачних чи марнотратних рішень.

Обов'язок з доведення наявності зазначених обставин, які свідчать про протиправну поведінку посадової особи товариства, покладено на позивача.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

19.07.2023 у справі № 923/618/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112312433>;

04.12.2018 у справі № 910/21493/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78412710>;

21.09.2021 у справі № 910/1895/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100033955>;

03.02.2022 у справі № 911/507/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102973761>;

16.02.2022 у справі № 905/1575/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103922222>;

25.10.2022 у справі № 918/1131/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107100665>.

15.4.2. Директор товариства несе відповідальність за збитки, завдані юридичній особі, якщо його дії були недобросовісними, нерозумними та всупереч інтересам товариства. Придбання товарів за завищеними цінами, коли існувала можливість їх придбання у постійних контрагентів за значно нижчими цінами, свідчить про неналежне та недобросовісне виконання керівником своїх обов'язків. Наявність прибутку у товариства не спростовує факту зайвого витрачання грошових коштів та не звільняє директора від відповідальності за завдані збитки. Директор зобов'язаний відшкодувати збитки, якщо не доведе відсутності своєї вини у їх виникненні.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 17.08.2023 у справі № 902/183/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113035699>.

15.4.3. Перевищення посадовою особою своїх повноважень при укладенні договорів про надання цільової фінансової допомоги від імені ТОВ, неспростування ним обставин відсутності для товариства будь-якої економічної вигоди від укладення вказаних правочинів, натомість встановлення обставин фактичного вибуття із володіння товариства спірної суми, свідчать про наявність у діях посадової особи такого елемента складу правопорушення, як неправомірна винна поведінка.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 24.05.2023 у справі № 910/1895/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111552004>.

15.5. Спори, ініційовані Фондом гарантування вкладів фізичних осіб до пов'язаних з неплатоспроможними банками осіб про стягнення з відповідачів солідарно шкоди, заподіяної ними банку

15.5.1. Позивач у справах про відшкодування шкоди, заподіяної кредиторам та/або банку

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізмів виведення банків з ринку та задоволення вимог кредиторів цих банків», яким доповнено ст. 53 ГПК України, внесено зміни до абз. 15 ч. 1 ст. 52 Закону «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», а також надано право Фонду після припинення неплатоспроможного банку пред'являти позови в інтересах кредиторів неплатоспроможного банку, передбачає звернення Фонду з позовом в інтересах кредиторів від власного імені. Тобто позивачем є саме Фонд, який просить стягнути суму збитків на його користь. Після стягнення відповідно до вимог закону такі суми розподіляються між колишніми кредиторами банку в порядку, визначеному Фондом.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

27.09.2022 у справі № 904/3864/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106658267>;

14.02.2024 у справі № 910/19584/20 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/117105788>.

15.5.2. Відповідач у справах про відшкодування шкоди, заподіяної кредиторам та/або банку

Згідно із ч. 1 ст. 42 Закону України «Про банки і банківську діяльність» (в редакції, чинній на момент прийняття відповідачами рішення щодо придбання цінних паперів) керівниками банку є голова, його заступники та члени ради банку, голова, його заступники та члени правління банку, головний бухгалтер, його заступники, керівники відокремлених підрозділів банку.

За змістом п. 3 ч.1 ст. 52 зазначеного Закону (в редакції, чинній на момент прийняття відповідачами рішення щодо придбання цінних паперів) для цілей цього Закону пов'язаними з банком особами є, зокрема, керівники банку, керівник служби внутрішнього аудиту, керівники та члени комітетів банку.

У розумінні наведених норм законодавства на момент прийняття рішення, оформленого протоколом засідання кредитного комітету, відповідачі діяли як пов'язані з банком особи.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 05.02.2024 у справі № 910/4149/21 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/117040301>.

15.5.3. Щодо шкоди, завданої пов'язаними з банком особами кредиторам та/або банку, та її розмір

Якщо банку завдано шкоди окремими діями певної особи, наприклад, знищенням чи пошкодженням речі, відчуженням майна банку безоплатно або за заниженими цінами та в інших подібних випадках, то розмір шкоди визначається залежно від безпосередніх наслідків таких дій шляхом оцінки вартості втраченої речі чи зниження її вартості внаслідок пошкодження, вартості безоплатно відчуженого майна, різниці між ринковою ціною та ціною відчуження тощо.

У разі коли банку заподіяно шкоду не вчиненням окремо визначених дій (бездіяльності), які мали наслідком знищення або пошкодження конкретної речі, втрату конкретних доходів чи подібні наслідки, а шляхом недотримання вимог законодавства, невжиття своєчасних заходів для запобігання настанню неплатоспроможності банку тощо, що призвело до зниження чистих активів банку, порушення нормативів, зокрема ліквідності та втрати банком стану платоспроможності, розмір шкоди, завданої банку, оцінюється розміром недостатності майна банку для задоволення вимог усіх кредиторів, якщо не доведений більший розмір шкоди. Тобто в цьому разі розмір недостатності майна банку для задоволення вимог усіх кредиторів є мінімальною оцінкою шкоди, завданої банку.

Постанова ВП ВС від 25.05.2021 у справі № 910/11027/18
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/98235845>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

21.07.2021 у справі № 910/12930/18 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99647717>;

28.10.2021 у справі № 910/9851/20 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100704135>;

08.02.2022 у справі № 910/15260/18 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104084678>;

09.11.2023 у справі № 910/635/20 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/114954794>;

18.03.2024 у справі № 910/12955/20 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118464126>.

15.5.4. Щодо визначення моменту настання негативних наслідків для кредиторів банку та визначення моменту, з якого починається перебіг позовної давності у спрах за позовами Фонду про стягнення шкоди в порядку ст. 52 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»

Негативні наслідки від неправомірних дій пов'язаних із банком осіб як для банку, так і для його кредиторів (вкладників) настають саме з моменту віднесення банку до категорії неплатоспроможних та запровадження у банку тимчасової адміністрації. Оскільки саме з моменту віднесення банку до категорії неплатоспроможних та запровадження у банку тимчасової адміністрації у банку припиняється будь-яка діяльність пов'язана зі здійсненням розрахункових операцій, повернення депозитів вкладників тощо.

Фонд та вкладники банку набувають статусу кредитора банку на день початку процедури виведення Фондом неплатоспроможного банку з ринку.

Розмір шкоди (збитків), завданий кредиторам банку (зокрема і Фонду) визначається на підставі затвердження реєстру акцептованих вимог кредиторів та акта формування ліквідаційної маси банку, а відтак, Фонд та інші кредитори банку мають змогу оцінити розмір заподіяної їм шкоди (збитків) внаслідок неправомірних дій пов'язаних із банком осіб саме з моменту затвердження останнього з двох зазначених вище документів.

Після завершення ліквідаційної процедури та припинення банку можна визначити саме остаточний (залишковий) розмір шкоди (збитків), завданий Фонду та колишнім кредиторам банку.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 04.06.2024 у справі № 916/3724/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119840738>.

Постанова ВП ВС від 25.05.2021 у справі № 910/11027/18 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98235845>;

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС КГС ВС від:

27.05.2025 у справі № 910/13722/22 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/128275716>;

25.06.2025 у справі № 910/18526/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128653704>;

09.07.2025 у справі № 927/252/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128907640>;

09.07.2025 у справі № 910/19434/20 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128907641>;

27.01.2026 у справі № 922/2860/18 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/133834987>.

15.6. Вимоги про відшкодування упущеної вигоди

Для стягнення збитків у формі упущеної вигоди з посадової особи товариства, яка неправомірно розірвала договори оренди земельних ділянок з перевищенням своїх повноважень, позивач зобов'язаний довести не лише протиправність дій посадової особи, але й реальну можливість отримання доходів у заявленому розмірі.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 25.10.2022 у справі № 918/1131/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107100665>.

16. Спори, пов'язані з припиненням повноважень керівника юридичної особи

16.1. Однією з підстав припинення трудового договору є його розірвання з ініціативи працівника (пункт 4 ч. 1 ст. 36 КЗпП України), зокрема розірвання з цієї ініціативи трудового договору, укладеного на невизначений строк (ст. 38 КЗпП України).

Однак правове регулювання припинення повноважень виконавчого органу товариства (директора), чи члена цього органу, якщо останній є колегіальним (дирекцією), з його власної ініціативи відрізняється від розірвання трудового договору з ініціативи працівника, який не є виконавчим органом товариства або членом цього органу.

Реалізація учасниками товариства корпоративних прав на участь в управлінні ним шляхом прийняття компетентним органом рішень про обрання (призначення), усунення, відсторонення, відкликання членів виконавчого органу цього об'єднання стосується також наділення або позбавлення їх повноважень на управління товариством. Хоча такі рішення уповноваженого на їхнє прийняття органу можуть мати наслідки і для трудових відносин, але визначальними у таких ситуаціях є відносини корпоративні, тобто пов'язані з управлінням товариством.

Постанова ВП ВС від 14.06.2023 у справі № 448/362/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111647957>.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 22.09.2025 у справі № 908/3018/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/130377542>.

16.2. Правова природа спору, пов'язаного зі звільненням голови правління обслуговуючого кооперативу, безпосередньо залежить від підстави розірвання трудового договору, яка впливає на характер спірних матеріальних правовідносин.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 19.03.2024 у справі № 908/1811/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117847880>.

16.3. Відносини з управлінням товариством, у яких директору надані відповідні повноваження, за здійснення яких він несе встановлену законом відповідальність, становлять основу відносин між товариством та цією особою.

За відсутності встановлених судами обставин укладення з директорами трудових договорів (контрактів) норми законодавства про працю, зокрема, ст. 38 КЗпП України, яка визначає порядок розірвання трудового договору, укладеного на невизначений строк, з ініціативи працівника, не застосовуються.

Для припинення своїх повноважень як одноосібного виконавчого органу директор за своєю ініціативою має скликати загальні збори учасників товариства з включенням до порядку денного питання про припинення своїх повноважень шляхом обрання нового директора або тимчасового виконувача його обов'язків. Директор має дотриматись вимог статті 32 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» щодо порядку скликання загальних зборів учасників Товариства, зокрема: не пізніше, ніж за 30 днів до початку зборів шляхом надсилання поштовим відправленням з описом вкладення повідомити кожного з учасників Товариства про порядок денний, дату,

час і місце їх проведення, а також надати учасникам можливість ознайомитися з документами та інформацією, необхідними для розгляду питань порядку денного, і забезпечити належні умови для ознайомлення з такими документами та інформацією за місцезнаходженням товариства в робочий час.

Постанова ВП ВС від 06.09.2023 у справі № 127/27466/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113430105>.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 28.08.2024 у справі № 922/4475/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121293183>.

16.4. При розгляді спору щодо розірвання трудового договору за п. 5 ч. 1 ст. 41 КЗпП України має значення не наявність підстав для припинення повноважень (звільнення) посадової особи, а дотримання органом управління (загальними зборами, наглядовою радою) передбаченої цивільним законодавством та установчими документами юридичної особи процедури ухвалення рішення про таке припинення, що підтверджує висновок про належний розгляд справи в порядку господарського судочинства.

Постанова ВП ВС від 23.02.2021 у справі № 753/17776/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95439667>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

19.02.2025 у справі № 916/237/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125291843>;

05.12.2023 у справі № 761/16609/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/115653939>;

05.11.2024 у справа № 910/11337/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/123212924>.

16.5. Умовою для звільнення працівника, який є посадовою особою, за цією статтею п. 5 ч. 1 ст. 41 КЗпП України є припинення повноважень цієї посадової особи, яке має відбуватися відповідно до законодавства та передувати звільненню, оскільки поняття «припинення повноважень» не є тотожним поняттю «звільнення».

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

18.04.2023 у справі № 552/3110/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110485357>;

22.09.2025 у справі № 908/3018/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/130377542>.

16.6. Здійснення компетентним органом господарюючого суб'єкта права на усунення від посади відповідно до ст.99 ЦК України можливе в порядку реалізації ним своїх корпоративних прав у разі, якщо інше не передбачено статутом, і як підстава такого звільнення може бути зазначено посилання на пункт 5 ч. 1 ст. 41 КЗпП України.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 05.12.2023 у справі № 761/16609/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115653939>.

16.7. Додаткова підстава розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця, передбачена пунктом 5 ч.1 ст. 41 КЗпП України (припинення повноважень посадових осіб), поширюється лише на членів виконавчого органу юридичних осіб – господарських товариств.

Повноваження посадових осіб публічного права, зокрема органів державної влади та місцевого самоврядування (та інших, створених відповідно до частин других статей 167, 168, 169 ЦК України), на підставі пункту 5 ч. 1 ст. 41 КЗпП України припиненню не підлягають.

Постанова ВП ВС від 10.07.2024 у справі № 573/1020/22
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/121104622>.

16.8. Якщо на підприємстві діє декілька первинних профспілкових організацій, кожна з них, незалежно від членства у спільному представницькому органі та участі в укладенні колективного договору, має право самостійно звертатися до власника або уповноваженого ним органу з вимогою про розірвання трудового договору (контракту) з керівником підприємства в порядку ст. 45 КЗпП України.

Вимога може стосуватися захисту саме колективних інтересів працівників підприємства та ґрунтуватися на істотному порушенні керівником підприємства законодавства про працю.

Постанова ВП ВС від 21.01.2026 у справі № 359/8573/20
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/134124018>.

17. Спори, пов'язані з формуванням та повноваженнями органів юридичних осіб

17.1. Положення статуту публічного акціонерного товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій належить державі, які передбачають надання одному з акціонерів повноважень на одноосібне призначення членів органів управління, укладення контрактів з керівництвом, погодження умов господарських договорів та затвердження фінансових планів товариства, суперечать імперативним нормам Закону України «Про акціонерні товариства» щодо виключної компетенції загальних зборів та наглядової ради, принципу рівноправності акціонерів та порядку управління товариством.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 04.03.2021 у справі № 910/14855/19
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/95382171>.

17.2. Положення абзацу другого ч. 1 ст. 57 Закону України «Про акціонерні товариства» у системному зв'язку з положеннями абзацу другого ч.6 та 7 ст. 53 цього Закону слід розуміти так, що підстава, визначена в пункті 5 (здійснення

письмового повідомлення про заміну члена наглядової ради, який є представником акціонера), є одночасно як самостійною підставою для припинення повноваження члена наглядової ради (що реалізуються в будь-який час із власної волі акціонера), так і тим процесуальним та процедурним механізмом, за допомогою якого акціонер реалізує своє право на заміну члена наглядової ради в разі припинення повноважень з об'єктивних причин, які перебувають поза волею акціонера (пункти 1–4). Реалізація членом наглядової ради акціонерного товариства свого права припинити повноваження за власним бажанням жодним чином не виключає право акціонера здійснити заміну свого представника без рішення загальних зборів та не обмежує таке право певним строком (зокрема, двома тижнями з дня подання відповідної заяви). Акціонер, представник якого припинив свої повноваження члена наглядової ради відповідно до пункту 1 ч. 1 ст. 57 Закону України «Про акціонерні товариства», залишає за собою право призначити нового представника на заміну того, що припинив повноваження за власним бажанням, протягом загального строку, на який обрано наглядову раду.

Акціонер не бере участь безпосередньо в ухваленні рішення наглядовою радою про обрання (призначення), усунення, відсторонення, відкликання членів виконавчого органу товариства, але має право оскаржувати такі рішення, якщо вони прийняті з порушенням порядку ухвалення та меж компетенції неправомочними членами наглядової ради й за відсутності підстав, визначених статутом та Законом. Таке право не залежить від кількості акцій, що належить акціонеру.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 22.12.2021 у справі № 924/641/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102220045>.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 14.09.2023 у справі № 910/955/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/115442765>.

17.3. Директор ТОВ має діяти добросовісно і розумно, в інтересах як самого товариства, так і його учасників. Директор товариства пов'язаний фідучіарними, довірчими відносинами не тільки з самим товариством, але й з його учасниками, які обрали його для керівництва оперативною діяльністю ТОВ, довірили йому управління всім майном товариства та ведення його справ.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 28.04.2021 у справі № 908/522/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96668851>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

25.10.2022 у справі № 918/1131/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107100665>;

14.06.2023 № 904/8586/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111708613>;

11.09.2024 у справі № 911/3853/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/121660608>.

17.4. Корпоративні права характеризуються тим, що особа, яка є учасником (засновником, акціонером, членом) юридичної особи, має право на участь в управлінні господарською організацією та інші правомочності, передбачені законом і статутними документами.

Постанова ВП ВС від 23.02.2021 у справі № 753/17776/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95439667>.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 09.02.2026 у справі № 910/10897/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/134085299>;

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 29.06.2022 у справі № 902/589/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105127685>.

17.5. Якщо особа одночасно є і учасником товариства, і його керівником, то неможливо розглядати питання невиконання або неналежного виконання обов'язків учасника товариства, розмежовуючи у кожному випадку статус учасника і керівника, оскільки такий керівник не звільняється від виконання обов'язків учасника дотримуватися положень статуту, а як керівник він безпосередньо впливає на діяльність товариства, укладає від його імені правочини, що мають правові наслідки для товариства. Особа, маючи статус учасника товариства, повинна усвідомлювати, що її дії, зокрема як керівника не повинні йти в розріз з метою діяльності товариства або перешкоджати досягненню цілей товариства, учасником якого вона є. Таким чином, статус керівника та учасника товариства поєднуються, що презюмує їх спільну та нерозривну правову відповідальність.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

05.03.2020 у справі № 905/1076/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88149748>;

18.08.2021 у справах № 909/722/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99202198>;

14.06.2023 у справі № 904/8586/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111708613>;

24.02.2025 у справі № 911/266/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125427023>.

18. Спори, які виникають щодо статуту юридичної особи

18.1. У законодавстві не визначено, що зміни до статуту набирають чинності з моменту державної реєстрації. Встановлений законом порядок (необхідність державної реєстрації для набрання чинності) стосується лише відносин з третіми особами, а не відносин між учасниками юридичної особи або між юридичною особою та її учасником. Оскільки інше не встановлено законом, для юридичної особи та її учасників зміни до статуту набирають чинності (є обов'язковими) з моменту їх прийняття. Статутом може бути встановлено інше регулювання і учасники можуть визначити інший порядок набрання чинності змін до статуту для юридичної особи та учасників, у тому числі саме такий, як для третіх осіб відповідно до вимог закону.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

08.09.2021 у справі № 910/10444/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100108895>;

03.03.2026 у справі № 917/1243/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134801810>.

18.2. Оскільки статут ТОВ є локальним нормативним актом, тому у разі, якщо його положення суперечать закону, слід керуватися саме нормами закону. Зважаючи на те, що відповідно до закону участь у загальних зборах є правом учасника ТОВ, положення статуту, які визначають таке право обов'язком, суд не повинен брати до уваги при вирішенні спору про виключення учасника з ТОВ з підстав невиконання обов'язку, закріпленого у статуті.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

16.12.2020 у справі № 910/10463/1 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/93701477>;

16.11.2021 у справі № 912/947/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101360674>;

11.04.2024 у справі № 904/2607/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/118393268>.

18.3. Затвердження статуту за рішенням загальних зборів про зміну місцезнаходження товариства не може свідчити про наявність в учасників волевиявлення щодо інших змін до статуту цього товариства, які не розглядалися на загальних зборах учасників.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 12.06.2019 у справі № 911/2634/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82401761>.

18.4. Закон України «Про акціонерні товариства» має пріоритет над статутом ВАТ, який не приведений у відповідність до закону.

Оскільки норми Закону України «Про акціонерні товариства» з моменту набрання ним чинності стали спеціальними щодо регулювання правовідносин з діяльності АТ і підлягали застосуванню до усіх АТ незалежно від того, чи привели вони свої статuti у відповідність з нормами цього Закону, прийняття наглядовою радою ВАТ оспорюваних рішень з питань віднесених Законом України «Про акціонерні товариства» до її виключної компетенції, не може вважатися перевищенням повноважень наглядової ради визначеної статутом, положення якого не відповідають нормам закріпленим в Законі України «Про акціонерні товариства».

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

16.11.2021 у справі № 912/947/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101360674>;

18.04.2023 у справі № 916/3278/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110514904>;

01.06.2023 у справі № 914/596/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111278827>.

18.5. Відповідно до п.3 Глави VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»

протягом року з дня набрання чинності цим законом товариства мали привести свої статuti у відповідність до нового закону, а до такого приведення відносини між учасниками регулювалися нормами статуту, який діяв на момент ухвалення цього Закону і тими нормами Закону «Про господарські товариства», на підставі яких були викладені відповідні норми статуту. Відповідно, з питань, не врегульованих статутом, діяли норми нового Закону «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», цей Закон набув чинності 17.06.2018 і такий «перехідний період» тривав протягом року з цієї дати.

Якщо протягом «перехідного періоду» (одного року з дня набрання чинності Законом) товариство вносить зміни до статуту, то після такого внесення застосовується та редакція статуту товариства, яка має відповідати Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

Отже, посилання на норми законодавства, яке діяло до 17.06.2018 можливе виключно за умови доведення тієї обставини, що статут ТОВ не суперечив законодавству станом на 17.06.2018.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

30.07.2019 у справі № 911/1394/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83412976>;

31.03.2021 у справі № 923/875/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96145751>;

06.04.2021 у справі № 906/262/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96377058>;

08.09.2021 у справі № 910/10444/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100108895>;

07.07.2021 у справі № 910/4446/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98584674>;

від 24.05.2022 у справі № 922/1659/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104516491>;

14.12.2023 у справі № 910/671/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/115710636>;

19.06.2024 у справі № 908/1767/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119928954>;

18.6. Чинне законодавство, галузева угода, колективний договір не передбачають право трудового колективу або профспілки затверджувати чи погоджувати статут підприємства. Такої форми як затвердження чи погодження статуту підприємства чинне законодавство не містить.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 28.04.2021 у справі № 905/279/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96668849>.

19. Спори, які виникають щодо статутного капіталу

19.1. Рішення про збільшення статутного капіталу, що було прийняте до набрання чинності Законом № 2275, не є підставою для вимог щодо його примусового виконання, оскільки зобов'язання учасника зробити додатковий внесок у статутний капітал вважається добровільним зобов'язанням

майнового характеру, вимога якого не може бути захищена в судовому (примусовому) порядку.

Якщо учасник не вніс (неповністю вніс) додатковий внесок на виконання такого рішення, він не може бути зобов'язаний до цього судом. Проте він несе солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства перед кредиторами у межах вартості невнесеної частини вкладу і має обмеження в отриманні дивідендів. Цей обов'язок виникає внаслідок того, що рішення про збільшення статутного капіталу було затверджене, а зміни до статуту товариства були зареєстровані без урахування фактично внесених учасниками додаткових вкладів і надалі його не було приведено у відповідність, що впливає на права та інтереси інших осіб (кредиторів товариства, інших учасників та товариства).

Стаття 18 Закону № 2275 не застосовується до рішень загальних зборів про збільшення статутного капіталу, що були прийняті до набрання чинності цим Законом.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 11.12.2023 у справі № 925/200/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115746216>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

20.03.2024 у справі № 916/3902/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/118164438>;

04.04.2024 у справі № 906/876/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/118220842>;

16.10.2025 у справі № 918/124/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131067041>.

19.2. Збільшення статутного капіталу ТОВ за рахунок додаткових вкладів відбувається в декілька послідовних етапів: прийняття рішення про збільшення статутного капіталу із визначенням його запланованого розміру та умов; внесення додаткових вкладів учасниками, які реалізують переважне право, а лише після цього – прийняття рішення про затвердження результатів внесення вкладів, розмірів часток та збільшеного розміру статутного капіталу; рішення загальних зборів, яке одночасно визначає збільшення статутного капіталу та перерозподіл часток без дотримання зазначеної етапності та без надання кожному учаснику можливості реалізувати переважне право на внесення додаткового вкладу пропорційно до його частки, прийняте з порушенням ст. 18 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

У силу вимог Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», рішення загальних зборів учасників з питань перерозподілу часток між учасниками товариства у випадках, передбачених цим Законом приймаються одностайно всіма учасниками товариства, які мають право голосу з відповідних питань.

Так, ст. 15 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» передбачено випадок, при якому загальними зборами

учасників товариства ухвалюється рішення про перерозподіл часток між учасниками товариства.

Водночас названа стаття Закону регулює відносини учасників товариства саме при формуванні статутного капіталу товариства під час його створення, відповідно її положення не застосовуються у разі ухвалення рішень щодо збільшення статутного капіталу.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 04.04.2024 у справі № 906/876/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/118220842>.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 11.12.2023 у справі № 925/200/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115746216>.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 24.02.2025 у справі № 911/266/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/125427023>.

19.3. Вирішення спору про розмивання частки учасника товариства шляхом збільшення статутного капіталу за рахунок вкладу третьої особи (втрату корпоративного контролю) залежить від того, чи була особа, яка ухвалила відповідне рішення, реальним директором та акціонером, який мав право ухвалювати будь-які рішення від імені компанії як єдиного учасника товариства (навіть на шкоду самій компанії), чи особою, яка лише номінально володіла акціями і як номінальний акціонер та директор повинна була виконувати вказівки кінцевого бенефіціарного власника, а також від того, чи була третя особа обізнана з тим, хто реально володіє та керує компанією і товариством.

Статус кінцевого бенефіціарного власника визначається не лише за відомостями із публічних реєстрів, а й насамперед тим, хто здійснює фактичне управління юридичною особою (має вирішальний вплив). Саме цим кінцевий бенефіціарний власник відрізняється від номінального власника, інформація про якого може бути внесена до публічних реєстрів.

Дії зі збільшення статутного капіталу, коли один учасник зменшує свою частку на безоплатній основі, не можуть бути кваліфіковані як дарування частки у розумінні ст. 717 ЦК України. Формально частка номінальною вартістю залишається у власності учасника, а корпоративний контроль, який надавався внаслідок стовідсоткового володіння цією часткою, відчужується (втрачається). Отже, відбувається безоплатне передання (відступлення) не частки, а корпоративного контролю над товариством (так зване розмивання частки учасника).

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 10.01.2024 у справі № 911/266/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119416876>.

19.4. Правочин щодо внесення майна до статутного капіталу товариства, вчинений боржником після виникнення у нього зобов'язання перед кредитором, може бути визнаний фраздаторним та недійсним, якщо встановлена сукупність обставин: момент вчинення правочину збігається з виникненням заборгованості перед кредитором, боржник позбавляється активів, необхідних для виконання зобов'язання, правочин вчинений з пов'язаною особою за заниженою вартістю та без економічного обґрунтування. Визнанню недійсним підлягає кінцевий результат комплексу дій з передачі майна – правочин, оформлений актом приймання-передачі, а не окремі рішення органів управління товариств.

Постанова ВП ВС від 18.12.2024 у справі № 916/379/23
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/124809039>.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 19.03.2025 у справі № 910/17462/23
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/126466751>.

19.5. Правочин щодо внесення майна до статутного капіталу товариства може бути визнаний недійсним як фраздаторний, якщо він вчинений боржником/поручителем з метою уникнення звернення стягнення на його майно кредитором. Передача майна боржником/поручителем до статутного капіталу товариства без набуття статусу учасника та при невідображенні такого внеску в статутному капіталі свідчить про безоплатне відчуження майна на шкоду інтересам кредиторів, а також суперечить принципам розумності та добросовісності.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 19.03.2025 у справі № 910/17461/23
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/125946814>.

19.6. Позов про визначення розміру статутного капіталу та розміру часток учасників є належним способом захисту прав учасника товариства, а не самого товариства. Якщо позивачем є юридична особа (товариство), а відповідачами – учасники такого товариства, а позовні вимоги спрямовані на визначення розміру статутного капіталу та визнання власником статутного капіталу одного з відповідачів, то в задоволенні такого позову слід відмовити через відсутність порушеного права чи інтересу самого товариства. Товариство не може мати інтересу у відновленні корпоративних прав своїх учасників, оскільки необхідною умовою застосування судом певного способу захисту є наявність суб'єктивного права (інтересу) у позивача та порушення цього права з боку відповідача.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 25.09.2025 у справі № 920/1305/23
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/130552163>.

19.7. Позовні вимоги, які фактично спрямовані на затвердження збільшеного розміру статутного капіталу товариства та розмірів часток учасників товариства за результатами внесення позивачем як учасником товариства додаткового вкладу, що є виключною компетенцією загальних зборів учасників ТОВ і виходить за межі компетенції господарського суду, є неналежним способом захисту порушеного права, оскільки суд не має права втручатися в господарсько-управлінську діяльність товариства та брати на себе функції органів управління товариством.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 12.09.2024 у справі № 922/2145/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121620917>.

20. Спори, пов'язані з виходом (виключенням) учасника (члена) зі складу юридичної особи

20.1. Моментом виходу учасника з товариства є дата подачі ним заяви про вихід відповідній посадовій особі товариства або вручення заяви цим особам органами зв'язку. Згідно зі змінами до законодавства, яке регулює відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб, право подавати документи на реєстрацію змін у складі учасників ТОВ надано відповідним учасникам товариства. Реєстрація внесених змін до статутних документів товариства здійснюється в межах правовідносин з державної реєстрації юридичних осіб, а не в межах зобов'язальних правовідносин між товариством та його колишнім учасником.

Постанова ВП ВС від 07.04.2020 по справі № 910/7674/18 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90111800>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

18.08.2022 у справі № 912/2438/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105837249>;

21.08.2024 у справі № 912/363/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121348758>;

01.04.2025 у справі № 908/2915/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126534589>.

20.2. Законодавець, застосувавши конструкцію «лише пропорційно до розміру оплаченої частини частки такого учасника», тим самим визначив, що обов'язок товариства виплатити учаснику вартість його частки обмежується розміром оплаченої частини частки. Тобто для вирішення спору про стягнення з товариства на користь учасника, який вийшов з товариства, вартості частки учасника вирішальним є встановлення розміру оплаченої частини частки учасника.

Відповідне право на одержання вартості частини майна при виході з господарського товариства виникає в учасника товариства лише після внесення ним частки у визначеному розмірі до статутного капіталу товариства. У разі, якщо учасник не повністю вніс (не повністю оплатив) свій вклад до статутного капіталу

товариства, йому виплачується дійсна вартість частки пропорційно внесеній (оплаченій) частині вкладу.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

15.09.2020 у справі № 910/17473/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91589580>;

18.03.2021 у справі № 904/366/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95841714>;

06.02.2025 у справі № 924/751/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125264574>.

20.3. Вартість частини майна товариства, що підлягає виплаті, повинна відповідати вартості активів товариства за вирахуванням вартості його зобов'язань (тобто вартості чистих активів), пропорційній до частки учасника в статутному капіталі товариства.

За наявності спору між учасником товариства та самою юридичною особою щодо визначення вартості майна останньої, учасник товариства має право вимагати проведення з ним розрахунків на підставі дійсної (ринкової) вартості майна товариства, а не на підставі вартості, за якою майно обліковується у товаристві. Взяття майна на облік за певною вартістю є односторонньою вольовою дією товариства, яка не може бути беззаперечним доказом дійсної вартості майна. Сторони можуть доводити дійсну вартість майна будь-якими належними доказами. До таких доказів належать, у тому числі, висновки експертів.

Постанова ВП ВС від 24.04.2018 у справі № 925/1165/14 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73896751>.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 24.11.2021 у справі № 911/2882/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101472987>.

20.4. Ситуація, за якої учасник товариства вийшов з нього та втратив право на частку в статутному капіталі, однак при цьому не одержав свій вклад, про повернення якого загальні збори учасників товариства прийняли відповідне рішення, нівелює приписи ст. 148 ЦК України, ст. 54 Закон України «Про господарські товариства» та порушує сферу майнових інтересів колишнього учасника товариства.

Першочерговою підставою для вжиття дій, передбачених ст. 54 Закон України «Про господарські товариства» (вплата учаснику, який вийшов, частки у грошовій формі або повернення вкладу в натуральній формі (за домовленістю)), є не акт приймання-передачі майна та навіть не рішення загальних зборів, а саме заява про вихід позивача з товариства.

Подання учасником товариства заяви про вихід із товариства слугує самостійною та достатньою підставою, для обов'язку повернути учаснику вклад у натуральній формі (на вимогу учасника та за згодою товариства).

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 01.04.2025 у справі № 908/2915/23 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126534589>.

20.5. Виключення учасника товариства – це передбачена законом форма корпоративної відповідальності першого перед другим, спрямована на одностороннє припинення корпоративних правовідносин за рішенням товариства за порушення учасником обов'язків, є санкцією за невиконання корпоративних обов'язків перед товариством, зокрема обов'язків щодо внесення вкладу до статутного капіталу товариства у визначені законом строки. На відміну від виходу з товариства, виключення має примусовий характер і не залежить від бажання учасника та можливе лише за наявності підстав, визначених законом та установчими документами.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 28.03.2023 у справі № 911/2446/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110253027>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 18.06.2020 у справі № 922/1393/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89957289>; 23.07.2020 у справі № 916/2296/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90540516>.

20.6. Ухвалення рішення про виключення учасника товариства є компетенцією загальних зборів учасників товариства, і таке рішення може бути прийнято лише у випадках, передбачених Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» (ч. 2 ст. 15 – невнесення учасником вкладу, ч.2 ст. 23 – смерть учасника, якщо його спадкоємці не звернулися до ТОВ/ТДВ із заявою про вступ). Таке право загальні збори реалізують на власний розсуд, не допускається делегування чи привласнення цих прав іншими органами або посадовими особами товариства. Тому суд не має права ухвалювати рішення про виключення учасника з ТОВ за позовом товариства від імені якого діє керівник (тобто інша посадова особа), оскільки це питання віднесено до виключної компетенції загальних зборів учасників.

Окрім того у ч. 5 ст. 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» такий документ, як судові рішення, що набрало законної сили, про виключення учасника з товариства, відсутній.

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 11.12.2023 у справі № 907/922/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115859002>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

16.01.2020 у справі № 905/859/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86961698>;

18.06.2020 у справі № 909/61/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89957308>;

21.04.2021 у справі № 902/1051/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96483418>;

31.08.2022 у справі № 924/700/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106202089>.

20.7. За змістом ст. 18 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» не передбачено такого виду корпоративної відповідальності за невиконання (неналежне виконання) учасником свого обов'язку із внесення додаткового вкладу до статутного капіталу

товариства, як виключення учасника з товариства. Вирішення питань, пов'язаних із внесенням / невнесенням учасником товариства свого додаткового вкладу, закон відносить саме до виключної компетенції загальних зборів.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 18.06.2020 у справі № 922/1393/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89957289>.

20.8. При ухваленні рішення загальних зборів про виключення учасника ТОВ через невнесення ним вкладу до статутного капіталу голоси, що припадають на частку учасника, який має заборгованість перед товариством, не враховуються при визначенні результатів голосування, тому суд повинен з'ясувати, чи всі учасники, голоси яких були враховані при ухваленні оскаржуваного рішення, виконали свої обов'язки щодо внесення вкладів до статутного капіталу.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 23.07.2020 у справі № 916/2296/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90540516>.

20.9. Реалізація права на вихід зі складу членів кооперативу законодавчо не пов'язується ні з рішенням загальних зборів членів, ні з внесенням змін до установчих документів кооперативу. Положення установчих документів, які обмежують чи забороняють право на вихід члена з кооперативу, є такими, що суперечать чинному законодавству.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 20.01.2021 у справі № 916/3600/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94417446>.

20.10. Ні Законом України «Про кооперацію», ні Законом України «Про сільськогосподарську кооперацію» не передбачено автоматичного припинення членства в кооперативі, у зв'язку з припиненням трудової участі в діяльності кооперативу.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
27.03.2023 у справі № 906/908/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109898004>;
04.05.2023 у справі № 911/3656/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110626813>.

21. Оскарження реєстраційних дій

21.1. Належним відповідачем у спорах про визнання незаконними та скасування реєстраційних дій, вчинених державним реєстратором щодо третьої особи, є особа, щодо якої вчинялися відповідні реєстраційні дії, а не державний реєстратор.

Державний реєстратор може бути відповідачем у суді у випадку звернення особи з позовом до такого державного реєстратора про притягнення до відповідальності чи відшкодування шкоди, заподіяної ним внаслідок неналежного виконання покладених на нього обов'язків з внесення записів до ЄДР, що не пов'язана з діями інших суб'єктів цивільних правовідносин.

Постанова ВП ВС від 05.07.2023 у справі № 910/15792/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112664879>.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 05.03.2026 у справі № 910/5871/25 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/134730446>.

21.2. Скасування державної реєстрації змін до установчих документів та відомостей про юридичну особу є наслідком визнання недійсним рішення загальних зборів, на підставі якого була здійснена така реєстрація.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

02.05.2018 у справі № 910/807/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73840213>;

27.03.2018 у справі № 904/9431/15 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73097954>;

03.04.2018 у справі № 914/758/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73160763>.

21.3. Державна реєстрація змін до відомостей про розмір статутного капіталу, розміри часток у статутному капіталі чи склад учасників ТОВ здійснюється виключно на підставі оригіналу акту приймання-передачі частки (частини частки) у статутному капіталі ТОВ, справжність підписів на якому засвідчується нотаріально з обов'язковим використанням спеціальних бланків нотаріальних документів.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 01.12.2021 у справі № 910/905/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/10201021>.

21.4. Частиною 5 ст. 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» встановлено вичерпний перелік судових рішень, на підставі яких проводиться державна реєстрація змін до відомостей про розмір статутного капіталу, розміри часток у статутному капіталі чи склад учасників товариства.

Отже, будь-які судові рішення не можуть бути підставою для внесення змін до відомостей про юридичну особу з такою організаційно-правовою формою як ТОВ.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

23.09.2021 у справі № 902/47/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99818564>;

30.11.2023 у справі № 916/1947/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/115680796>;

31.10.2024 у справі № 918/124/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122805382>;

13.11.2025 у справі № 922/771/25 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/135044174>;

19.03.2026 у справі № 918/1033/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/135044174>.

21.5. Скасування державної реєстрації (реєстраційного запису) про створення юридичної особи не може вважатися ліквідацією юридичної особи, яка відбувається в порядку, передбаченому п.2 ч.1 ст.110 ЦК, і не призводить до припинення такої особи в розумінні ст.25 Закону «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань».

Отже, скасування державної реєстрації створення юридичної особи як за рішенням суду, так і на підставі наказу Мін'юсту суперечить приписам законодавства щодо припинення юридичних осіб.

Постанов ВП ВС від 29.06.2021 у справі № 916/964/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98524291>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

26.08.2021 у справі № 916/3460/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99225411>;

08.02.2023 у справі № 640/8311/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109046095>;

09.09.2025 у справі № 914/1027/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130193466>.

21.6. Мін'юст наділений повноваженнями щодо перевірки законності вчинення реєстраційної дії, зокрема, в частині встановлення повноважень особи, яка подає документи реєстратору, однак не наділений повноваженнями щодо перевірки законності рішень загальних зборів (зокрема, в частині правомірності представництва осіб на зборах).

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 08.02.2023 у справі № 640/8311/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109046095>.

21.7. З аналізу норм «Порядку розгляду скарг у сфері державної реєстрації», затвердженого постановою КМУ № 1128 від 25.12.2015, убачається, що чинне законодавство встановлює не право, а обов'язок комісії під час розгляду скарги запросити до цього процесу суб'єктів оскарження та інших заінтересованих осіб, які зазначені у скарзі або встановлені відповідно до відомостей у реєстрі, надати цим особам копію скарги та доданих до неї матеріалів не пізніше ніж за два дні до дня розгляду скарги по суті та своєчасно повідомити осіб, запрошених до розгляду скарги по суті, про час і місце її розгляду скарги в один із встановлених названим Порядком способів.

Запрошення відповідних осіб має на меті не лише проінформувати їх про розгляд скарги, але й забезпечити їм реальну можливість взяти участь у засіданні, з тим, щоб їхні пояснення були прийняті та враховані, тобто, щоб всі

заінтересовані особи у розгляді вказаної скарги були «почуті». Належне повідомлення всіх осіб, яких стосується скарга, призначена до розгляду на засіданні відповідної комісії, сприяє належному виконанню нею своїх функцій та має істотне значення для вирішення скарги.

Отже, на комісію покладено обов'язок забезпечити участь заінтересованих осіб у розгляді скарги шляхом належного повідомлення з метою реалізації їхнього права на захист, подання відповідних пояснень. Встановивши, що скаржника, суб'єкта, дії якого оскаржуються, або інших заінтересованих осіб не повідомлено про час та місце розгляду скарги або їм (суб'єкту, дії якого оскаржуються та заінтересованим особам) не надіслано скарги, комісія не має законних підстав розглядати скаргу по суті.

Розміщення оголошення на офіційному вебсайті Мін'юсту про час та місце розгляду скарги, за відсутності доказів надсилання Мін'юстом копії скарги на адресу позивача відповідно до вимог Порядку № 1128, не може вважатися належним повідомленням позивача про розгляд вказаної скарги.

Неповідомлення скаржника та/або його представника (за умови якщо ним зазначено про це у скарзі), суб'єкта оскарження та інших заінтересованих осіб, зазначених у скарзі, не може вважатися формальним порушенням; це порушення ставить під сумнів безсторонність (неупередженість), повноту перевірки та обґрунтованість рішення, прийнятого за наслідками розгляду скарги.

Проте неприбуття лише належним чином повідомлених осіб не перешкоджає розгляду справи, а тому, якщо на засідання не прибула особа, яку належним чином не повідомили, то це перешкоджає розгляду скарги. Ці обставини повинні з'ясуватися до початку розгляду скарги секретарем комісії.

Водночас, недоведення відповідачем обставин належного додаткового повідомлення, зокрема, заінтересованої сторони про розгляд скарги, яка об'єктивно могла реалізувати своє право на захист шляхом подання відповідних усних чи письмових пояснень в засіданні з розгляду скарги де була присутньою, не може слугувати безумовною підставою для скасування наказу Мін'юсту.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

08.07.2021 у справі № 640/18150/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98235376>;

01.12.2021 у справі № 910/13980/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101812244>;

16.03.2023 у справі № 910/574/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109620051>;

28.02.2024 у справі № 910/14536/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117373705>.

22. Процесуальні особливості розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав

22.1. Питання юрисдикції

22.1.1. Спори, пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням або припиненням діяльності юридичної особи, є корпоративними в розумінні п. 3

ч. 1 ст. 20 ГПК України незалежно від того, чи є позивач та інші учасники справи акціонерами (учасниками) юридичної особи, і мають розглядатися за правилами ГПК України.

Постанови ВП ВС від:

10.09.2019 у справі № 921/36/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85412893>;

18.03.2020 у справі № 466/6221/16-a <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89083012>;

15.04.2020 у справі № 804/14471/15 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88979649>;

03.11.2020 у справі № 922/88/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93217980>.

22.1.2. Спори у правовідносинах, які стосуються порядку створення, реєстрації, реорганізації, діяльності і ліквідації об'єднань власників жилих та нежених приміщень багатоквартирного будинку розглядаються господарськими судами, оскільки такі спори виникають при здійсненні права управління юридичною особою, а тому є найбільш наближеними до спорів, пов'язаних з діяльністю або припиненням діяльності юридичної особи незалежно від суб'єктного складу такого спору.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 23.06.2021 у справі № 920/26/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97868565>.

22.1.3. Спори між релігійною організацією та її учасником (засновником членом), пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням або припиненням діяльності такої організації, мають розглядатись в порядку господарського судочинства.

Постанови ВП ВС від:

06.04.2021 у справі № 910/10011/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96695006>;

06.04.2021 у справі № 910/4998/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97967347>.

22.1.4. Спир, що пов'язаний з реалізацією загальними зборами членів ГО права на управління юридичною особою у вигляді формування органу управління, підставою для прийняття рішення про усунення голови ГО від виконання обов'язків зазначені положення статуту товариства слід розглядати за правилами господарського судочинства.

Постанова ВП ВС від 12.01.2021 у справі № 127/21764/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95242274>.

22.1.5. Спир за позовом юридичної особи про визнання протиправним та скасування наказу Мін'юсту щодо анулювання реєстраційних дій про зміну керівника та кінцевого бенефіціарного власника підлягає розгляду за правилами господарського судочинства. Бюро економічної безпеки України має право

звертатися до Мін'юсту зі скаргою на такі реєстраційні дії з метою реалізації Закону України «Про санкції».

Постанова судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 09.02.2026 року у справі № 910/10897/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134085299>.

22.1.6. Вимога про визнання неправомірними дій державного реєстратора з внесення до ЄДР відомостей, щодо достовірності яких виник корпоративний спір, має похідний характер від корпоративного спору і залежить від наявності самого порушеного права, яке підлягає захисту шляхом скасування запису в ЄДР за правилами господарського судочинства незалежно від обмеження позовних вимог лише оскарженням реєстрації.

Постанова ВП ВС від 04.09.2018 у справі № 904/5857/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76536465>.

22.1.7. Спір за позовом релігійної організації до обласної державної адміністрації про визнання протиправним та скасування розпорядження голови обласної державної адміністрації, яким зареєстровано статут релігійної організації у новій редакції, належить до господарської юрисдикції.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 27.05.2020 у справі № 910/13499/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89518050>.

22.1.8. Запис про припинення юридичної особи не є беззастережним доказом того, що юридична особа дійсно припинилася та більше не існує.

Якщо процедуру ліквідації юридичної особи не було здійснено належним чином, зокрема якщо її було здійснено на підставі рішення про ліквідацію, прийнятого особами, які не мали повноважень його ухвалювати, на підставі сфальшованих документів, якщо у процедурі ліквідації не було відчужено все майно юридичної особи тощо, то внесення до ЄДР запису про припинення цієї юридичної особи не є актом, з яким пов'язується її припинення та припинення права власності на її майно, а є лише записом, який не тягне за собою наслідків.

Отже, спір про відміну державної реєстрації юридичної особи є спором про наявність або відсутність цивільної правоздатності й господарської компетенції (можливості мати господарські права та обов'язки) та не захищає права позивача в конкретних правовідносинах.

Спір про відміну державної реєстрації припинення юридичної особи не є спором з державним реєстратором про спонукання останнього внести відповідний запис до ЄДР. Цей спір не є спором у сфері публічно-правових відносин, у тому числі якщо він виник у зв'язку з протиправним внесенням до ЄДР державним реєстратором

запису про проведення державної реєстрації юридичної особи; не є спором, що виникає із цивільних, земельних, трудових, сімейних, житлових та інших правовідносин; не є спором, що виникає у зв'язку зі здійсненням господарської діяльності.

Водночас процесуальне законодавство не визначає юрисдикційну належність такого спору.

ВП ВС, заповнюючи цю прогалину закону, зазначила, що подібні спори є найбільш наближеними до спорів, пов'язаних з діяльністю або припиненням діяльності юридичної особи (п. 3 ч. 1 ст. 20 ГПК України), а тому повинні розглядатися за правилами господарського судочинства.

Такий спір має вирішуватися за правилами ГПК України незалежно від суб'єктного складу за місцезнаходженням юридичної особи (ч. 6 ст. 30 ГПК України).

Постанова ВП ВС від:

20.09.2018 у справі № 813/6286/15 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77590175>;

06.02.2019 у справі № 462/2646/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80224650>;

17.06.2020 у справі № 826/10249/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90111848>.

22.1.9. Оскарження юридичною особою дій державного реєстратора щодо порушення процедури припинення (ліквідації) іншої юридичної особи, учасником якої позивач не був, а захищав свої права кредитора за відсутності у реєстраційній карті передбаченого підтвердження розрахунків з кредиторами, підлягає розгляду за правилами господарського судочинства. Подібні спори є найбільш наближеними до спорів, пов'язаних з діяльністю або припиненням діяльності юридичної особи.

Постанова ВП ВС від 20.09.2018 у справі № 813/6286/15 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77590175>.

22.1.10. Оскарження дій та рішень реєстратора щодо державної реєстрації змін до установчих документів юридичної особи, а також внесення до ЄДР рішення засновників щодо припинення юридичної особи, обґрунтоване невиконанням товариством зобов'язань за інвестиційним договором, свідчить про приватноправовий характер спірних правовідносин. Спори, пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням або припиненням діяльності юридичної особи, є корпоративними у розумінні п. 3 ч.1 ст. 20 ГПК України незалежно від того, чи є позивач акціонером (учасником) юридичної особи, і мають розглядатися за правилами ГПК.

Постанова ВП ВС від 15.04.2020 у справі № 804/14471/15 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88979649>.

22.1.11. Те, що спір про недійсність договору виник між двома фізичними особами, не змінює його правової природи як спору з правочину щодо частки в статутному капіталі товариства, розгляд якого віднесено до юрисдикції

господарських судів відповідно до пункту 4 ч. 1 ст. 20 ГПК України. Такі спори незалежно від їх суб'єктного складу підлягають розгляду господарськими судами.

Для вирішення питання щодо юрисдикції таких спорів не має значення, чи набула особа, на користь якої відчужено частку, корпоративних прав в установленому законом порядку.

Винятком із зазначеного правила є лише спори щодо правочинів у сімейних та спадкових правовідносин, тобто спори щодо дій, спрямованих на набуття, зміну або припинення сімейних і спадкових прав та обов'язків, які мають вирішуватися в порядку цивільного судочинства.

Постанови ВП ВС від 03.11.2020 у справі № 922/88/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93217980>;
01.06.2021 у справі № 910/2388/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97967345>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

12.02.2025 у справі № 910/1221/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125139100>;

20.02.2025 у справі № 910/6681/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125391730>;

03.06.2025 у справі № 916/4664/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128032206>.

22.1.12. Спир про визнання недійсним укладеного одним з подружжя без згоди іншого з подружжя договору щодо розпорядження часткою в статутному капіталі юридичної особи має розглядатися господарським судом відповідно до пункту 4 частини першої статті 20 ГПК України.

Постанова ВП ВС від 29.06.2021 у справі № 916/2813/18 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97967345>.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 05.11.2025 у справі № 922/925/25 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131613914>.

22.1.13. Спир про внесення до статутного капіталу товариства нерухомого майна, яке є спільною сумісною власністю подружжя, без згоди другого із подружжя з позовними вимогами про визнання недійсним рішення загальних зборів учасників ТОВ та акта передачі-приймання нерухомого майна, як правочину, яким сформовано частку одного з подружжя у статутному капіталі ТОВ, підлягає розгляду в порядку господарського судочинства.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 10.01.2024 у справі № 909/516/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116416176>.

22.1.14. Спир за позовом спадкоємців учасника ТОВ про визначення розміру статутного капіталу та розміру часток учасників товариства, у прийнятті до якого

спадкоємцям було відмовлено, підлягає розгляду в порядку господарського судочинства.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 15.10.2025 у справі № 920/265/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131066945>.

22.1.15. Обрання члена виконавчого органу товариства за своєю правовою природою, предметом регулювання правовідносин і правовими наслідками не є предметом регулювання трудового права. Надання повноважень члену виконавчого органу товариства в силу ст. 99 ЦК України є дією уповноваженого органу товариства, спрямованою на наділення члена виконавчого органу правом на здійснення управлінської діяльності товариством.

Реалізація учасниками товариства корпоративних прав на участь у його управлінні шляхом прийняття компетентним органом рішень про обрання (призначення), усунення, відсторонення, звільнення, відкликання членів виконавчого органу стосується також наділення або позбавлення їх повноважень на управління товариством. Хоча такі рішення уповноваженого на це органу можуть мати наслідки і в межах трудових правовідносин, але визначальними за таких обставин є корпоративні правовідносини.

КЗпП України, врегульовуючи трудові правовідносини, пов'язані з укладенням трудового договору (контракту) як угоди між працівником і роботодавцем, зокрема щодо захисту прав працівника від порушення з боку роботодавця при укладенні трудового договору (контракту), водночас, не містить правового регулювання правовідносин щодо формування виконавчого органу.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 15.01.2025 у справі № 910/15094/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124459340>.

22.1.16. До юрисдикції господарського суду належать спори, в яких позивач, відсторонений від посади керівника юридичної особи (її виконавчого органу), або позивач, повноваження якого як керівника юридичної особи (її виконавчого органу) припинені за ч. 3 ст. 99 ЦК України, п. 5 ч. 1 ст. 41 КЗпП України, оспорує законність дій органу управління юридичної особи (загальних зборів, наглядової ради) з такого відсторонення або звільнення (припинення повноважень).

Постанова ВП ВС від 15.09.2020 у справі № 205/4196/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92270735>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:
05.12.2023 у справі № 761/16609/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/115653939>;
27.11.2024 у справі № 910/1786/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123338148>.

22.1.17. Спир у справі про стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу у зв'язку з незаконним звільненням керівника підлягає вирішенню в порядку господарського судочинства.

У спорах про оскарження рішення загальних зборів засновників товариства (постанови зборів уповноважених) щодо звільнення директора (голови правління) товариства, поновлення на посаді, стягнення на їх користь середнього заробітку за час вимушеного прогулу питання щодо стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу на користь незаконно відстороненого (звільненого) директора (голови правління) товариства вирішувалося у порядку господарського судочинства. Практика ВП ВС щодо юрисдикційності розгляду таких справ в порядку господарського судочинства є сталою.

Практики щодо юрисдикційності розгляду справ в порядку господарського судочинства потрібно дотримуватися й в тих справах, у яких господарський суд вже вирішив питання про скасування рішення уповноваженого органу товариства, а після цього позивач звертається із іншими вимогами – про поновлення на посаді директора (голови правління) товариства, стягнення середнього заробітку, тощо. Оскільки такі вимоги залежать від визнання правомірним рішення загальних зборів засновників товариства (постанови зборів уповноважених) щодо звільнення директора (голови правління) товариства і вони мають бути вирішені в порядку господарського судочинства.

Постанови ВП ВС від:

19.02.2020 у справі № 361/17/15-ц <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88187850>;

13.10.2020 у справі № 683/351/16-ц <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93217984>;

12.01.2021 у справі № 127/21764/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95242274>;

23.02.2021 у справі № 753/17776/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95439667>.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 16.03.2023 у справі № 910/6133/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109589391>.

22.2. Забезпечення позову у корпоративному спорі

22.2.1. Заходи щодо забезпечення позову можуть бути вжиті судом лише в межах предмета позову та не повинні порушувати прав інших учасників (акціонерів) юридичної особи. Під час вирішення питання про вжиття заходів щодо забезпечення позову господарським судам слід враховувати, що такими заходами не може блокуватися господарська діяльність юридичної особи, порушуватися права осіб, що не є учасниками судового процесу, застосовуватися обмеження, не пов'язані з предметом спору.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

19.01.2021 у справі № 902/774/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94227040>;

31.08.2021 у справі № 910/5116/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99297768>;

11.02.2022 у справі № 927/893/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103127671>;

01.05.2023 у справі № 914/257/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110568770>;

26.02.2024 у справі № 910/12257/13 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/117621983>.

22.2.2. При розгляді заяви про забезпечення позову суд повинен дотримуватися принципу співмірності заходів забезпечення з предметом позову та не допускати вжиття заходів, які за змістом є тотожними задоволенню заявлених позовних вимог. Якщо предметом позову є визнання недійсним рішення ради торгово-промислової палати щодо порядку скликання загальних зборів, то забезпечення позову шляхом заборони загальним зборам приймати рішення з усіх питань порядку денного фактично означає вирішення спору по суті до ухвалення рішення в справі, що суперечить ч.11 ст. 137 ГПК України. У спорах, що виникають з корпоративних відносин, не допускається забезпечення позову шляхом заборони проводити загальні збори та приймати рішення, крім заборони приймати конкретні визначені судом рішення, які прямо стосуються предмета спору.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 26.04.2024 у справі № 916/4893/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118650503>.

22.2.3. Заборона вчинення реєстраційних дій є одним із визначених законом способів забезпечення позову, який передбачений, зокрема, Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».

Заборона державним реєстраторам вносити відповідні зміни до реєстру є тимчасовою та не має своїм наслідком будь-якого перешкодження господарській діяльності товариства. Тобто вжиття такого заходу забезпечення позову спрямоване на запобігання імовірним порушенням корпоративних прав позивача, забезпечуючи збалансованість інтересів сторін. Запроваджує законні обмеження, наявність яких дозволить створити належні умови для розгляду судом позову по суті за звичайною процедурою, а в разі задоволення позову сприятимуть ефективному захисту прав позивача в межах одного цього судового провадження без нових звернень до суду.

Постанова колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від :

22.10.2021 у справі № 922/1659/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100523242>;

10.03.2021 у справі № 922/2566/20 - <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95402525>;

23.06.2021 у справі № 920/26/21 - <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97868565>;

10.09.2021 у справі № 910/18567/20 - <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99602576>;

19.11.2021 у справі № 916/2009/21 - <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101240265>;

15.04.2022 у справі № 904/7930/21 - <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104044698>;

04.04.2024 у справі № 911/2221/23 - <http://reyestr.court.gov.ua/Review/118131048>;

19.12.2024 у справі № 910/7194/24 - <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123928228>.

22.2.4. При вирішенні питання про забезпечення позову до його пред'явлення, шляхом зупинення дії оскаржуваного рішення одноосібного учасника Товариства та заборони державному реєстратору вчиняти дії на його виконання суд має

оцінити обґрунтованість доводів заявника щодо необхідності вжиття відповідних заходів з урахуванням розумності, обґрунтованості й адекватності вимог. Вжиті заходи забезпечення не повинні перешкоджати господарській діяльності юридичної особи та мають бути співмірними з предметом позову. Зупинення дії рішення про звільнення керівника товариства та заборона державним реєстраторам вчиняти будь-які реєстраційні дії щодо юридичної особи є втручанням у волю товариства та його учасників, що не узгоджується з предметом позову про визнання недійсними рішень та скасування реєстраційних дій.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 01.05.2023 у справі № 914/257/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110568770>.

22.2.5. Зупинення дії рішення загальних зборів учасників товариства, яким обрали директора товариства, та заборона здійснювати директору, зокрема, управління поточною діяльністю товариства свідчить про втручання суду у господарські відносини та може призвести до блокування господарської діяльності юридичної особи, що стане наслідком невиправданого обмеження прав товариства, його учасників та третіх осіб.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 20.01.2025 у справі № 910/8275/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/124591447>.

22.2.6. Недопустимо вжиття судом такого заходу забезпечення позову, як зупинення дії рішення загальних зборів ОСББ, оскільки ч. 1 ст. 137 ГПК України визначено вичерпний перелік видів заходів забезпечення позову, який може доповнюватися виключно за рахунок певних заходів забезпечення позову, прямо передбачених законами України або міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВРУ (пункт 10 частини першої цієї статті).

Вжиття судом заходу забезпечення позову (зокрема, зупинення дії рішень загальних зборів ОСББ), який хоча і відповідає змісту позовних вимог, предмету спору, є необхідним з урахуванням розумності, обґрунтованості та адекватності вимог заявника щодо забезпечення позову, однак не передбачений ні процесуальним законом, ні іншим законом України або міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана ВРУ, не допускається.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 15.09.2023 у справі № 910/6804/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113924608>, 15.04.2024 № 918/1012/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118464269>.

22.2.7. Зупинення дії статуту є неналежним способом забезпечення позову, оскільки ніяким чином не забезпечує виконання у подальшому судового рішення (у випадку задоволення позову), а також не може захистити чи поновити порушені права позивача у спорі про визнання недійсною нової редакції статуту ТОВ.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 25.03.2019 у справі № 920/622/18 <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80918717>.

22.2.8. У спорах про визнання недійсним рішення загальних зборів акціонерів щодо збільшення статутного капіталу адекватними заходами забезпечення позову є заборона відповідачу – ПАТ вносити зміни до статуту щодо розміру статутного капіталу; звертатися до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку із заявою та всіма необхідними документами для реєстрації випуску акцій і проспекту емісії на підставі спірних рішень позачергових загальних зборів акціонерів; вчинення будь-яких дій щодо приватного розміщення акцій на підставі спірних рішень загальних зборів акціонерів.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 22.02.2018 у справі № 910/15811/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72405068>.

22.2.9. У майнових позовах про витребування на користь позивача із чужого незаконного володіння 50 % частки статутного капіталу ТОВ та про переведення на нього прав та обов'язків покупця інших 50 % часток в статутному капіталі ТОВ за договором купівлі-продажу, які мають вартісний, грошовий вираз, вжиття судом заходів забезпечення позову у вигляді накладення арешту на 100 % частки в статутному капіталі ТОВ відповідає вимогам ст. 136, 137 ГПК України, зокрема в частині співмірності із заявленими позивачем вимогами. Вимоги позивача щодо заборони проводити реєстраційні дії про зміну частки засновника (учасника) в статутному капіталі та зміну розміру статутного капіталу ТОВ кореспондуються у цьому разі з позовними вимогами про визначення розміру статутного капіталу ТОВ та розміру часток учасників у статутному капіталі, і застосування таких заходів забезпечення позову не суперечить ст. 137 ГПК України.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 20.09.2023 у справі № 911/1430/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113815663>; 20.09.2024 у справі № 911/571/2420.09.2024 у справі № 911/571/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121846540>.

22.2.10. Накладення арешту на частку в статутному капіталі підприємства та на належне підприємству нерухоме майно жодним чином не вплине на поточну

господарську діяльність підприємства, адже не впливає на можливість укладання договорів з контрагентами, здійснення поточної господарської діяльності. Існування таких заходів дає реальну можливість поновлення порушених прав позивача, по захист яких він звернувся до суду, у випадку задоволення його позову, адже метою такого позову є відновлення права власності на придбану частку в розмірі 100 % статутного капіталу підприємства.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 23.02.2024 у справі № 910/9426/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113526869>, 15.04.2021 у справі № 911/2780/20 - <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96275989>.

22.2.11. У спорах про переведення прав та обов'язків покупця простих іменних акцій адекватними заходами забезпечення позову є накладення арешту на прості іменні акції ПрАТ окремих акціонерів до моменту вирішення спору по суті.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 08.10.2018 у справі № 910/5065/18 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77257725>.

22.2.12. У виняткових випадках позов може бути забезпечений шляхом накладення арешту / заборони відчуження корпоративних прав (акцій, часток тощо), щодо яких відповідач є кінцевим бенефіціарним власником. Накладення арешту на активи, якими фізична особа володіє лише опосередковано, саме як кінцевий бенефіціарний власник, та їх стягнення в дохід держави, застосовується судами у випадках, передбачених Законом «Про санкції».

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 10.01.2024 у справі № 910/268/23 за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118788147>.

22.3. Судовий збір у корпоративних спорах

22.3.1. Позовна вимога про витребування частки у статутному капіталі товариства з чужого незаконного володіння є вимогою майнового характеру, а тому ціна позову у справі з такою вимогою визначається вартістю спірного майна.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 06.02.2025 у справі № 911/804/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/125095091>.

22.3.2. У справах, де позов подається акціонером в інтересах юридичної особи відповідно до ст. 54 ГПК України, позивачем є юридична особа, а не акціонер, який звернувся з позовом. Положення п. 1 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про судовий

збір» щодо зменшення розміру судового збору поширюються виключно на позивачів - фізичних осіб і не застосовуються до юридичних осіб незалежно від майнового стану акціонера, який подав позов в їх інтересах.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 25.03.2021 у справі № 912/3514/20 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95841645>; 11.05.2022 у справі № 912/2829/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104272205>.

22.4. Окремі процесуальні аспекти, що виникають під час розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав

22.4.1. Якщо позивачі обґрунтовують позовні вимоги порушенням відповідачами їхніх корпоративних прав, то встановлення наявності чи відсутності порушення таких прав, характеру та суб'єктів порушення здійснюється господарським судом під час розгляду справи, а не на стадії відкриття провадження.

Постанова ВП ВС від 11.06.2019 у справі № 917/1338/18 <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82503036>.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від: 30.04.2020 у справі № 924/497/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89008550>; 04.06.2024 у справі № 910/18918/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119618058>.

22.4.2. Справи, пов'язані з реалізацією позивачем своїх корпоративних прав, не можуть розглядатися в порядку спрощеного позовного провадження.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 05.09.2018 у справі № 925/1476/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76326068>.

22.4.3. Вимоги щодо оскарження дій/бездіяльності реєстратора та зобов'язання його скасувати відповідні реєстраційні дії мають похідний характер від корпоративного спору та залежать від наявності самого порушеного корпоративного права.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 02.08.2021 у справі № 914/1027/19 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98812457>.

22.4.4. Відповідачем за позовом щодо захисту права на частку у складеному капіталі фермерського господарства не може бути тільки фермерське господарство, оскільки внаслідок задоволення такого позову власник буде позбавлений своєї частки у складеному капіталі, а тому така особа має бути співвідповідачем, а не третьою особою без самостійних вимог.

Встановивши, що позов пред`явлений до неналежного відповідача та відсутні визначені частинами 1, 2 ст. 48 ГПК України підстави для заміни неналежного відповідача належним, суд не вправі зі своєї ініціативи залучати співвідповідача або замінювати неналежного відповідача належним, оскільки саме позивач визначає відповідача у справі.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 09.05.2023 у справі № 912/3101/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110845803>.

22.4.5. Позовні вимоги до пов'язаних з банком осіб, які є посадовими особами органів управління банку, подані ФГВФО відповідно до ст. 58 Закону України «Про банки і банківську діяльність» мають розглядатися разом у межах однієї справи, адже у випадку завдання шкоди банку діями його посадових осіб, внаслідок чого настала неплатоспроможність банку, які несуть солідарну відповідальність перед банком як члени органу (органів) управління, повний склад правопорушення можна встановити лише шляхом системного аналізу всієї сукупності дій чи бездіяльності посадових осіб, у тому числі шляхом дослідження проведених банківських операцій у їх сукупності та взаємозв'язку і їх впливу на фінансове становище банку в цілому. А тому операції банку та їх наслідки для його платоспроможності не можна розглядати окремо.

Постанови колегій суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від:

27.09.2023 у справі № 910/581/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113794143>;

09.11.2023 у справі № 910/130/21 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/114860293>;

16.01.2024 у справі № 910/11128/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116357499>;

27.02.2024 у справі № 910/8888/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117307153>.

22.4.6. З огляду на те, що приписи ч. 6 ст. 30 ГПК України не регулюють випадок, пов'язаний зі спором, що виник з одного правочину, яким сторони висловили намір щодо купівлі-продажу корпоративних прав у двох і більше юридичних осіб, місцезнаходження яких є різним, необхідно застосовувати інститут аналогії процесуального закону для вирішення законодавчо неврегульованого питання, а саме ч. 3 ст. 30 ГПК України.

Частина 3 ст. 30 ГПК України визначає виключну підсудність спору щодо декількох об'єктів нерухомого майна за вартісним критерієм.

З огляду на застосування такого принципу в сукупності з приписами ч. 6 ст. 30 ГПК України у випадку, якщо спір виник з одного правочину, яким сторони висловили намір щодо купівлі-продажу корпоративних прав у двох і більше

юридичних осіб, місцезнаходження яких є різним, спір у такій справі розглядається за місцезнаходженням юридичної особи, розмір статутного капіталу якої є більшим.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 13.06.2023 у справі № 904/4802/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111552003>.

22.4.7. Право на стягнення часток у товаристві за договором купівлі-продажу є арбітрабельним та підлягає розгляду міжнародним комерційним арбітражем відповідно до чинного арбітражного застереження, погодженого сторонами. Такі правовідносини не мають корпоративного характеру, не пов'язані зі створенням, управлінням чи припиненням діяльності товариства, а також не містять похідних вимог щодо реєстрації майна чи майнових прав. Через це вони не підпадають під винятки, передбачені п. 13 ч. 1 ст. 20 та п. 2 ч. 1 ст. 22 ГПК України.

Постанова колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 20.08.2025 у справі № 910/10001/24 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/129687930>.

22.4.8. Виконання рішення суду може бути забезпечене шляхом накладення арешту як на частку, так і на корпоративні права члена фермерського господарства в межах виконавчого провадження.

Державний / приватний виконавець з метою забезпечення виконання рішення суду наділений повноваженнями накласти арешт як на частку, так і на корпоративні права члена фермерського господарства.

Постанова ВП ВС від 21.01.2026 у справі № 904/1615/22 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/134456469>.

Огляд ключових висновків Верховного Суду у вирішенні корпоративних спорів. / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного господарського суду департаменту аналітичної та правової роботи, судова палата для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС. Відпов. за вип.: секретар судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС Баранець О. М. Київ, 2026. – 126 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише головний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень

Стежте за нами онлайн

 supreme.court.gov.ua

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua

 x.com/supremecourt_ua

 so.supreme.court.gov.ua